

meting juni 2016

Strategisch actieplan Limburg

Opvolging van effecten en omgevingsaspecten
op basis van indicatoren

**Vlaamse
overheid**

Studiedienst Vlaamse Regering

Departement Kanselarij en Bestuur
Boudewijnlaan 30 – bus 23
1000 Brussel
Tel. 02 553 52 07
Fax 02 553 58 08
svr@kb.vlaanderen.be

Samenstelling

Coördinatie: Luk Bral

Redactie

Luk Bral
Pieter De Maesschalck
Dirk Festraets
Michaël Goethals
Dirk Moons
Jo Noppe
Dirk Smets
Greta Sienap
Myriam Vanweddingen
Thierry Vergeynst

Verantwoordelijke uitgever

Martin Ruebens
Secretaris-generaal

Depotnummer

D/2016/3241/160

STRATEGISCH ACTIEPLAN VOOR LIMBURG

OPVOLGING VAN EFFECTEN EN OMGEVINGSASPECTEN

Actualisatie juni 2016

INLEIDING

De monitoring van SALK gebeurt op programmaniveau als volgt:

- op het niveau van de visie en de doelstellingen (KPI)
- omgevingsaspecten (randvoorwaarden)

SALK formuleert enkele concrete streefcijfers. Meestal wordt enkel de gewenste ontwikkelingsrichting van de doelstellingen beschreven.

In het voorliggende indicatorenrapport worden de resultaten voor Limburg telkens vergeleken met die van het Vlaamse Gewest. Indien er streefnormen op Vlaams niveau bestaan in het kader van het Pact 2020, Europa 2020 of andere beleidsplannen, vermelden we die als streefwaarde.

Waar mogelijk, nuanceren we de cijfers over de provincie Limburg naar het niveau van de streektafels¹.

1. SALK-doelstellingen

1. Welvaart behouden
2. Duurzame jobs creëren
3. Beter opleiden
4. Doelgericht innoveren
5. Ruimer exporteren
6. Sterker ondernemen
7. Gericht ontsluiten

Indicatoren op niveau doelstellingen

Doel	Indicator (KPI)	Pagina
D1.1	Bbp per inwoner, in euro (reëel en nominaal)	5
D1.2	Beschikbaar inkomen per inwoner	6
D1.3	Groei arbeidsproductiviteit (reëel en nominaal)	7
D1.4	Globale conjunctuurcurve	9
D2.1	Netto-aangroei aantal jobs naar hoofdsector	10
D2.1bis	Netto-aangroei jobs in de logistieke sector (goederen)	12
D2.2	Jobratio	13
D2.3	Werkzaamheidsgraad (20-64j)	14
D2.4	Werkloosheidsgraad (18-64j)	15
D2.5	Aantal niet-werkende werkzoekenden naar aantal kenmerken	15
D2.5.1	Niet-werkende werkzoekenden	15
D2.5.2	Niet-werkende werkzoekenden naar geslacht	17
D2.5.3	Niet-werkende werkzoekenden naar leeftijd	18

¹ Limburg is het enige gebied in Vlaanderen waar de RESOC-bijeenkomsten provinciaal georganiseerd worden. Dit biedt tal van voordelen, maar het betekent ook dat de inbreng van alle lokale besturen niet altijd even makkelijk verloopt. Om hun betrokkenheid te bevorderen en te vergemakkelijken, opteerde RESOC Limburg om streektafels in de 5 Limburgse streken te organiseren: Noord-Limburg, West-Limburg, Midden-Limburg, Maasland en Haspengouw. Geografische omschrijving van streektafels: zie bijlage.

D2.5.4	Niet-werkende werkzoekenden naar opleiding	20
D2.5.5	Niet-werkende werkzoekenden naar werkloosheidsduur	22
D2.5.6	Niet-werkende werkzoekenden naar origine	23
D2.5.7	Niet-werkende werkzoekenden naar arbeidshandicap	25
D2.6	Aantal jobloze schoolverlaters	27
D2.7	Spanningsratio: NWWZ/openstaande vacatures	29
D3.1	Schoolse vertraging	30
D3.2	Ongekwalificeerde uitstroom (vroegtijdige schoolverlaters)	32
D3.3	Participatie aan het hoger onderwijs	33
D3.4	Aandeel jongeren (30-34 jaar) dat hoger onderwijs genoten heeft	35
D4.1	Aandeel werkenden in hoogtechnologische industrie en diensten	35
D4.2	Aandeel O&O-personeel en groei	37
D4.3	Aantal starters in hoogtechnologische sectoren	37
D5.1	Exportratio goederen en diensten	38
D6.1	Aantal starters en oprichtingsratio	40
D6.2	Nettogroeiratio en turbulentie	41
D6.3	Overlevingsgraad op 5 jaar	42
D6.4	Aantal en aandeel zelfstandigen t.o.v. beroepsbevolking	43
D6.5	Aandeel bezoldigde tewerkstelling in de FRIS-sectoren	44
D6.6	Investeringsratio	46
D6.7	Btw op omzet	47
D6.8	Nettorendabiliteit	47
D7.1	Aanbod aan bedrijventerreinen	48
D7.2	Aanbod regionaal vervoer	50

2. Omgevingsaspecten

Omgevingsaspecten hebben betrekking op:

1. Kinderarmoede
2. Welzijn en zorg
3. Energie en milieu

Indicatoren over omgeving

Aspect	Indicator	Pagina
O1.1	Kansarmoede-index Kind en Gezin	51
O1.2	Onderwijskansarmoede-indicator (OKI)	52
O1.3	Aandeel kinderen in huishoudens waar geen van de ouders werkt	53
O2.1	Aanbod en gebruik kinderopvang per 100 kinderen 0-3 jaar	55
O2.2	Aantal gerechtigden mantel- en thuiszorg per 1.000 65-plussers	56
O2.3	Aandeel sociale huurwoningen	57
O2.4	Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering	58
O3.1	Energiegebruik van huishoudens voor verwarming	59
O3.2	Fijnstofemissies (PM2,5 en PM10) door het energieverbruik voor verwarming van huishoudens	60
O3.3	CO ₂ -emissies door gebouwenverwarming bij huishoudens	61
O3.4	Groene stroom - geïnstalleerd vermogen per technologie	62

INDICATOREN OP HET NIVEAU VAN DOELSTELLINGEN: KPI

D1 Welvaart behouden

D1.1 Bbp per inwoner, in euro (reëel en nominaal)

Definitie: bruto binnenlands product of de som van de waarde van de geproduceerde goederen en diensten gedeeld door de totale bevolking.

Streefwaarde: niveau van 2011 opnieuw bereiken.

Bron: INR, bewerking SVR.

Tabel: bbp per inwoner, Limburg en Vlaams Gewest, 2009-2013, in euro ^a

In werkelijke prijzen			
	Limburg	Vlaams Gewest	Index (Vlaams Gewest = 100)
2009	25 846	32 296	80,0
2010	26 943	33 443	80,6
2011	28 283	34 522	81,9
2012	28 694	35 291	81,3
2013	28 846	35 736	80,7
2014	29 720	36 318	81,8

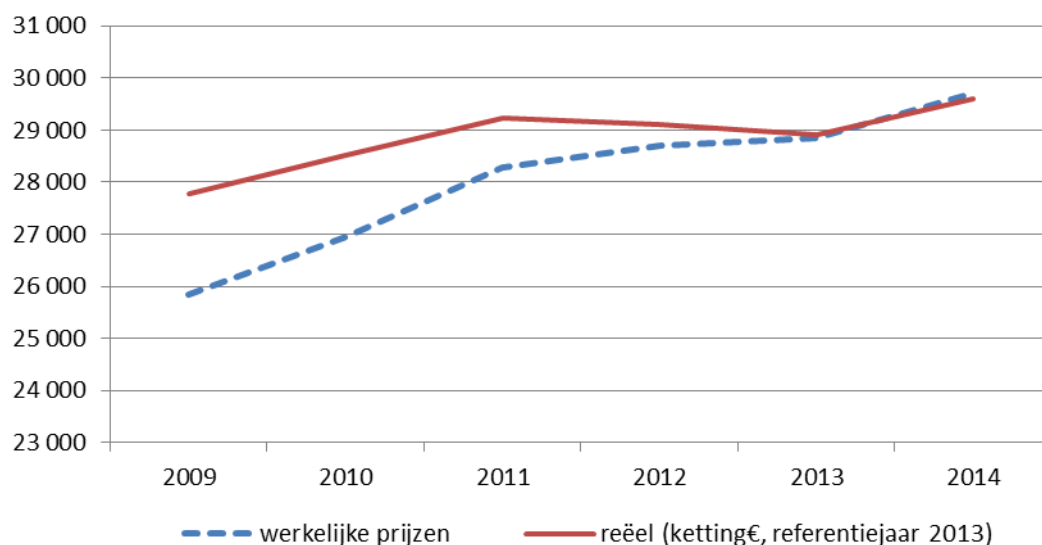
In kettineuro's met referentiejaar 2013			
	Limburg	Vlaams Gewest	Index (Vlaams Gewest = 100)
2009	27 774	34 471	80,6
2010	28 509	35 088	81,3
2011	29 232	35 662	82,0
2012	29 111	35 686	81,6
2013	28 902	35 736	80,9
2014	29 604	36 081	82,0

^a Gebaseerd op het nieuwe ESR 2010 rekenstelsel.

Bespreking

Het bbp van Limburg kwam in 2014 op bedroeg 29.700 euro per inwoner in 2014 (in werkelijke prijzen). Tussen 2009 en 2011 klom het bbp per inwoner in reële termen. In 2012 en 2013 was er – onder invloed van de economische recessie wereldwijd – een terugloop. Maar in 2014 was er weer sprake van een hoger bbp per inwoner in reële termen. Daarmee is het niveau van 2011 opnieuw bereikt, zelfs overschreden. De reële bruto toegevoegde waarde nam vooral toe in de vervaardiging van transportmiddelen en in de handel.

Grafiek: bbp per inwoner in Limburg in werkelijke prijzen en in kettineuro's (referentiejaar 2013), 2009-2014, in euro

Het Limburgse bbp per inwoner is lager dan dit van heel het Vlaamse Gewest. Tussen 2009 en 2011 kon Limburg geleidelijk een deel van zijn achterstand wegwerken (2009: index 80,0 en 2011: index 81,9 bij Vlaams Gewest = 100, in werkelijke prijzen). In 2012 volgde een terugval (index 81,3) die zich doorzette in 2013 (index 80,7). Maar in 2014 kon Limburg opnieuw een deel van zijn achterstand inlopen (index 81,8).

Er zijn binnen Limburg nogal wat verschillen in geproduceerde welvaart over de streektafels. Als de bruto toegevoegde waarde per inwoner in Limburg aan 100 gelijk gesteld wordt in 2014, dan zit Midden-Limburg daar een stuk boven (index 141,5). Alle overige streektafels situeren zich onder het gemiddelde Limburgse niveau: Maasland (69,5), Haspengouw (82,0), Noord-Limburg (87,9) en West-Limburg (94,4).

D1.2 Beschikbaar inkomen per inwoner

Definitie: beschikbaar inkomen uit arbeid en kapitaal en na sociale correctie (sociale zekerheid, belastingen) gedeeld door de totale bevolking.

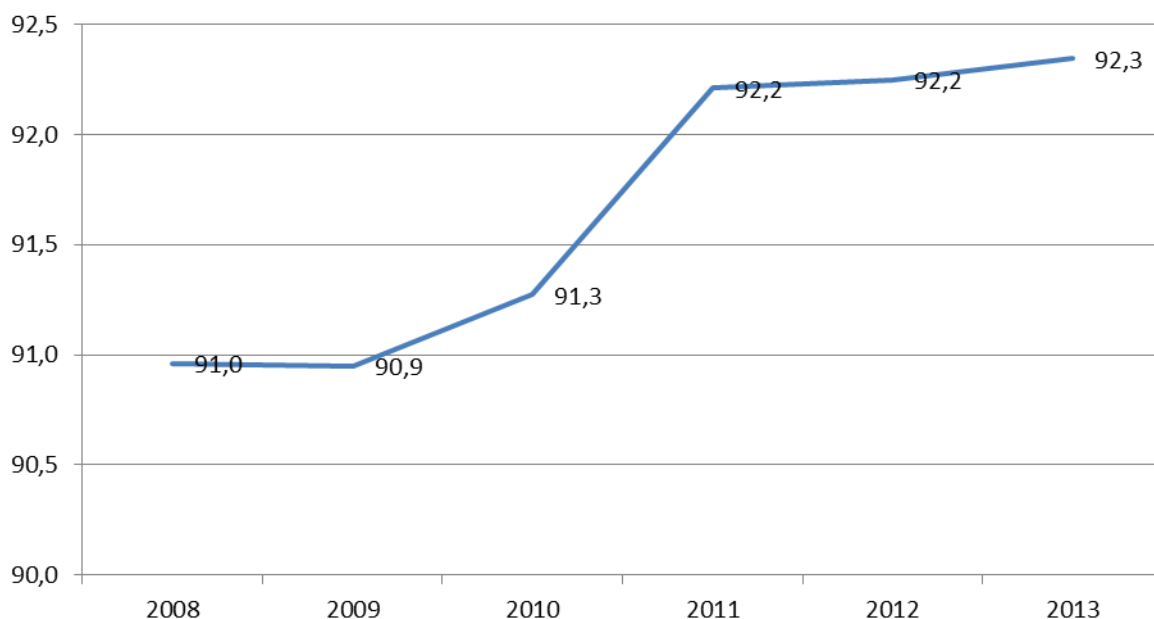
Streefwaarde: stijgen en het niveau van het Vlaamse Gewest bereiken.

Bron: INR, bewerking SVR.

Tabel: beschikbaar inkomen per inwoner, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2013, werkelijke prijzen in euro

	Limburg	Vlaams Gewest
2008	17 661	19 416
2009	17 793	19 563
2010	17 772	19 471
2011	18 132	19 663
2012	18 476	20 028
2013	18 413	19 939

Grafiek: beschikbaar inkomen per inwoner in Limburg ten opzichte van het Vlaamse Gewest, 2008-2013, indices (Vlaams Gewest = 100)

Bespreking

Het beschikbaar inkomen kwam in Limburg in 2013 op afgerond 18.400 euro per inwoner. In werkelijke prijzen is dat 4,3% meer dan in 2008. In vergelijking met 2012 was er een lichte afname (-0,3%). Maar ook het Vlaamse Gewest kende een daling in 2013 (-0,4%).

Het beschikbaar inkomen per inwoner ligt in Limburg op een structureel lager niveau dan in heel het Vlaamse Gewest. Maar gedurende de laatste jaren doet Limburg wel een inhaalbeweging, in het bijzonder in 2011. Bij een index met Vlaams Gewest = 100 heeft Limburg een waarde van 92,3 in 2013 tegenover 91,0 in 2008.

Er zijn verschillen tussen de streektafels, maar die zijn opvallend minder groot dan bij de bruto toegevoegde waarde per inwoner. Als het belastbaar inkomen per inwoner in heel Limburg 100 is in 2013, dan is dit hoger in Haspengouw (103,1) en Midden-Limburg (101,7). West-Limburg situeert zich met 100,3 op het gemiddelde niveau van de provincie. Noord-Limburg (97,7) en Maasland (94,3) scoren het laagst. Merk op dat deze rangorde verschilt van die van de bruto toegevoegde waarde per inwoner.

D1.3 Groei arbeidsproductiviteit (reëel en nominaal)

Definitie: arbeidsproductiviteit = bbp gedeeld door de totale werkgelegenheid (loontrekkenden en zelfstandigen) op het grondgebied, ongeacht vanwaar de werkenden komen.

Streefwaarde: 1,1% per jaar stijgen.

Bron: INR, bewerking SVR.

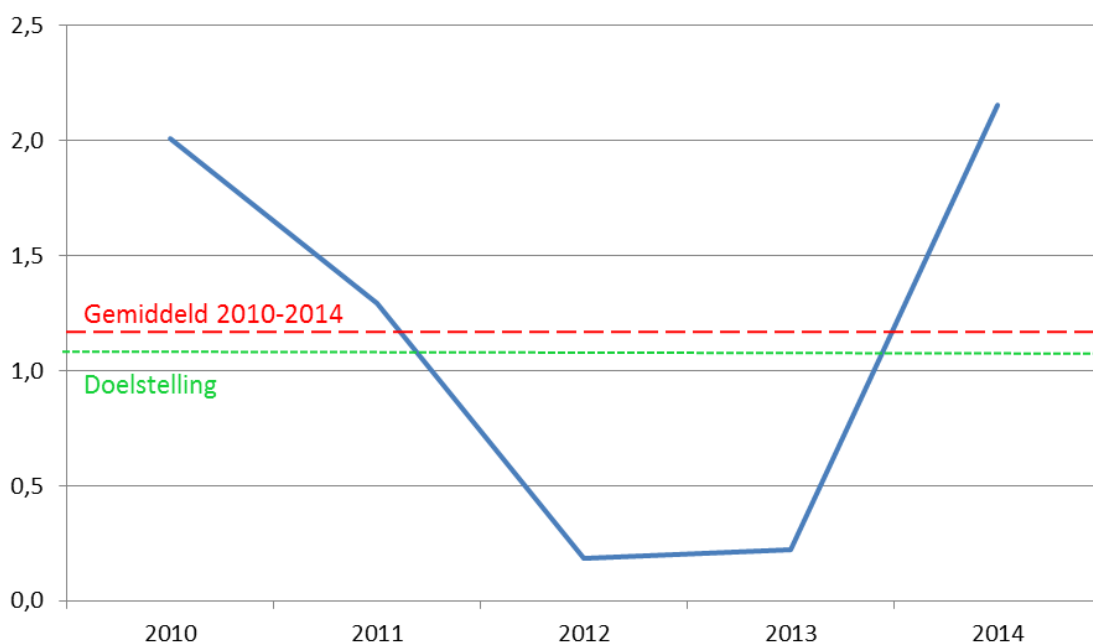
Tabel: groei arbeidsproductiviteit, Limburg en Vlaams Gewest, 2010-2014, in % ^a

Nominale groei arbeidsproductiviteit (in %)		
	Limburg	Vlaams Gewest
2010	3,6	3,8
2011	3,7	2,8
2012	2,1	2,3
2013	1,5	2,2
2014	2,8	1,7
<i>gem. groei</i>	<i>2,7</i>	<i>2,5</i>

Reële groei arbeidsproductiviteit (in %)		
	Limburg	Vlaams Gewest
2010	2,0	2,1
2011	1,3	1,2
2012	0,2	0,1
2013	0,2	1,0
2014	2,2	1,0
<i>gem. groei</i>	<i>1,2</i>	<i>1,1</i>

^a Gebaseerd op het nieuwe ESR 2010 rekenstelsel.

Grafiek: jaarlijkse reële groei arbeidsproductiviteit in Limburg, 2010-2014, in %

Bespreking

De arbeidsproductiviteit bedroeg in Limburg in 2014 76.900 euro per werkende en is daarmee structureel lager dan in het Vlaamse Gewest (88.400 euro). Een en ander kan verklaard worden door de relatief minder sterke aanwezigheid van grote (multinationale) ondernemingen in Limburg. Deze categorie van ondernemingen geniet van schaalvoordelen en expertise en is daardoor traditioneel productiever dan kleinere entiteiten. Zo werkte eind 2013 12,5% van de werknemers in Limburg in bedrijfseenheden van 500 of meer werknemers. In heel het Vlaamse Gewest was dit 15,6% (bron: RSZ, verwerking SVR).

De *nominale toename* van de arbeidsproductiviteit bedroeg +2,7% per jaar gemiddeld gedurende 2010-2014. In *reële termen* nam de arbeidsproductiviteit gemiddeld met +1,2% toe over 2010-2014. Dit gemiddelde verhult jaarlijkse schommelingen, met 2010, 2011 en 2014 als goede jaren en 2012 en 2013 met een quasi reële nulgroei van de productiviteit.

De reële groei van de arbeidsproductiviteit in Limburg is over de beschouwde jaren hoger dan de doelstelling van 1,1% per jaar.

De verschillen tussen de streektafels inzake arbeidsproductiviteit zijn niet zo groot als bij de bruto toegevoegde waarde per inwoner. Als de waarde voor Limburg = 100 gesteld wordt in 2014, heeft Midden-Limburg de hoogste waarde (index 105,2), gevolgd door West-Limburg (102,8). Haspengouw (95,7), Noord-Limburg (94,2) en Maasland (93,8) situeren zich onder het Limburgse gemiddelde.

D1.4 Globale conjunctuurcurve

Definitie: maandelijks enquête bij bedrijfsleiders in de verwerkende nijverheid, de handel, de ruwbouw en de diensten aan bedrijven. De getalwaarden zijn het procentpunt verschil van de positieve en negatieve antwoorden op een reeks vragen betreffende de bedrijfsactiviteit.

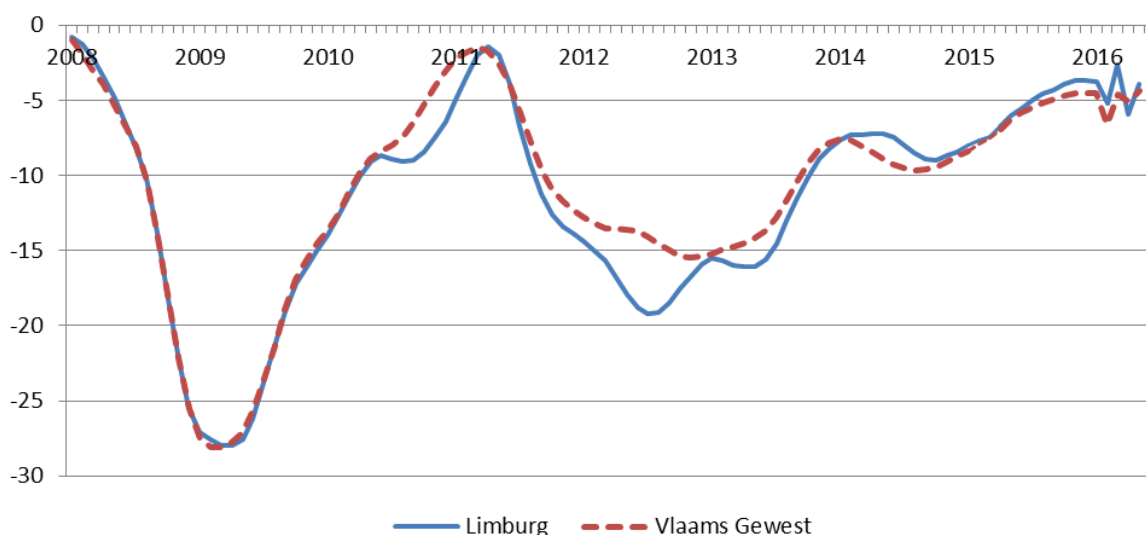
Streefwaarde: parallel verloop aan het Vlaamse Gewest.

Bron: INR, bewerking SVR.

Tabel: afwijking van de getalwaarden van de globale conjunctuurcurven van Limburg ten opzichte van het Vlaamse Gewest, 2008-2015, in procentpunt

Jaargemiddelde	Procentpunt afwijking
2008	+0,2
2009	-0,2
2010	-1,4
2011	-1,1
2012	-2,9
2013	-1,2
2014	+0,9
2015	+0,5

Grafiek: globale conjunctuurcurve in Limburg en in het Vlaamse Gewest, januari 2008 - mei 2016

Bespreking

In 2008 en 2009 verliepen de Limburgse en Vlaamse conjunctuurcurven vrij gelijklopend. In de tweede helft van 2010 en op het einde van 2011, zich doorzettend in 2012, groeide een afwijking in het nadeel van Limburg. Dit komt vooral doordat de sectoren van de ruwbouw en de diensten aan bedrijven het minder goed deden in Limburg.

In 2013 verkleinde de afwijking ten opzichte van het Vlaamse Gewest gaandeweg. In 2014 lagen de conjunctuurwaarden voor Limburg zelfs boven die van het Vlaamse Gewest. In 2014 daalde de conjunctuurcurve zowel in Limburg als in heel het Vlaamse Gewest, zij het dat deze neerwaartse tendens in heel het Vlaamse Gewest vroeger inzette (maart 2014) dan in Limburg (juli 2014). Maar op het einde van 2014 was er opnieuw een conjunctuuromslag ten goede. Dit zette zich door in tot eind 2015. De opleving was vooral waarneembaar in de bouw en de industrie.

De recentste waarden wijzen eerder op een stagnerend conjunctuurverloop, zowel in Limburg als in heel het Vlaamse Gewest.

D2 Duurzame jobs creëren

D2.1 Netto-aangroei aantal jobs naar hoofdsector

Definitie: aantal jobs zoals bepaald in de Vlaamse Arbeidsrekening (Steunpunt/departement WSE). Het gaat om loontrekkende en zelfstandige jobs.

Streefwaarde: +10.000 jobs.

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ gedecentraliseerde statistiek, RSVZ, RSZ, RSZPPO, RSVZ, RVA (Bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE).

Tabel: raming van het totaal aantal jobs*, naar hoofdsector (o.b.v. Nace 2008), 2008-2013, jaargemiddelde in Limburg en Vlaams Gewest

	Totaal aantal						Jaar-op-jaar groei, aantal				
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Limburg											
Primaire sector	9.176	9.194	8.995	9.671	9.045	9.065	18	-198	675	-626	20
Secundaire sector	90.642	87.049	84.939	85.017	84.794	83.248	-3.593	-2.110	77	-223	-1.546
Tertiaire sector	142.235	141.449	146.183	150.924	152.454	152.082	-786	4.734	4.742	1.530	-372
Quartaire sector	102.430	105.145	106.574	104.871	104.263	104.588	2.715	1.429	-1.703	-608	325
Onbekend	730	1.165	1.864	2.726	3.022	3.730	436	698	862	296	708
Totaal	345.213	344.002	348.555	353.209	353.578	352.712	-1.211	4.553	4.654	369	-866
Vlaams Gewest											
Primaire sector	65.430	64.724	63.440	64.448	63.602	63.264	-706	-1.283	1.007	-846	-338
Secundaire sector	619.565	600.426	588.277	588.567	585.346	574.920	-19.139	-12.149	290	-3.221	-10.426
Tertiaire sector	1.280.593	1.278.889	1.310.021	1.333.077	1.346.446	1.348.266	-1.704	31.132	23.055	13.369	1.820
Quartaire sector	768.277	788.927	792.454	790.136	792.399	797.616	20.650	3.527	-2.318	2.263	5.217
Onbekend	5.169	7.426	10.826	15.108	17.178	22.541	2.256	3.401	4.282	2.070	5.363
Totaal	2.739.035	2.740.392	2.765.019	2.791.336	2.804.971	2.806.607	1.357	24.627	26.317	13.635	1.636

* Omvat loontrekkende jobs, jobs voor zelfstandigen en jobs voor helpers.

Bespreking

De Vlaamse arbeidsmarkt hield al bij al relatief goed stand tijdens de crisis 2008-2009. De verzwakkende economische groei in 2008 was nog niet echt merkbaar op de arbeidsmarkt, die doorgaans met enige vertraging op de conjunctuurevolutie reageert. Het aantal banen nam nog toe in dat jaar en stabiliseerde zich in 2009. In Limburg was er wel sprake van een (lichte) daling van het aantal jobs tussen 2008 en 2009 (-0,4%). In 2010 herstelde de arbeidsmarkt reeds en nam de werkgelegenheid terug toe. Zo steeg het aantal jobs in Limburg met 1,3% en waren er jaar-op-jaar 4.553 banen meer. Ook in 2011 steeg het aantal arbeidsplaatsen er op jaarbasis met 4.654 of 1,3%. In 2012 was er – onder invloed van de conjunctuurverzwakking – nog amper een toename van het aantal arbeidsplaatsen (+369 plaatsen of +0,1%). Anno 2013 daalde het aantal jobs (-866 of -0,2%) lichtjes. De arbeidsplaatsen in Limburg kunnen zowel door werkenden woonachtig in deze provincie als door andere werkende personen (pendelaars, grensarbeiders) ingenomen zijn. Ook in het Vlaamse Gewest groeide het aantal jobs voor loontrekkenden, zelfstandigen en helpers lichtjes aan met 0,9% tussen 2009 en 2010 en met 1% tussen 2010 en 2011. In 2012 viel ook hier de groei terug tot +13.635 plaatsen of +0,5%. In 2013 was er nog nauwelijks aangroei (+1.636 of +0,1%).

De globale percentages omvatten verschillende groeicijfers naar hoofdsector. Limburg kende in 2013 een kleine stijging van het aantal arbeidsplaatsen in de primaire en de quataire sector. In de overige hoofdsectoren verminderden de jobs. In het Vlaamse Gewest namen de arbeidsplaatsen af in de primaire en de secundaire sectoren; in de resterende dienstensectoren kwamen er jobs bij.

D2.1bis Netto-aangroei aantal jobs in de logistiek (goederen)

Definitie: groei van de bezoldigde tewerkstelling in goederenvervoer en vervoerondersteunende activiteiten (geen personenvervoer).

Streefwaarde: toename.

Bron: RSZ gedecentraliseerde statistiek.

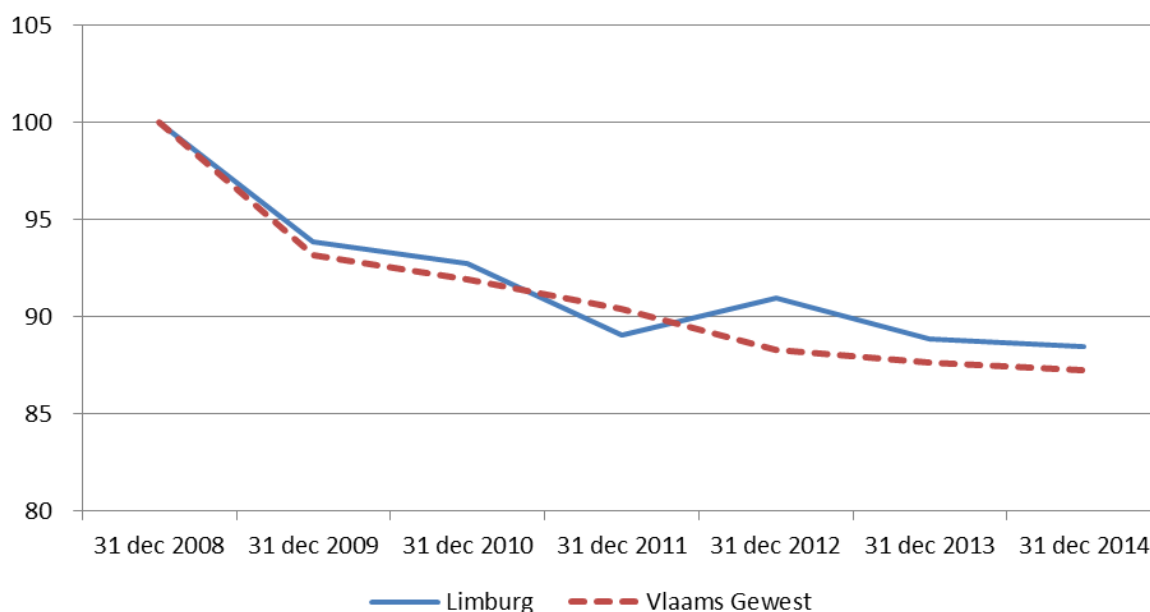
Tabel: aantal en aandeel jobs in de logistiek (goederen), Limburg en Vlaams Gewest, 31 dec 2008–31 dec 2014, in absolute aantallen en in %

Absolute aantallen		
	Limburg	Vlaams Gewest
31 dec 2008	12 131	114 493
31 dec 2009	11 390	106 710
31 dec 2010	11 248	105 241
31 dec 2011	10 804	103 476
31 dec 2012	11 033	101 133
31 dec 2013	10 780	100 336
31 dec 2014	10 732	99 897

Jaar-op-jaar groei (in %)

	Limburg	Vlaams Gewest
2008-2009	-6,1	-6,8
2009-2010	-1,2	-1,4
2010-2011	-3,9	-1,7
2011-2012	2,1	-2,3
2012-2013	-2,3	-0,8
2013-2014	-0,4	-0,4

Grafiek: verloop van de bezoldigde tewerkstelling in de logistiek (goederen), Limburg en Vlaams Gewest, indices (31 dec 2008 = 100)

Bespreking

De bezoldigde tewerkstelling in de logistiek (goederen) is dalende, en dit zowel in het Vlaamse Gewest als in Limburg. Over de periode 31 december 2008 – 31 december 2014 nam het aantal bezoldigden er met 11,5% af in Limburg. De daling was iets sterker in heel het Vlaamse Gewest (-12,7%). De daling komt er door de achteruitgang van de bezoldigde tewerkstelling in het goederenvervoer over de weg en per spoor en in de posterijen en koeriers. Bij de opslag en vervoerondersteunende activiteiten was er een toename (+33,7% in Limburg; slechts +1,2 % in het Vlaamse Gewest als geheel).

D2.2 Jobratio

Definitie: de totale werkgelegenheid in procent van de bevolking van 15-64 jaar.

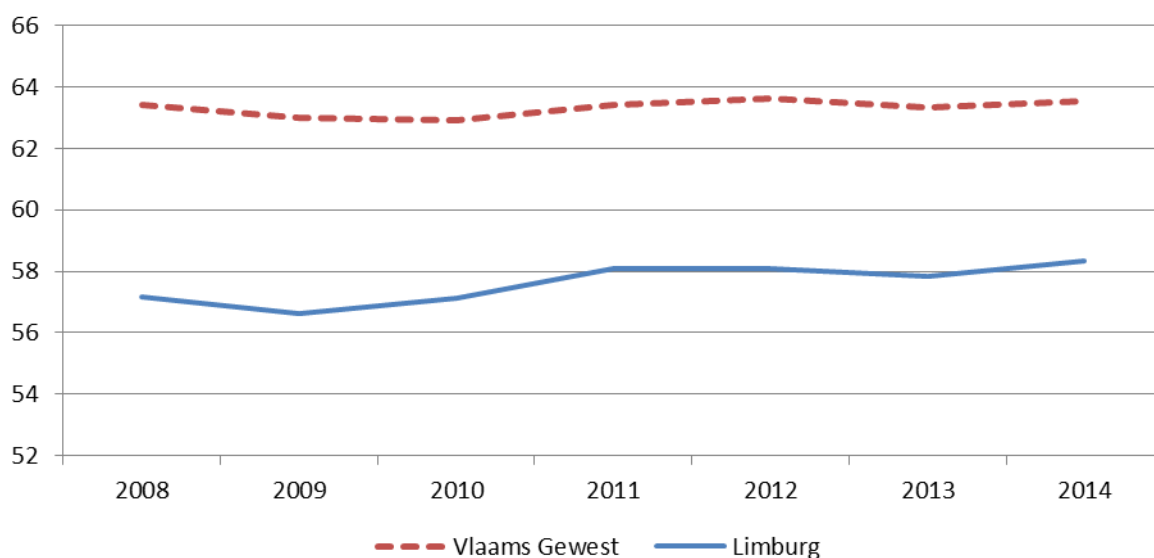
Streefwaarde: niveau Vlaams Gewest bereiken.

Bron: INR, bewerking SVR.

Tabel: verloop van de jobratio, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2014, in %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vlaams Gewest	63,4	63,0	62,9	63,4	63,6	63,3	63,5
Limburg	57,2	56,6	57,1	58,1	58,1	57,8	58,3
ppt-afwijking	-6,3	-6,4	-5,8	-5,3	-5,6	-5,5	-5,2

Grafiek: verloop van de jobratio, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2014 in %

Bespreking

De jobratio in Limburg ligt op een lager niveau dan in het Vlaamse Gewest. In 2014 bedroeg de jobratio in Limburg 58,3% tegenover 63,5% in het Vlaamse Gewest. Maar de indicator nam in Limburg wel toe in 2014 en bereikte zijn hoogste niveau sedert 2008.

Bovendien verkleint het verschil met het Vlaamse Gewest stilaan. In 2008 was de afwijking 6,3 procentpunt; in 2014 is die geslonken tot 5,2 procentpunt. Dit komt doordat de werkgelegenheid in Limburg globaal sterker aangroeide dan in het Vlaamse Gewest in die periode. Het omgekeerde is waar voor de noemer (de bevolking van 15-64 jaar).

De tertiaire sector is de motor van de werkgelegenheidscreatie, zo ook in Limburg. Bovendien was de groei ervan iets sterker in Limburg dan in heel het Vlaamse Gewest in 2014.

De jobratio is in Midden-Limburg in 2014 22 procentpunt hoger dan het Limburgse gemiddelde. Alle overige streektafels situeren zich onder het Limburgse gemiddelde. De afwijking is het grootst voor Maasland (-17 procentpunt).

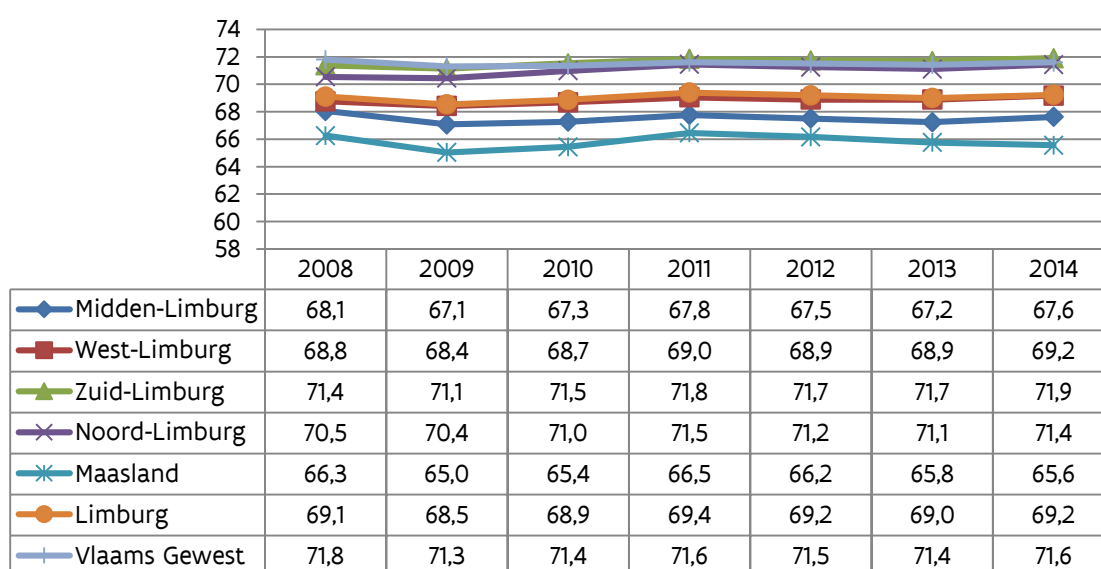
D2.3 Werkzaamheidsgraad (20-64 jaar)

Definitie: de werkzaamheidsgraad wordt berekend als het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd (20-64 jaar).

Streefwaarde: ruim 76% (Pact 2020).

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening Steunpunt Werk/Departement WSE.

Grafiek: werkzaamheidsgraad (20-64 jaar), jaargemiddelde, 2008-2014, in %

Bespreking

Tussen 2008 en 2014 ligt de Vlaamse werkzaamheidsgraad, die het aandeel werkenden in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (20-64 jaar) weergeeft, steeds op een hoger niveau dan de werkzaamheidsgraad in Limburg. De kloof wordt over de jaren wel overwegend kleiner.

In 2009, onder invloed van de crisis, daalt de Vlaamse en de Limburgse werkzaamheid. In 2010 en 2011 herpakt de werkzaamheidsgraad zich zowel in het Vlaamse Gewest als in Limburg. Limburg laat hierbij wel een hogere groei noteren. In de periode 2012-2014 komt de werkzaamheidsgraad echter weer tot een quasi stilstand en dit zowel in Vlaanderen als in Limburg.

De evolutie van de werkzaamheidsgraad in Zuid- en Noord-Limburg ligt beduidend boven het Limburgs gemiddelde en sluit dicht aan bij de Vlaamse werkzaamheidsgraad. West-Limburg volgt dan weer nauwer het Limburgse gemiddelde terwijl Midden-Limburg en het Maasland er steeds onder liggen.

D2.4 Werkloosheidsgraad (18-64 jaar)

Definitie: de werkloosheidsgraad wordt berekend als het aandeel niet-werkende werkzoekenden in de beroepsbevolking (18-64 jaar).

Streefwaarde: dalen en niveau van het Vlaamse Gewest benaderen.

Bron: VDAB.

Tabel: werkloosheidsgraad, 2008-2016*, in %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	1/2016	2/2016	3/2016	4/2016	5/2016
Midden-Limburg	7,5	9,3	9,1	8,2	8,7	9,4	9,6	10,2	9,8	9,6	9,4	9,2	8,9
West-Limburg	6,2	7,4	7,5	6,8	7,1	7,4	7,7	7,4	7,2	7,1	6,8	6,7	6,4
Zuid-Limburg	5,7	6,9	6,9	6,3	6,5	7,1	7,4	7,6	7,3	7,3	7,2	7,0	6,8
Noord-Limburg	5,1	6,3	6,4	5,7	6,0	6,8	7,1	6,9	6,7	6,5	6,3	6,0	5,8
Maasland	7,1	9,6	9,5	8,3	8,8	9,8	10,2	10,4	9,9	9,9	9,8	9,5	9,3
Limburg	6,4	7,9	7,9	7,1	7,4	8,1	8,4	8,5	8,2	8,1	7,9	7,7	7,5
Vlaams Gewest	5,9	7,1	7,2	6,7	6,9	7,5	7,9	7,8	7,7	7,7	7,5	7,3	7,1

* Jaargemiddelde 2008-2015, maanden 2016.

Bespreking

In Limburg ligt de werkloosheidsgraad, die bepaald wordt door de verhouding tussen het aantal niet-werkende werkzoekenden (18-64 jaar) en de beroepsbevolking in dezelfde leeftijdsklasse, hoog in 2015 (8,5%). Dat is hoger dan het Vlaamse gemiddelde van 7,8%. De werkloosheidsgraad veerde op in 2009 ten gevolge van de crisis. Het herstel is nadien van korte duur en vanaf 2012 gaat de werkloosheidsgraad overal opnieuw in stijgende lijn. In 2015 stabiliseert de werkloosheidsgraad opnieuw. Recente maandcijfers tonen aan dat de werkloosheidsgraad (verder) daalt in 2016.

West-, Zuid- en Noord-Limburg kunnen voor de beschouwde periode een lagere dan de gemiddelde Limburgse werkloosheidsgraad voorleggen; dit in tegenstelling tot Midden-Limburg en het Maasland. Vanaf 2008 ligt de werkloosheidsgraad in Noord-Limburg en Zuid-Limburg zelfs onder het Vlaamse gemiddelde en sinds 2013 slaagt ook West-Limburg hierin.

D2.5 Aantal niet-werkende werkzoekenden naar een aantal kenmerken

Streefwaarde: dalen.

Bron: VDAB.

D2.5.1 Niet-werkende werkzoekenden

Definitie: de niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) zijn de werkzoekenden met de hoogste graad van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en gedefinieerd overeenkomstig de bepalingen van Eurostat (het EU-bureau voor de statistiek). In Vlaanderen wordt het dossier van de werkzoekende, ingeschreven bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB), als basis genomen.

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, 2008-2016*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	1/2016	2/2016	3/2016	4/2016	5/2016
Aantal													
Midden-Limburg	7.887	9.909	9.796	8.863	9.436	10.285	10.483	11.162	10.770	10.629	10.386	10.138	9.865
West-Limburg	4.260	5.104	5.228	4.845	5.085	5.325	5.530	5.368	5.288	5.195	5.009	4.868	4.693
Zuid-Limburg	5.078	6.115	6.189	5.737	5.993	6.491	6.784	6.971	6.747	6.668	6.571	6.393	6.273
Noord-Limburg	3.462	4.208	4.345	3.910	4.153	4.762	4.986	4.846	4.742	4.626	4.476	4.262	4.114
Maasland	3.776	5.073	5.103	4.542	4.829	5.400	5.633	5.704	5.458	5.448	5.386	5.237	5.096
Limburg	24.463	30.409	30.661	27.897	29.496	32.263	33.416	34.051	33.005	32.566	31.828	30.898	30.041
Vlaams Gewest	168.890	202.806	208.242	195.008	204.437	221.901	233.349	232.927	232.931	230.129	225.107	218.725	213.076
Jaar-op-jaar groei, in %													
Midden-Limburg	-10,5	25,6	-1,1	-9,5	6,5	9,0	1,9	6,5	-8,9	-9,0	-9,1	-8,4	-7,7
West-Limburg	-10,4	19,8	2,4	-7,3	5,0	4,7	3,8	-2,9	-8,8	-8,8	-8,9	-8,2	-6,9
Zuid-Limburg	-11,4	20,4	1,2	-7,3	4,5	8,3	4,5	2,8	-8,0	-7,5	-7,9	-9,3	-6,9
Noord-Limburg	-11,8	21,5	3,3	-10,0	6,2	14,7	4,7	-2,8	-6,3	-6,5	-8,2	-9,2	-9,0
Maasland	-8,7	34,3	0,6	-11,0	6,3	11,8	4,3	1,3	-11,2	-9,5	-7,6	-9,0	-7,5
Limburg	-10,6	24,3	0,8	-9,0	5,7	9,4	3,6	1,9	-8,7	-8,4	-8,4	-8,8	-7,6
Vlaams Gewest	-6,4	20,1	2,7	-6,4	4,8	8,5	5,2	-0,2	-2,8	-3,0	-3,5	-4,0	-3,2

* Jaargemiddelde 2008-2015, maanden 2016.

Bespreking

Anno 2015 tellen we gemiddeld 232.927 niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) in het Vlaamse Gewest. Daarvan zijn er 14,6% uit de provincie Limburg. Bijna een op drie Limburgse niet-werkende werkzoekenden woont in Midden-Limburg.

De Limburgse werkloosheid blijkt doorgaans conjunctuurgevoeliger te zijn: het aantal NWWZ neemt sterker af bij hoogconjunctuur en stijgt er doorgaans meer uitgesproken bij een economische dip. Dit laatste wordt geïllustreerd in 2012 wanneer de groeivertraging in de werkzoekendenstatistiek doorsijpelt en het aantal NWWZ in Limburg (+5,7%) sterker opveert dan in Vlaanderen (+4,8%). Ook in 2013 is dat het geval. In 2014 vertraagt de groei van de NWWZ meer in Limburg dan in Vlaanderen, maar met de definitieve sluiting van Ford Genk eind 2014 worden de Limburgse werkzoekendencijfers vanaf januari 2015 de hoogte ingeduwd. In Vlaanderen brokkelt de werkloosheid lichtjes af in 2015 en de eerste cijfers van 2016 laten een verdere afname zien. In Limburg daalt de werkloosheid in de eerste maanden van 2016 aanzienlijker dan in Vlaanderen. Veel ex-werknemers van Ford Genk worden - een jaar later - niet meer geteld als werkzoekende omdat ze terug aan het werk zijn of zich niet langer meer moeten inschrijven als werkzoekende.

D2.5.2 Niet-werkende werkzoekenden, naar geslacht

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, naar geslacht, 2008-2016*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	1/2016	2/2016	3/2016	4/2016	5/2016
Aantal													
M-Limburg													
man	3.552	5.125	4.992	4.372	4.873	5.512	5.635	6.243	5.985	5.945	5.768	5.634	5.443
vrouw	4.336	4.784	4.804	4.491	4.564	4.773	4.848	4.919	4.785	4.684	4.618	4.504	4.422
W-Limburg													
man	1.722	2.428	2.480	2.270	2.482	2.684	2.795	2.786	2.737	2.695	2.585	2.507	2.410
vrouw	2.538	2.675	2.749	2.575	2.602	2.642	2.735	2.581	2.551	2.500	2.424	2.361	2.283
Z-Limburg													
man	2.280	3.089	3.080	2.821	3.108	3.481	3.617	3.870	3.750	3.756	3.695	3.575	3.470
vrouw	2.798	3.026	3.108	2.915	2.885	3.010	3.167	3.101	2.997	2.912	2.876	2.818	2.803
N-Limburg													
man	1.355	1.934	2.034	1.745	1.946	2.358	2.453	2.392	2.333	2.276	2.204	2.080	2.007
vrouw	2.107	2.273	2.311	2.166	2.208	2.404	2.534	2.454	2.409	2.350	2.272	2.182	2.107
Maasland													
man	1.699	2.658	2.592	2.242	2.459	2.857	2.962	3.122	2.940	2.959	2.881	2.825	2.732
vrouw	2.077	2.415	2.511	2.301	2.369	2.543	2.670	2.583	2.518	2.489	2.505	2.412	2.364
Limburg													
man	10.608	15.234	15.178	13.450	14.868	16.892	17.462	18.412	17.745	17.631	17.133	16.621	16.062
vrouw	13.855	15.174	15.483	14.448	14.628	15.372	15.954	15.638	15.260	14.935	14.695	14.277	13.979
Vlaams Gewest													
man	80.746	105.551	108.155	99.879	107.735	119.246	125.173	125.318	126.054	125.023	121.895	118.232	114.980
vrouw	88.144	97.257	100.086	95.129	96.702	102.655	108.176	107.609	106.877	105.106	103.212	100.493	98.096
Jaar-op-jaar groei, in %													
M-Limburg													
man	-7,9	44,3	-2,6	-12,4	11,5	13,1	2,2	10,8	3,0	-0,7	-3,0	-2,3	-3,4
vrouw	-12,5	10,3	0,4	-6,5	1,6	4,6	1,6	1,5	1,2	-2,1	-1,4	-2,5	-1,8
W-Limburg													
man	-7,4	41,0	2,1	-8,5	9,3	8,1	4,1	-0,3	3,6	-1,5	-4,1	-3,0	-3,9
vrouw	-12,2	5,4	2,8	-6,3	1,0	1,5	3,5	-5,6	2,3	-2,0	-3,0	-2,6	-3,3
Z-Limburg													
man	-8,7	35,5	-0,3	-8,4	10,2	12,0	3,9	7,0	3,9	0,2	-1,6	-3,2	-2,9
vrouw	-13,6	8,1	2,7	-6,2	-1,0	4,3	5,2	-2,1	2,0	-2,8	-1,2	-2,0	-0,5
N-Limburg													
man	-8,3	42,7	5,2	-14,2	11,5	21,2	4,0	-2,5	-0,3	-2,4	-3,2	-5,6	-3,5
vrouw	-13,9	7,9	1,7	-6,3	1,9	8,9	5,4	-3,2	1,3	-2,4	-3,3	-4,0	-3,4
Maasland													
man	-6,0	56,4	-2,5	-13,5	9,7	16,2	3,7	5,4	3,8	0,6	-2,6	-1,9	-3,3
vrouw	-10,8	16,3	4,0	-8,4	3,0	7,3	5,0	-3,3	1,9	-1,2	0,6	-3,7	-2,0
Limburg													
man	-7,7	43,6	-0,4	-11,4	10,5	13,6	3,4	5,4	3,0	-0,6	-2,8	-3,0	-3,4
vrouw	-12,6	9,5	2,0	-6,7	1,2	5,1	3,8	-2,0	1,7	-2,1	-1,6	-2,8	-2,1
Vlaams Gewest													
man	-3,9	30,7	2,5	-7,7	7,9	10,7	5,0	0,1	2,2	-0,8	-2,5	-3,0	-2,8
vrouw	-8,6	10,3	2,9	-5,0	1,7	6,2	5,4	-0,5	1,2	-1,7	-1,8	-2,6	-2,4

* Jaargemiddelde 2008-2015, maanden 2016.

Bespreking

Vóór de crisis waren de werkzoekende mannen nog in de minderheid, maar het jobverlies in de industrie trof vooral mannen. Vrouwen hadden minder last van de crisis onder meer omdat ze vaker aan de slag waren in dienstensectoren die beter weerstand boden aan de crisis. Sinds 2009 zijn er aanhoudend meer mannelijke dan vrouwelijke werkzoekenden in Vlaanderen; in Limburg is dat enkel het geval in 2009 en dan pas terug vanaf 2012. In Noord-Limburg blijft het overwicht aan vrouwelijke werkzoekenden aanhouden.

D2.5.3 Niet-werkende werkzoekenden, naar leeftijd

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, naar leeftijd, 2008-2016*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	1/2016	2/2016	3/2016	4/2016	5/2016
Aantal													
M-Limburg													
< 25 jaar	1.688	2.423	2.307	2.023	2.228	2.415	2.237	2.093	2.030	2.025	1.915	1.780	1.655
25-50 jaar	4.248	5.401	5.258	4.618	5.025	5.635	5.836	6.039	5.808	5.690	5.566	5.463	5.325
50+ jaar	1.952	2.085	2.231	2.222	2.184	2.235	2.410	3.030	2.932	2.914	2.905	2.895	2.885
W-Limburg													
< 25 jaar	966	1.306	1.307	1.137	1.282	1.342	1.307	1.211	1.190	1.156	1.060	993	929
25-50 jaar	2.293	2.740	2.773	2.522	2.646	2.852	2.975	2.773	2.719	2.662	2.580	2.511	2.407
50+ jaar	1.002	1.057	1.148	1.186	1.157	1.131	1.249	1.383	1.379	1.377	1.369	1.364	1.357
Z-Limburg													
< 25 jaar	1.039	1.433	1.357	1.239	1.350	1.462	1.412	1.296	1.222	1.183	1.127	1.040	975
25-50 jaar	2.565	3.084	3.168	2.887	3.033	3.358	3.533	3.433	3.357	3.326	3.292	3.198	3.165
50+ jaar	1.474	1.598	1.664	1.611	1.610	1.671	1.838	2.242	2.168	2.159	2.152	2.155	2.133
N-Limburg													
< 25 jaar	718	1.025	1.031	853	971	1.108	1.058	957	897	872	827	736	672
25-50 jaar	1.653	2.043	2.101	1.861	2.012	2.418	2.545	2.367	2.307	2.232	2.173	2.086	2.013
50+ jaar	1.091	1.139	1.213	1.197	1.170	1.236	1.383	1.522	1.538	1.522	1.476	1.440	1.429
Maasland													
< 25 jaar	793	1.188	1.128	984	1.093	1.212	1.121	981	937	918	872	795	726
25-50 jaar	1.933	2.707	2.706	2.322	2.506	2.917	3.101	3.034	2.903	2.895	2.859	2.773	2.713
50+ jaar	1.050	1.179	1.269	1.237	1.230	1.272	1.411	1.689	1.618	1.635	1.655	1.669	1.657
Limburg													
< 25 jaar	5.203	7.375	7.130	6.237	6.924	7.539	7.135	6.537	6.276	6.154	5.801	5.344	4.957
25-50 jaar	12.691	15.975	16.006	14.209	15.222	17.181	17.990	17.647	17.094	16.805	16.470	16.031	15.623
50+ jaar	6.569	7.058	7.526	7.452	7.351	7.544	8.292	9.866	9.635	9.607	9.557	9.523	9.461
Vlaams Gewest													
< 25 jaar	34.868	45.344	45.349	41.090	44.940	49.140	48.284	46.004	45.628	45.050	42.517	39.943	37.407
25-50 jaar	88.707	108.141	110.453	102.131	108.578	119.850	126.201	122.835	123.153	121.208	118.991	115.569	112.981
50+ jaar	45.315	49.323	52.439	51.788	50.919	52.910	58.863	64.088	64.150	63.871	63.599	63.213	62.688
Jaar-op-jaar groei, in %													
M-Limburg													
< 25 jaar	-5,2	43,5	-4,8	-12,3	10,1	8,4	-7,4	-6,4	-5,8	-3,8	-3,5	-5,7	-2,5
25-50 jaar	-15,5	27,1	-2,6	-12,2	8,8	12,1	3,6	3,5	-11,5	-11,6	-11,2	-9,5	-9,4
50+ jaar	-2,6	6,8	7,0	-0,4	-1,7	2,3	7,8	25,7	-5,7	-7,0	-8,3	-8,1	-7,3

W-Limburg													
< 25 jaar	-12,3	35,2	0,1	-13,0	12,8	4,7	-2,6	-7,3	-3,9	-5,7	-8,5	-6,8	-2,1
25-50 jaar	-13,0	19,5	1,2	-9,1	4,9	7,8	4,3	-6,8	-13,6	-13,0	-11,2	-11,0	-10,6
50+ jaar	-1,2	5,5	8,6	3,3	-2,4	-2,2	10,4	10,7	-2,5	-2,2	-4,7	-3,9	-2,9
Z-Limburg													
< 25 jaar	-7,7	37,9	-5,3	-8,7	9,0	8,3	-3,4	-8,2	-6,5	-4,0	-4,2	-7,1	-4,8
25-50 jaar	-17,4	20,2	2,7	-8,9	5,1	10,7	5,2	-2,8	-9,8	-8,3	-8,2	-10,5	-6,4
50+ jaar	-1,9	8,4	4,1	-3,2	-0,1	3,8	10,0	22,0	-5,9	-8,0	-9,1	-8,4	-8,6
N-Limburg													
< 25 jaar	-12,2	42,8	0,6	-17,3	13,8	14,1	-4,5	-9,5	-6,9	-6,1	-4,7	-4,5	-3,9
25-50 jaar	-15,1	23,6	2,8	-11,4	8,1	20,2	5,3	-7,0	-10,2	-9,7	-11,3	-11,7	-11,4
50+ jaar	-5,9	4,4	6,5	-1,3	-2,3	5,6	11,9	10,1	0,7	-1,5	-5,1	-7,8	-7,9
Maasland													
< 25 jaar	1,1	49,8	-5,1	-12,8	11,1	10,9	-7,5	-12,5	-7,9	-8,7	-8,3	-12,3	-10,0
25-50 jaar	-12,8	40,0	0,0	-14,2	7,9	16,4	6,3	-2,2	-13,5	-10,6	-8,1	-10,4	-8,6
50+ jaar	-7,3	12,3	7,6	-2,5	-0,6	3,4	10,9	19,7	-8,7	-7,9	-6,4	-4,6	-4,6
Limburg													
< 25 jaar	-7,3	41,7	-3,3	-12,5	11,0	8,9	-5,4	-8,4	-6,1	-5,3	-5,5	-7,0	-4,2
25-50 jaar	-15,0	25,9	0,2	-11,2	7,1	12,9	4,7	-1,9	-11,7	-10,8	-10,1	-10,4	-9,1
50+ jaar	-3,6	7,4	6,6	-1,0	-1,4	2,6	9,9	19,0	-4,9	-5,9	-7,2	-6,9	-6,6
Vlaams Gewest													
< 25 jaar	-5,4	30,0	0,0	-9,4	9,4	9,3	-1,7	-4,7	-1,6	-0,7	-0,8	-0,1	1,7
25-50 jaar	-9,4	21,9	2,1	-7,5	6,3	10,4	5,3	-2,7	-4,9	-4,8	-4,9	-5,7	-4,9
50+ jaar	-0,6	8,8	6,3	-1,2	-1,7	3,9	11,3	8,9	0,7	-1,0	-2,4	-3,1	-3,0

* Jaargemiddelde 2008-2015, maanden 2016.

Bespreking

De crisis stuurde de jeugdwerkloosheid flink naar omhoog in 2009 in Vlaanderen (+30%) en nog meer uitgesproken in Limburg (+41,7%). Jongeren zijn vaker aan de slag met tijdelijke of uitzendcontracten. Schoolverlaters worden ook minder snel aangenomen in tijden van crisis. Ze zijn echter bij de eersten om te genieten van het economisch herstel en zien hun groep dan ook uitdunnen in 2010 en 2011, meer in Limburg dan gemiddeld genomen in Vlaanderen. In 2012 neemt de conjunctuurgevoelige jeugdwerkloosheid weer toe en ook nu weer iets sterker in Limburg. In 2014 zijn de jongeren bij de eersten om te profiteren van een verbeterde economische toestand en weer kan Limburg (-5,4%) de betere cijfers voorleggen in vergelijking met Vlaanderen (-1,7%). Ook in 2015 is dat het geval en ook de maandcijfers in 2016 tonen dit aan. Binnen Limburg zijn er wel regionale verschillen. Zo daalt in 2015 de jeugdwerkloosheid bijvoorbeeld in het Maasland met 12,5% waar er in Midden-Limburg een krimp is van 6,4%.

Het aandeel werkzoekende 50-plussers is de voorbije jaren de hoogte ingeschoten door de zwakke uitstroom, de voortschrijdende vergrijzing, de toenemende vrouwelijke arbeidsmarktparticipatie en de uitbreiding van de registratiebasis. Anno 2011 en 2012 daalt het aantal oudere werkzoekenden lichtjes en dit zowel in Vlaanderen als Limburg waar de afname wel iets kleiner is. In 2013 stijgt het aantal werkzoekende 50-plussers, vooral doordat de leeftijdsgrens voor een maxi-vrijstelling opgetrokken is van 58 tot 60 jaar. Ook in 2014 en 2015 gaat het aantal oudere werkzoekenden verder de hoogte in omdat ze langer beschikbaar moeten blijven voor de arbeidsmarkt. In 2016 begint de werkloosheid voor de totale groep 50-plussers ook af te nemen; in Limburg meer dan in Vlaanderen.

D2.5.4 Niet-werkende werkzoekenden, naar opleiding

Definitie:

Laaggeschoold: een werkzoekende wordt door de VDAB als laaggeschoold beschouwd als hij geen diploma of getuigschrift van secundair onderwijs behaalde. Ook werkzoekenden uit de leertijd (Syntra) en het deeltijds beroepssecundair onderwijs worden als laaggeschoold beschouwd. Tot nu toe krijgen de Syntra-leerlingen een 'getuigschrift leertijd'. Mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan is het vanaf het cursusjaar 2009-2010 mogelijk om ook in de leertijd een diploma secundair onderwijs te behalen. M.a.w. een deel van de leerlingen zal middengespoold de schoolbanken (kunnen) verlaten.

Middengespoold: werkzoekenden met een diploma secundair onderwijs.

Hooggeschoold: werkzoekenden met een diploma uit het hoger onderwijs.

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, naar studieniveau, 2008-2016*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	1/2016	2/2016	3/2016	4/2016	5/2016
Aantal													
M-Limburg													
laag	4.339	5.312	5.113	4.620	4.777	5.030	4.914	5.288	5.161	5.116	5.023	4.952	4.855
midden	2.537	3.358	3.372	3.029	3.324	3.722	3.864	4.129	3.990	3.934	3.780	3.698	3.557
hoog	1.012	1.239	1.312	1.214	1.335	1.533	1.705	1.744	1.619	1.579	1.583	1.488	1.453
W-Limburg													
laag	2.123	2.463	2.514	2.327	2.390	2.385	2.393	2.335	2.349	2.348	2.294	2.277	2.218
midden	1.618	2.015	2.035	1.905	1.997	2.139	2.256	2.172	2.165	2.130	2.000	1.931	1.853
hoog	519	625	679	613	698	801	881	861	774	717	715	660	622
Z-Limburg													
laag	2.770	3.190	3.218	2.945	2.997	3.074	3.115	3.211	3.184	3.174	3.167	3.102	3.046
midden	1.673	2.131	2.117	1.968	2.094	2.388	2.530	2.611	2.529	2.488	2.426	2.351	2.316
hoog	635	794	854	824	903	1.029	1.139	1.149	1.034	1.006	978	940	911
N-Limburg													
laag	1.662	1.947	1.955	1.714	1.785	1.989	2.039	1.961	1.915	1.891	1.841	1.792	1.764
midden	1.287	1.642	1.713	1.535	1.637	1.927	2.015	1.968	1.999	1.948	1.862	1.777	1.692
hoog	512	618	677	661	731	847	933	917	828	787	773	693	658
Maasland													
laag	2.152	2.726	2.722	2.418	2.501	2.637	2.659	2.685	2.545	2.539	2.519	2.506	2.461
midden	1.251	1.857	1.853	1.625	1.762	2.040	2.183	2.223	2.148	2.170	2.143	2.057	1.989
hoog	372	490	528	500	566	723	791	796	765	739	724	674	646
Limburg													
laag	13.046	15.639	15.522	14.024	14.449	15.115	15.120	15.481	15.154	15.068	14.844	14.629	14.344
midden	8.367	11.005	11.089	10.061	10.814	12.215	12.848	13.103	12.831	12.670	12.211	11.814	11.407
hoog	3.050	3.765	4.051	3.812	4.233	4.933	5.448	5.467	5.020	4.828	4.773	4.455	4.290
Vlaams Gewest													
laag	88.903	103.651	105.131	97.693	100.098	104.483	106.587	106.269	108.223	107.815	106.248	104.426	102.501
midden	54.741	67.821	69.816	65.359	69.619	77.730	83.281	83.196	83.774	82.595	80.102	77.611	75.160
hoog	25.246	31.336	33.294	31.956	34.720	39.687	43.481	43.463	40.934	39.719	38.757	36.688	35.415
Jaar-op-jaar groei, in %													
M-Limburg													
laag	-10,4	22,4	-3,7	-9,6	3,4	5,3	-2,3	7,6	-7,3	-7,6	-9,1	-8,2	-6,9

midden	-10,8	32,4	0,4	-10,2	9,7	12,0	3,8	3,7	-12,1	-11,8	-12,6	-10,3	-10,3
hoog	-10,4	22,4	5,9	-7,5	10,0	14,8	11,2	9,8	-6,1	-6,2	0,8	-4,2	-3,7
W-Limburg													
laag	-9,8	16,0	2,1	-7,4	2,7	-0,2	0,3	-2,4	-6,9	-5,1	-5,9	-4,5	-3,8
midden	-11,4	24,5	1,0	-6,4	4,8	7,1	5,5	-6,1	-11,2	-10,9	-12,1	-10,5	-8,9
hoog	-9,4	20,4	8,6	-9,7	13,9	14,8	10,0	4,4	-7,9	-13,6	-9,1	-13,4	-11,4
Z-Limburg													
laag	-10,7	15,2	0,9	-8,5	1,8	2,6	1,3	3,1	-6,8	-6,4	-6,1	-7,2	-6,1
midden	-12,5	27,4	-0,7	-7,0	6,4	14,0	5,9	-0,3	-10,2	-8,5	-11,0	-12,2	-8,8
hoog	-11,9	25,0	7,6	-3,5	9,6	14,0	10,7	9,5	-6,0	-8,1	-5,4	-8,4	-4,6
N-Limburg													
laag	-11,2	17,1	0,4	-12,3	4,1	11,4	2,5	-3,8	-10,6	-9,8	-10,2	-10,1	-9,7
midden	-12,7	27,6	4,3	-10,4	6,6	17,7	4,6	-6,6	-3,4	-2,6	-6,8	-7,2	-8,0
hoog	-11,6	20,7	9,5	-2,4	10,6	15,9	10,2	9,0	-2,5	-7,2	-6,5	-12,1	-9,7
Maasland													
laag	-9,7	26,7	-0,1	-11,2	3,4	5,4	0,8	1,0	-13,9	-11,5	-10,5	-9,4	-6,9
midden	-6,7	48,4	-0,2	-12,3	8,4	15,8	7,0	-2,8	-11,3	-8,1	-6,4	-9,9	-9,0
hoog	-9,7	31,7	7,8	-5,3	13,2	27,7	9,4	16,2	-0,5	-6,3	-0,3	-4,4	-5,3
Limburg													
laag	-10,3	19,9	-0,7	-9,7	3,0	4,6	0,0	2,4	-8,7	-7,9	-8,4	-7,9	-6,6
midden	-11,0	31,5	0,8	-8,2	9,3	13,4	5,2	-1,5	-10,2	-9,1	-10,3	-10,2	-9,2
hoog	-10,7	23,4	7,6	-8,8	6,2	15,7	10,4	9,6	-5,0	-8,0	-3,5	-7,9	-6,3
Vlaams Gewest													
laag	-4,9	16,6	1,4	-7,1	2,5	4,4	2,0	-0,3	-1,7	-1,4	-2,1	-2,1	-1,5
midden	-7,5	23,9	2,9	-5,4	7,9	11,9	7,1	-0,1	-3,4	-3,4	-4,9	-5,1	-4,5
hoog	-8,8	24,1	6,2	-6,1	5,8	13,8	9,6	0,0	-4,2	-6,2	-4,0	-6,5	-5,4

* Jaargemiddelde 2008-2015, maanden 2016.

Bespreking

In vergelijking met het Vlaamse Gewest zijn er in Limburg in verhouding minder hooggeschoolde NWWZ, ongeveer evenveel laaggeschoolde werkzoekenden en bijgevolg meer middengeschoolde NWWZ. Tussen de Limburgse streken zijn er ook verschillen. Zo zijn er anno 2015 merkkelijk minder laaggeschoolde werkzoekenden in Noord-Limburg en opvallend meer middengeschoolde NWWZ. In het Maasland gaat een hoger aandeel laaggeschoolde werkzoekenden gepaard met een lager aandeel werkzoekende hooggeschoolden.

In 2009 nemen vooral de midden- en hooggeschoolde werkzoekenden in aantal toe, in Limburg iets nadrukkelijker dan in Vlaanderen. In de daaropvolgende jaren verkleinen deze groepen minder uitgesproken. Vanaf 2012 neemt hun aantal weer meer toe dan bij de laaggeschoolden. De VDAB geeft aan dat het aantal hooggeschoolde NWWZ groeit door de hogere scholarisatie en terwijl de tewerkstellingsmotor van de dienstensectoren hapert. De budgettaire toestand dwingt tevens de overheden om maar met mondjesmaat aan te werven. De VDAB wijst er ook op dat de tragere toename van de laaggeschoolde werkzoekenden onder meer het gevolg is van de wisseling van de generaties (oudere leeftijdscategorieën die de arbeidsmarkt verlaten hadden minder studiekansen dan de generaties die hen volgden) en niet zozeer door een verbetering van de arbeidsmarktkansen voor laaggeschoolden. De laaggeschoolde werkloosheid neemt anno 2015 in Vlaanderen een weinig af (-0,3%) terwijl ze bij de midden- en hooggeschoolden nagenoeg hetzelfde blijft. In Limburg verminderen dan enkel de middengeschoolde werkzoekenden. In de eerste maanden van 2016 neemt de werkloosheid in alle opleidingscategorieën af.

D2.5.5 Niet-werkende werkzoekenden, naar werkloosheidsduur

Definitie: de werkloosheidsduur wordt berekend op basis van een begindatum (meestal is dit de inschrijvingsdatum) die wordt bepaald en gewijzigd overeenkomstig de richtlijnen van Eurostat (het EU-bureau voor de statistiek).

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, naar werkloosheidsduur, 2008-2016*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	1/2016	2/2016	3/2016	4/2016	5/2016
Aantal													
M-Limburg													
< 1 jaar	4.604	6.260	5.534	4.969	5.549	6.066	5.892	6.627	5.669	5.523	5.321	5.102	4.934
1-2 jaar	997	1.474	1.916	1.467	1.452	1.782	1.932	1.734	2.275	2.285	2.272	2.268	2.188
≥ 2 jaar	2.286	2.175	2.347	2.426	2.436	2.436	2.660	2.801	2.826	2.821	2.793	2.768	2.743
W-Limburg													
< 1 jaar	2.627	3.358	3.135	2.821	3.059	3.266	3.319	3.169	3.038	2.963	2.791	2.680	2.571
1-2 jaar	542	724	982	818	798	874	952	886	904	896	895	888	841
≥ 2 jaar	1.091	1.023	1.112	1.206	1.229	1.185	1.259	1.312	1.346	1.336	1.323	1.300	1.281
Z-Limburg													
< 1 jaar	2.865	3.723	3.571	3.280	3.562	3.894	3.872	4.008	3.566	3.434	3.329	3.197	3.136
1-2 jaar	634	894	1.036	890	917	1.060	1.182	1.126	1.289	1.334	1.323	1.298	1.261
≥ 2 jaar	1.579	1.498	1.581	1.566	1.514	1.536	1.730	1.838	1.892	1.900	1.919	1.898	1.876
N-Limburg													
< 1 jaar	1.972	2.724	2.569	2.271	2.515	2.970	2.892	2.796	2.713	2.593	2.445	2.268	2.151
1-2 jaar	393	508	760	600	587	742	907	761	745	759	754	724	702
≥ 2 jaar	1.097	976	1.016	1.039	1.051	1.050	1.188	1.289	1.284	1.274	1.277	1.270	1.261
Maasland													
< 1 jaar	2.232	3.312	2.882	2.529	2.846	3.180	3.116	3.229	2.762	2.801	2.818	2.695	2.568
1-2 jaar	460	711	1.072	770	753	958	1.052	920	1.137	1.110	1.050	1.035	1.018
≥ 2 jaar	1.083	1.051	1.149	1.244	1.229	1.263	1.465	1.556	1.559	1.537	1.518	1.507	1.510
Limburg													
< 1 jaar	14.300	19.377	17.691	15.871	17.531	19.377	19.090	19.829	17.748	17.314	16.704	15.942	15.360
1-2 jaar	3.027	4.310	5.765	4.546	4.507	5.416	6.025	5.427	6.350	6.384	6.294	6.213	6.010
≥ 2 jaar	7.136	6.722	7.205	7.481	7.458	7.470	8.301	8.795	8.907	8.868	8.830	8.743	8.671
Vlaams Gewest													
< 1 jaar	97.208	123.806	118.508	109.474	118.230	129.283	130.708	125.122	122.830	120.566	115.909	110.323	106.320
1-2 jaar	23.147	31.385	38.434	32.999	33.566	38.421	42.118	41.057	40.836	40.354	40.130	39.548	38.438
≥ 2 jaar	48.536	47.618	51.300	52.536	52.641	54.198	60.522	66.748	69.265	69.209	69.068	68.854	68.318
Jaar-op-jaar groei, in %													
M-Limburg													
< 1 jaar	-0,5	36,0	-11,6	-10,2	11,7	9,3	-2,9	12,5	-20,0	-20,4	-21,5	-22,2	-21,7
1-2 jaar	-23,7	47,8	30,0	-23,4	-1,0	22,7	8,4	-10,2	18,9	19,4	24,0	30,7	33,6
≥ 2 jaar	-20,7	-4,9	7,9	3,4	0,4	0,0	9,2	5,3	0,1	-0,1	-0,8	-0,4	-0,1
W-Limburg													
< 1 jaar	-1,2	27,8	-6,6	-10,0	8,4	6,8	1,6	-4,5	-12,2	-12,6	-13,5	-12,3	-9,9
1-2 jaar	-18,3	33,6	35,6	-16,7	-2,4	9,5	8,9	-6,9	-12,5	-11,7	-8,3	-5,5	-6,7
≥ 2 jaar	-23,7	-6,2	8,7	8,5	1,9	-3,6	6,2	4,2	3,0	3,6	2,1	-0,5	-0,2
Z-Limburg													
< 1 jaar	-2,8	29,9	-4,1	-8,1	8,6	9,3	-0,6	3,5	-16,3	-17,9	-18,9	-21,1	-17,6
1-2 jaar	-20,1	41,0	15,9	-14,1	3,0	15,6	11,5	-4,7	3,5	10,4	10,0	12,1	14,7
≥ 2 jaar	-20,8	-5,1	5,5	-0,9	-3,3	1,5	12,6	6,2	3,4	4,6	5,3	3,4	2,4

N-Limburg													
< 1 jaar	-3,6	38,1	-5,7	-11,6	10,7	18,1	-2,6	-3,3	-5,9	-7,9	-11,1	-13,4	-13,4
1-2 jaar	-28,0	29,3	49,6	-21,1	-2,2	26,4	22,2	-16,1	-14,8	-12,1	-11,1	-9,6	-6,1
≥ 2 jaar	-17,6	-11,0	4,1	2,3	1,2	-0,1	13,1	8,5	-1,5	0,6	0,0	-0,4	-2,3
Maasland													
< 1 jaar	2,8	48,4	-13,0	-12,2	12,5	11,7	-2,0	3,6	-22,2	-18,4	-14,3	-16,6	-17,4
1-2 jaar	-19,9	54,6	50,8	-28,2	-2,2	27,2	9,8	-12,5	11,4	9,5	6,4	9,6	15,3
≥ 2 jaar	-22,1	-3,0	9,3	8,3	-1,2	2,8	16,0	6,2	-1,0	-2,2	-2,4	-4,4	-0,5
Limburg													
< 1 jaar	-1,0	35,5	-8,7	-10,3	10,5	10,5	-1,5	3,9	-16,4	-16,6	-17,1	-18,3	-17,2
1-2 jaar	-22,0	42,4	33,8	-21,1	-0,9	20,2	11,2	-9,9	4,3	6,2	7,7	11,4	14,1
≥ 2 jaar	-21,0	-5,8	7,2	3,8	-0,3	0,2	11,1	6,0	0,8	1,1	0,7	-0,3	0,0
Vlaams Gewest													
< 1 jaar	1,0	27,4	-4,3	-7,6	8,0	9,3	1,1	-4,3	-5,8	-5,8	-7,0	-8,1	-7,3
1-2 jaar	-12,5	35,6	22,5	-14,1	1,7	14,5	9,6	-2,5	-7,1	-7,5	-6,0	-4,9	-3,6
≥ 2 jaar	-15,8	-1,9	7,7	2,4	0,2	3,0	11,7	10,3	6,2	5,5	5,0	4,2	4,2

* Jaargemiddelde 2008-2015, maanden 2016.

Bespreking

Bij de indeling naar werkloosheidsduur komt de conjunctuurgevoeligheid van de Limburgse arbeidsmarkt eveneens tot uiting. De toenames en de afnames zijn er doorgaans net iets meer uitgesproken dan op Vlaams niveau. Ook binnen Limburg zijn er verschillen tussen de diverse streken.

Anno 2015 daalt het aantal kortdurig werkzoekenden gemiddeld in Vlaanderen mee onder invloed van het voorzichtige conjunctuurherstel; in Limburg neemt deze groep nog toe.

Bij de langdurig werkzoekenden treedt er een cohorte-effect op. In 2012 steeg het aantal kortdurig werkzoekenden terwijl het aantal werkzoekenden die langer dan 1 jaar op zoek waren naar een baan nog afnamen in Limburg en beperkt stegen in het Vlaamse Gewest. In 2013 en 2014 is er zowel in Limburg als in Vlaanderen een sterke toename van het aantal werkzoekenden die tussen de 1 en 2 jaar werkloos waren. In 2014 en 2015 schuift deze groep respectievelijk door en stijgt ook de groep die langer dan 2 jaar op zoek is naar een job aanzienlijk.

D2.5.6 Niet-werkende werkzoekenden, naar origine

Definitie: vanaf de cijfers over 2007 is de indeling naar origine gebaseerd op de huidige en de vorige nationaliteit. Allochtone werkzoekenden worden statistisch gedefinieerd als werkzoekenden die een huidige of vorige nationaliteit hebben van buiten de EU28 of EVA-landen. De VDAB krijgt deze gegevens uit het Rijksregister. Hierdoor kunnen nieuwe Belgen met een vorige nationaliteit uit een niet EU-land als "allochtoon" gedetecteerd worden.

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, naar origine, 2008-2016*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	1/2016	2/2016	3/2016	4/2016	5/2016
Aantal													
M-Limburg													
autochtonen	5.918	7.172	7.114	6.385	6.630	7.258	7.394	7.949	7.600	7.485	7.316	7.067	6.864
allochtonen	1.970	2.737	2.683	2.478	2.807	3.027	3.089	3.213	3.170	3.144	3.070	3.071	3.001
W-Limburg													
autochtonen	3.139	3.656	3.721	3.431	3.524	3.714	3.952	3.866	3.723	3.671	3.548	3.407	3.298
allochtonen	1.122	1.448	1.507	1.414	1.561	1.611	1.578	1.501	1.565	1.524	1.461	1.461	1.395
Z-Limburg													

autochtonen	4.541	5.378	5.293	4.875	5.022	5.443	5.691	5.844	5.569	5.484	5.397	5.224	5.096
allochtonen	537	738	896	861	971	1.048	1.093	1.127	1.178	1.184	1.174	1.169	1.177
N-Limburg													
autochtonen	3.215	3.862	3.936	3.545	3.683	4.215	4.445	4.345	4.246	4.143	3.994	3.783	3.660
allochtonen	247	345	409	365	470	547	542	501	496	483	482	479	454
Maasland													
autochtonen	3.101	4.060	4.070	3.630	3.772	4.217	4.415	4.538	4.317	4.324	4.275	4.112	3.993
allochtonen	675	1.013	1.033	913	1.056	1.183	1.218	1.167	1.141	1.124	1.111	1.125	1.103
Limburg													
autochtonen	19.913	24.129	24.134	21.866	22.631	24.846	25.896	26.543	25.455	25.107	24.530	23.593	22.911
allochtonen	4.550	6.280	6.527	6.032	6.865	7.417	7.520	7.508	7.550	7.459	7.298	7.305	7.130
Vlaams Gewest													
autochtonen	133.974	159.051	160.740	147.616	152.161	165.143	174.516	173.551	171.400	168.860	164.326	158.750	154.221
allochtonen	34.916	43.757	47.501	47.392	52.276	56.758	58.833	59.376	61.531	61.269	60.781	59.975	58.855
Jaar-op-jaar groei, in %													
M-Limburg													
autochtonen	-11,5	21,2	-0,8	-10,2	3,8	9,5	1,9	7,5	-10,0	-10,0	-10,1	-10,2	-9,6
allochtonen	-7,5	38,9	-2,0	-7,6	13,3	7,8	2,0	4,0	-6,3	-6,5	-6,5	-4,2	-3,1
W-Limburg													
autochtonen	-10,9	16,5	1,8	-7,8	2,7	5,4	6,4	-2,2	-10,5	-10,1	-10,2	-10,4	-8,4
allochtonen	-8,9	29,1	4,1	-6,2	10,4	3,2	-2,0	-4,9	-4,6	-5,4	-5,7	-2,8	-3,2
Z-Limburg													
autochtonen	-12,4	18,4	-1,6	-7,9	3,0	8,4	4,6	2,7	-10,0	-10,0	-10,0	-11,6	-9,7
allochtonen	-2,9	37,4	21,4	-3,9	12,8	7,9	4,3	3,1	2,8	6,3	3,7	2,6	7,6
N-Limburg													
autochtonen	-11,9	20,1	1,9	-9,9	3,9	14,4	5,5	-2,2	-6,5	-6,5	-8,1	-9,7	-8,8
allochtonen	-10,2	39,7	18,6	-10,8	28,8	16,4	-0,9	-7,6	-5,0	-5,7	-8,7	-5,3	-11,0
Maasland													
autochtonen	-10,1	30,9	0,2	-10,8	3,9	11,8	4,7	2,8	-11,2	-9,7	-7,8	-10,1	-8,7
allochtonen	-1,7	50,1	2,0	-11,6	15,7	12,0	3,0	-4,2	-11,1	-8,8	-7,1	-4,6	-3,0
Limburg													
autochtonen	-11,4	21,2	0,0	-9,4	3,5	9,8	4,2	2,5	-9,7	-9,4	-9,4	-10,4	-9,1
allochtonen	-6,7	38,0	3,9	-7,6	13,8	8,0	1,4	-0,2	-5,4	-4,8	-5,1	-3,0	-2,0
Vlaams Gewest													
autochtonen	-7,6	18,7	1,1	-8,2	3,1	8,5	5,7	-0,6	-4,1	-4,6	-5,2	-5,9	-5,2
allochtonen	-1,5	25,3	8,6	-0,2	10,3	8,6	3,7	0,9	1,0	1,7	1,6	1,6	2,3

* Jaargemiddelde 2008-2015, maanden 2016.

Bespreking

Het aandeel allochtonen in de totale groep van niet-werkende werkzoekenden is overwegend in stijgende lijn gegaan en dit zowel in Vlaanderen als in Limburg. In 2015 zijn 1 op de 4 niet-werkende werkzoekenden in Vlaanderen allochtoon. In Limburg zijn er dat 3 procentpunten minder. Binnen de provincie Limburg zijn er wel wat regionale verschillen op vlak van aanwezigheid van allochtone werkzoekenden. Zo zijn in Noord-Limburg circa 1 op de 10 werkzoekenden allochtoon; in Midden- en West-Limburg zijn er dat bijna 3 op de 10.

De kloof tussen de autochtone en allochtone werkloosheid blijft bestaan, zowel op Limburgs als op Vlaams niveau. Zo klimt de werkloosheid in 2009 en 2012 meer bij de allochtonen dan bij de autochtonen en is dit meer uitgesproken in Limburg dan in Vlaanderen. Niet alleen de

conjunctuurverslechtering maar ook de zwakke arbeidsmarktpositie, de jonge leeftijdsopbouw en de hoge migratie verklaren mee de stijgende allochtone werkloosheid. In 2013 is er een tragere stijging van de allochtone werkloosheid in vergelijking met de autochtone in Limburg en een quasi even grote klim in Vlaanderen. In 2014 groeit de allochtone werkloosheid eveneens trager aan en dit zowel in Limburg als in het Vlaamse Gewest. De VDAB wijt de tragere toename van allochtone werkzoekenden aan de huidige kleinere migratie-instroom en een groeiende als Belg geboren derde generatie die gerubriceerd wordt bij de autochtonen. In 2015 daalt de autochtone werkloosheid in Vlaanderen reeds lichtjes terwijl de allochtone nog aangroeit. De cijfers voor de eerste maanden van 2016 tonen eveneens een jaar-op-jaar toename van het aantal allochtone werkzoekenden en een afname van de autochtone werklozen. In Limburg neemt de allochtone werkloosheid reeds af in 2015. In 2016 daalt er zowel de autochtone als de allochtone werkloosheid.

D2.5.7 Niet-werkende werkzoekenden, naar arbeidshandicap

Definitie:

Vóór (februari) 2009 bestond de doelgroep van de arbeidsgehandicapte werkzoekenden uit 3 categorieën:

1. werkzoekenden erkend door VAPH;
2. werkzoekenden uit het buitengewoon onderwijs;
3. werkzoekenden met beperkte of zeer beperkte geschiktheid.

Vanaf (februari) 2009 tot en met (september) 2011 wordt een werkzoekende als arbeidsgehandicapt beschouwd wanneer na een administratief onderzoek, uit attesten of verslagen, blijkt dat hij/zij:

1. ingeschreven is in het huidige VAPH (Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap);
2. een kwalificatie of getuigschrift heeft uit het buitengewoon onderwijs, of ex-BUSO of BLO-leerling is zonder dat er kwalificaties of getuigschriften behaald zijn;
3. recht heeft op een inkomensvervangende of een integratietegemoetkoming;
4. in het bezit is van een afschrift van een definitief geworden gerechtelijke beslissing of van een attest van een bevoegde federale instelling waaruit een blijvende graad van arbeidsongeschiktheid blijkt;
5. recht heeft op bijkomende kinderbijslag of recht heeft op verhoogde kinderbijslag (als ouder met een handicap);
6. recht heeft op een invaliditeitsuitkering in het kader van de ziekteverzekering;
7. een attest heeft van een arbeidshandicap, afgeleverd door een door de VDAB erkende dienst of arts.

Vanaf oktober 2011 wordt de definitie uit februari 2009 integraal toegepast. Vanaf dan is een attest of verslag absoluut noodzakelijk, terwijl in de overgangsperiode een vermoeden van arbeidshandicap volstond.

Tabel: niet-werkende werkzoekenden, naar arbeidshandicap, 2008-2016*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	1/2016	2/2016	3/2016	4/2016	5/2016
Aantal													
M-Limburg													
niet-arbeidsgehandicapt	6.378	8.309	8.267	7.446	8.098	8.809	8.937	9.538	9.080	8.953	8.737	8.479	8.217
arbeidsgehandicapt	1.510	1.600	1.530	1.417	1.338	1.476	1.546	1.624	1.690	1.676	1.649	1.659	1.648
W-Limburg													
niet-arbeidsgehandicapt	3.378	4.171	4.307	3.981	4.237	4.407	4.560	4.340	4.227	4.131	3.942	3.781	3.643
arbeidsgehandicapt	882	933	921	865	848	918	970	1.028	1.061	1.064	1.067	1.087	1.050
Zuid-Limburg													
niet-arbeidsgehandicapt	3.902	4.890	4.991	4.528	4.836	5.249	5.416	5.560	5.314	5.237	5.135	4.956	4.831
arbeidsgehandicapt	1.176	1.225	1.197	1.209	1.157	1.242	1.368	1.410	1.433	1.431	1.436	1.437	1.442
Nd-Limburg													
niet-arbeidsgehandicapt	2.635	3.338	3.545	3.174	3.468	4.001	4.174	4.032	3.904	3.782	3.648	3.448	3.286
arbeidsgehandicapt	827	870	800	736	685	762	813	814	838	844	828	814	828
Maasland													
niet-arbeidsgehandicapt	3.034	4.229	4.304	3.808	4.064	4.517	4.651	4.662	4.360	4.352	4.297	4.126	3.981
arbeidsgehandicapt	742	844	799	734	765	883	981	1.042	1.098	1.096	1.089	1.111	1.115
Limburg													
niet-arbeidsgehandicapt	19.326	24.936	25.414	22.936	24.702	26.983	27.738	28.133	26.885	26.455	25.759	24.790	23.958
arbeidsgehandicapt	5.137	5.473	5.247	4.961	4.794	5.281	5.679	5.917	6.120	6.111	6.069	6.108	6.083
Vlaams Gewest													
niet-arbeidsgehandicapt	140.402	171.951	178.362	167.150	177.814	192.681	201.938	200.860	200.107	197.377	192.643	186.342	180.835
arbeidsgehandicapt	28.488	30.857	29.880	27.858	26.623	29.220	31.411	32.068	32.824	32.752	32.464	32.383	32.241
Jaar-op-jaar groei, in %													
M-Limburg													
niet-arbeidsgehandicapt	-11,7	30,3	-0,5	-9,9	8,8	8,8	1,5	6,7	-11,4	-11,2	-11,0	-10,5	-9,6
arbeidsgehandicapt	-4,9	6,0	-4,4	-7,4	-5,6	10,3	4,7	5,0	6,8	5,2	2,6	3,6	3,3
W-Limburg													
niet-arbeidsgehandicapt	-13,3	23,5	3,3	-7,6	6,4	4,0	3,5	-4,8	-11,5	-11,6	-11,8	-11,5	-9,5
arbeidsgehandicapt	3,0	5,8	-1,3	-6,1	-2,0	8,3	5,7	6,0	3,8	4,1	3,8	5,5	3,6
Z-Limburg													
niet-arbeidsgehandicapt	-15,1	25,3	2,1	-9,3	6,8	8,5	3,2	2,7	-10,1	-9,6	-10,0	-12,0	-9,1
arbeidsgehandicapt	3,3	4,2	-2,3	1,0	-4,3	7,3	10,1	3,1	1,0	1,4	0,8	1,4	1,4
N-Limburg													
niet-arbeidsgehandicapt	-14,6	26,7	6,2	-10,5	9,3	15,4	4,3	-3,4	-7,6	-8,2	-9,8	-11,2	-11,4
arbeidsgehandicapt	-1,4	5,2	-8,0	-8,0	-6,9	11,2	6,7	0,1	0,1	2,2	-0,2	0,2	1,7
Maasland													
niet-arbeidsgehandicapt	-10,1	39,4	1,8	-11,5	6,7	11,1	3,0	0,2	-14,7	-12,7	-10,6	-12,5	-11,4
arbeidsgehandicapt	-2,5	13,7	-5,3	-8,1	4,2	15,4	11,1	6,2	6,2	5,8	6,5	6,9	9,7
Limburg													
niet-arbeidsgehandicapt	-12,9	29,1	1,9	-9,8	7,7	9,2	2,8	1,4	-11,2	-10,8	-10,7	-11,4	-10,0
arbeidsgehandicapt	-0,8	6,3	-3,9	-5,5	-3,4	10,2	7,5	4,2	3,8	3,8	2,6	3,5	3,8
Vlaams Gewest													
niet-arbeidsgehandicapt	-8,2	22,5	3,7	-6,3	6,4	8,4	4,8	-0,5	-3,4	-3,7	-4,3	-4,9	-4,2
arbeidsgehandicapt	3,5	8,1	-2,9	-6,8	-4,4	9,8	7,5	2,1	1,5	1,6	1,8	1,7	2,5

* Jaargemiddelde 2008-2015, maanden 2016.

Bespreking

Zoals in de voorgaande jaren zijn er ook in 2015 in Limburg (17,4%) relatief meer werkzoekenden met een arbeidshandicap dan in Vlaanderen (13,8%); en dit geldt voor alle streken in Limburg. In Zuid-Limburg is het aandeel arbeidsgehandicapte werkzoekenden erg hoog (20,2%).

Net zoals in 2013 is het aantal werkzoekende personen met een arbeidshandicap in 2014 en 2015 toegenomen en dit zowel in Limburg als op Vlaams niveau. Het aantal arbeidsgehandicapte werkzoekenden stijgt telkenmale meer dan werkzoekenden zonder arbeidshandicap.

D2.6 Aantal jobloze schoolverlaters

Definitie:

Het begrip 'schoolverlater': het departement Onderwijs & Vorming (O&V) voert op bepaalde tijdstippen een telling uit van het aantal leerlingen en studenten. Voor het bepalen van het aantal schoolverlaters van jaar x wordt de telling van jaar x vergeleken met deze van jaar x+1. Wie in de telling van jaar x voorkomt maar niet meer in die van jaar x+1, wordt als schoolverlater beschouwd.

Restpercentage: van alle schoolverlaters wordt nagegaan wie 1 jaar na het verlaten van de school als werkzoekende staat ingeschreven bij de VDAB. Dit aantal, in verhouding tot het totaal aantal schoolverlaters, noemt men het restpercentage.

Aandeel zonder werkervaring: de schoolverlaters die één jaar na het verlaten van de school als werkzoekende bij de VDAB zijn ingeschreven, zijn natuurlijk niet allemaal gedurende gans die periode werkzoekend geweest. Een aantal onder hen vond een job voor een beperkte duur, werkte een of meerdere keren voor een uitzendkantoor of was op een andere wijze gedurende een bepaalde tijd op de arbeidsmarkt actief. Een ander deel was in de opvolgingsperiode echter nooit uitgeschreven, d.w.z. dat zij tussen de periode dat zij de school verlieten en 30 juni jaar x+1 geen werkervaring konden opdoen. Deze groep 'zonder werkervaring' vormt de harde kern van de schoolverlatersproblematiek! Hun aandeel wordt eveneens uitgedrukt in een percentage van het totaal aantal schoolverlaters.

Streefwaarde: dalen.

Bron: VDAB.

Tabel: werkzoekende schoolverlaters, 2008-2014

		Schoolverlaters		Nog werkzoekend na 1 jaar		
		Totaal	waarvan in geschreven bij de VDAB, %	Absoluut aantal	% ten opzichte van het totaal	zonder werkervaring, %
Midden-Limburg	*2012	2.893	85,8	434	15,0	4,4
	2013	3.063	85,7	538	17,6	5,7
	2014	2.898	83,9	458	15,8	4,9
West-Limburg	*2012	1.816	87,3	237	13,1	3,6
	2013	1.720	89,5	257	14,9	5,3
	2014	1.761	89,1	257	14,6	5,5
Zuid-Limburg	*2012	2.101	84,8	305	14,5	4,9
	2013	2.044	87,2	311	15,2	5,0
	2014	1.962	85,3	280	14,3	4,5
Noord-Limburg	*2012	1.891	86,7	171	9,0	3,1
	2013	1.774	86,4	235	13,2	4,3
	2014	1.783	86,7	206	11,6	3,5
Maasland	*2012	1.452	85,9	246	16,9	4,3
	2013	1.443	84,7	254	17,8	5,5
	2014	1.417	83,1	224	15,8	4,5
Limburg	2007-2008	10.872	85,4	1.200	11,0	1,9
	2008-2009	10.605	87,0	1.880	17,7	4,7
	*2012	10.153	86,0	1.393	13,7	4,1
	2013	10.044	86,6	1.595	15,9	5,2
	2014	9.821	85,5	1.425	14,5	4,6
Vlaanderen	2007-2008	77.900	82,6	7.817	9,8	1,9
	2008-2009	76.603	84,2	11.182	14,6	3,8
	*2012	72.128	82,8	8.449	11,7	3,5
	2013	73.385	83,0	9.542	13,0	4,1
	2014	71.817	82,6	8.975	12,5	4,0

* Anders dan in het verleden, toen de VDAB een bestand aanleverde aan het departement O&V, wordt vanaf 2012 het resultaat van de vergelijking tussen 2 jaren bij O&V als basis genomen.

Bespreking

Van alle schoolverlaters in Vlaanderen, die na het verlaten van het school- of academiejaar 2012-2013 de school verlieten en een jaar lang opgevolgd werden (tot 30 juni 2014), schreef 82,6% in als werkzoekende bij de VDAB. De economische omstandigheden waarin zij hun eerste stappen op de arbeidsmarkt zetten, zijn niet bepaald gunstig al duiken er hier en daar signalen op dat het ergste achter de rug zou zijn. Het aandeel werkzoekende schoolverlaters na 1 jaar is in 2014 iets afgenomen (12,5%) in vergelijking met 2013 (13%). Het aandeel werkzoekende schoolverlaters dat na 1 jaar werkloosheid geen enkele werkervaring heeft, ligt in 2014 met 4% wel ruim dubbel zo hoog als in 2008 (1,9%).

Schoolverlaters uit Limburg hebben het moeilijker om hun plaats op de arbeidsmarkt te veroveren. De VDAB geeft aan dat dit te maken kan hebben met een gebrek aan werkaanbod, zeker in tijden van crisis. Van alle schoolverlaters is er in Limburg na 1 jaar nog steeds 14,5% werkzoekend in 2014. Net zoals in de voorgaande jaren zijn er dat meer dan op Vlaams niveau.

Ook hebben ze minder werkervaring kunnen opdoen: in Limburg is na 1 jaar 4,6% van de schoolverlaters ononderbroken ingeschreven geweest als werkzoekende bij de VDAB.

Ook binnen de provincie Limburg zijn er verschillen. Zowel in Midden-Limburg als in het Maasland zijn er van alle schoolverlaters na 1 jaar nog 15,8% werkzoekend in 2014. Dat is meer dan het Limburgse gemiddelde. Ze hebben eveneens minder werkervaring kunnen verwerven in Midden-Limburg. Noord-Limburg langs de andere kant sluit meer aan bij de Vlaamse cijfers en doet het zelfs iets beter in 2014. Zo is 1 jaar na het verlaten van de school 11,6% schoolverlaters nog werkzoekend in Noord-Limburg en komt het aandeel schoolverlaters die in dat jaar geen werkervaring hebben opgedaan op 3,5%.

D2.7 Spanningsratio: NWWZ/openstaande vacatures

Definitie: de spanningsratio geeft het aantal niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) per openstaande vacature weer.

Streefwaarde: dalen en niveau van Vlaams Gewest benaderen.

Bron: VDAB.

Tabel: spanningsratio* (gemiddelde januari-december), 2008-2016**

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	1/2016	2/2016	3/2016	4/2016
M-Limburg	5,6	10,2	9,2	6,5	7,2	10,5	11,6	11,8	11,2	10,8	9,1	8,9
W-Limburg	5,2	9,7	10,4	6,8	7,7	12,1	14,4	11,4	13,0	11,5	10,0	9,4
Z-Limburg	10,5	10,5	11,3	8,7	11,6	15,7	19,3	15,8	17,1	16,5	13,0	12,3
N-Limburg	6,7	13,0	13,1	9,3	10,6	18,7	22,6	16,0	20,4	17,8	15,4	14,5
Maasland	13,1	20,7	26,5	16,1	21,8	33,4	31,5	32,7	33,5	38,9	32,8	28,0
Limburg	6,9	11,5	11,6	8,1	9,5	14,3	16,4	14,6	15,3	14,6	12,2	11,6
Vlaams Gewest	4,4	7,4	7,6	5,5	6,4	8,8	9,3	8,7	8,9	8,2	7,7	7,4

* Berekening met openstaande vacatures Normaal Economisch Circuit (zonder Uitzendopdrachten) rechtstreeks aan VDAB gemeld.

** Gemiddelde januari-december voor jaren 2008-2015 en maandcijfers 2016.

Bespreking

De spanningsratio, die het aantal niet-werkende werkzoekenden weergeeft per openstaande vacature die rechtstreeks aan de VDAB gemeld werd, kent een gelijklopende evolutie in Vlaanderen en Limburg. Wel is het zo dat de spanningsratio in Limburg steeds boven de Vlaamse ligt. Dit geeft aan dat de krapte lager is op de Limburgse dan op de Vlaamse arbeidsmarkt.

Deze ratio is in sterke mate conjunctuur gebonden. In een economisch topjaar zoals 2008 is er een opvallend lage spanningsratio, wat wijst op een hoge krapte op de arbeidsmarkt. De recente financiële en economische crisis heeft voor (een beetje) bijkomende ademruimte gezorgd in 2009 en 2010. Na een afname in 2011 zit de spanningsratio sinds 2012 weer in de lift. Deze stijging duidt op een meer ontspannen arbeidsmarkt, zowel in Limburg als in Vlaanderen. Ook in 2013 en 2014 is de Limburgse arbeidsmarkt meer ontspannen dan de Vlaamse en dit is het geval voor alle Limburgse streken. In 2015 leidt een toenemend aantal openstaande VDAB-vacatures in combinatie met een stabiliserend aantal niet-werkende werkzoekenden terug tot een lagere

spanningsratio in Vlaanderen. De krapte op de Vlaamse arbeidsmarkt verhoogt dus weer een beetje. Ook in de eerste maanden van 2016 is dat het geval.

D3 Beter opleiden

D3.1 Schoolse vertraging

Definitie: schoolse vertraging wordt berekend als een vergelijking (verschil) tussen het leerjaar waarin de leerling is ingeschreven en het leerjaar waarin de leerling op grond van zijn geboortjaar en bij normale studievordering ingeschreven zou moeten zijn. Door atypische studieovergangen kan een leerling in het verleden schoolse vertraging opgelopen hebben die niet blijkt uit deze tabel (bv. overgang van 5de leerjaar naar 1B op basis van het leeftijdscriterium). De schoolse vertraging heeft betrekking op het gewoon lager en voltijds secundair onderwijs. Het methode-onderwijs (lager onderwijs), de onthaalklas anderstalige nieuwkomers (secundair), het derde jaar derde graad, de vierde graad, Se-n-Se en het modulair onderwijs zijn niet in de cijfers inbegrepen.

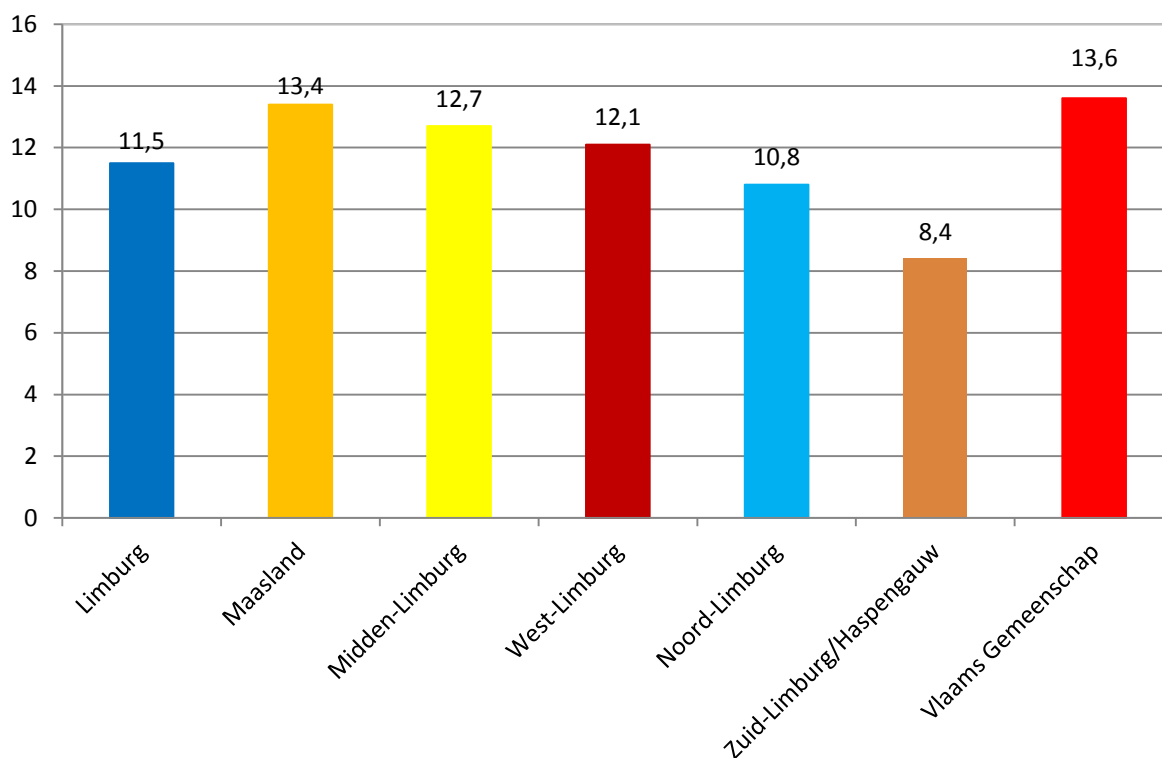
Streefwaarde: dalen.

Bron: O&V.

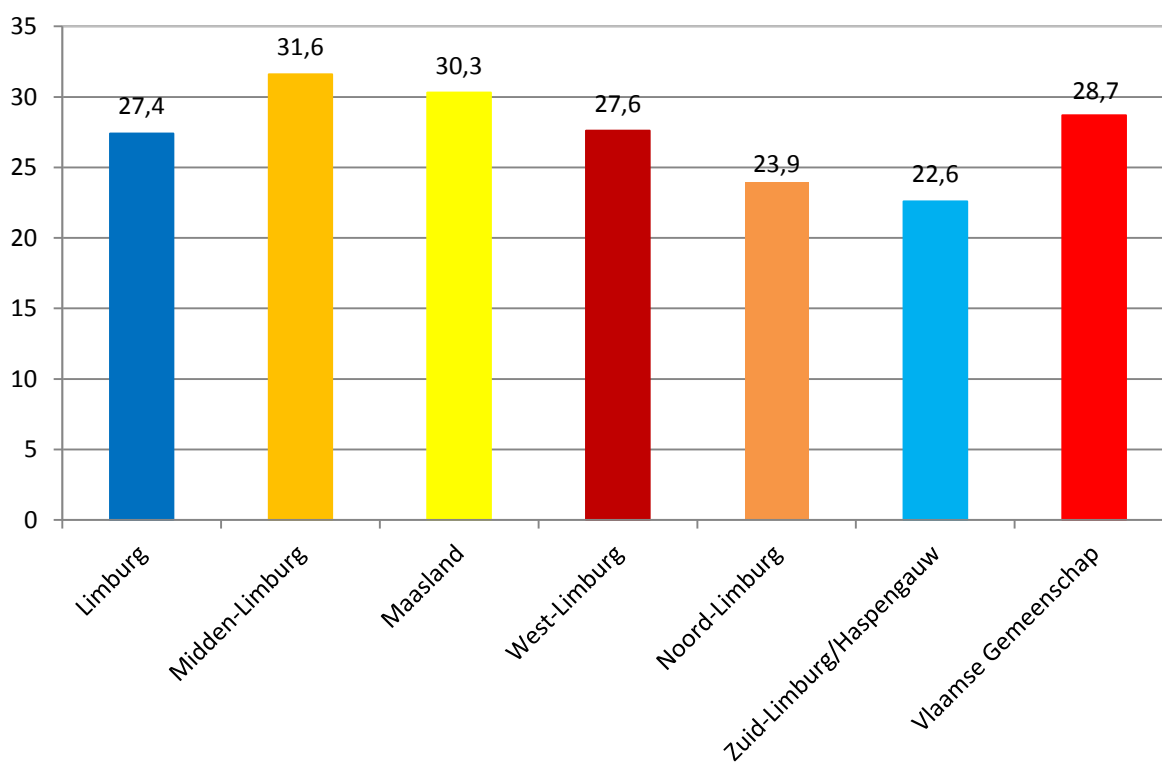
Tabel: aandeel leerlingen lager en secundair onderwijs met schoolse vertraging (woonplaats), Limburg en Vlaams Gemeenschap, 2005-2006 – 2014-2015, in %

	2005- 2006	2006- 2007	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	2010- 2011	2011- 2012	2012- 2013	2013- 2014	2014- 2015
LAGER ONDERWIJS										
<i>Limburg</i>				13,8	13,9	13,8	13,5	12,8	11,9	11,5
<i>Vlaams Gemeenschap</i>				15,6	15,7	15,8	15,7	15,0	14,3	13,6
SECUNDAIR ONDERWIJS										
<i>Limburg</i>										
1ste graad	20,6	21,2	21,0	20,3	19,9	19,6	20,7	20,4	19,9	19,6
ASO	10,6	10,8	11,7	12,1	12,1	12,2	11,5	11,0	11,3	11,7
BSO	54,0	54,5	54,6	56,4	57,0	58,2	57,2	57,2	57,2	56,5
TSO	35,8	36,1	36,9	37,3	37,2	36,8	35,9	35,7	35,0	34,8
KSO	42,2	41,4	40,0	42,8	41,6	40,4	39,4	39,7	40,1	39,4
Totaal	27,2	27,7	28,0	28,6	28,5	28,5	28,2	27,9	27,6	27,4
<i>Vlaamse Gemeenschap</i>										
1ste graad	22,5	23,0	23,0	22,5	22,4	22,2	22,5	22,1	22,1	21,9
ASO	12,0	12,1	12,6	13,1	13,0	12,9	12,7	12,4	12,4	12,2
BSO	58,3	58,9	59,4	60,2	60,6	61,0	60,8	60,9	61,1	60,6
TSO	37,3	37,3	37,9	38,3	38,6	38,6	38,2	37,8	37,6	37,2
KSO	46,4	45,9	46,1	46,0	45,4	44,9	44,6	44,3	43,6	42,7
Totaal	28,3	28,6	29,1	29,4	29,4	29,4	29,2	28,9	28,9	28,7

Grafiek: aandeel leerlingen lager onderwijs met schoolse vertraging (woonplaats), Limburg en Vlaamse Gemeenschap, naar streektafel, 2014-2015, in %

Grafiek: aandeel leerlingen secundair onderwijs met schoolse vertraging (woonplaats), Limburg en Vlaamse Gemeenschap, naar streektafel, 2014-2015, in %

Bespreking

De schoolse achterstand in het lager onderwijs is sinds 2008-2009 licht gedaald. In 2014-2015 bedraagt hij in Limburg 11,5% en in de Vlaamse Gemeenschap 13,6%.

In het secundair is de schoolse achterstand sinds 2005-2006 vrijwel onveranderd gebleven. In de meeste onderwijsvormen (ASO, BSO, TSO en KSO) blijven de cijfers eveneens nagenoeg constant. In het BSO zien we echter een stijging, in het KSO een daling. In 2014-2015 bedraagt de schoolse vertraging globaal 27,4% in Limburg en 28,7% in de Vlaamse Gemeenschap.

De schoolse vertraging in het Limburgse lager en secundair onderwijs ligt lager dan in het Vlaamse Gemeenschap. Voor alle onderwijsvormen (ASO, BSO, TSO en KSO) zijn de Limburgse cijfers gunstiger dan de Vlaamse.

Naar de Limburgse sub-regio's, streektafels genoemd, zijn zowel voor het lager als het secundair grote verschillen merkbaar tussen enerzijds de hoge waarden voor het Maasland en Midden-Limburg en anderzijds de lage waarden in Noord-Limburg en Zuid-Limburg/Haspengouw.

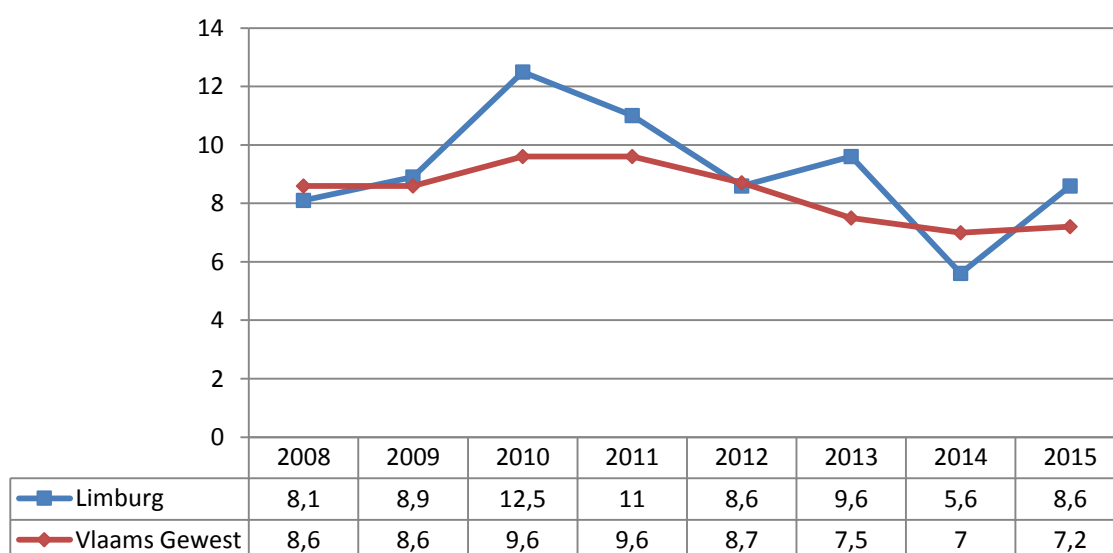
D3.2 Ongekwalficeerde uitstroom (vroegtijdige schoolverlaters)

Definitie: ongekwalificeerde uitstroom (of vroegtijdige schoolverlaters) meet het aantal 18- tot en met 24-jarigen die als hoogste diploma lager secundair (1ste of 2de graad) onderwijs hebben en in de referentieperiode van de 4 laatste weken geen opleiding hebben gevolgd, in verhouding tot het totaal aantal 18- tot en met 24-jarigen.

Streefwaarde: 5,2% (VHP Europa 2020 en Pact 2020).

Bron: EAK.

Grafiek: ongekwalificeerde uitstroom, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2015, in %

Bespreking

Op het vlak van ongekwalificeerde uitstroom wordt in het Vlaamse Gewest het jongste decennium een dalende tendens vastgesteld, met een lichte toename in 2010 en 2011. Vanaf 2013 zijn de waarden stabiel. 7,2% van de 18-24-jarigen heeft in 2015 geen diploma hoger secundair onderwijs en is niet in opleiding.

In Limburg kent de evolutie van de ongekwalificeerde uitstroom eveneens een dalende trend, maar het verloop ervan is grilliger. Het aandeel ligt gemiddeld boven de Vlaamse cijfers. Ook hier zien we een stijging in de crisisjaren (2009 en 2010) en ook in 2013 en 2015. In 2015 bedraagt het aandeel vroegtijdige schoolverlaters in Limburg 8,6%, wat hoger is dan het aandeel in het Vlaamse Gewest.

D3.3 Participatie aan het hoger onderwijs

Definitie: participatie aan het hoger onderwijs (inschrijvingsratio) geeft het aantal studenten met woonplaats in Limburg dat is ingeschreven in een hogeschool of universiteit in Limburg of in Vlaanderen (Nederlandstalige instellingen in het Vlaamse en Brusselse Hoofdstedelijke Gewest), ten opzichte van het aantal 18-25-jarigen met woonplaats in Limburg, in %.

Aandeel van het Limburgs hoger onderwijs geeft het aantal Limburgse studenten aan Limburgse hogeschool/universiteit t.o.v. Limburgse studenten aan een Vlaamse hogeschool/universiteit (Nederlandstalige instellingen in het Vlaamse en Brusselse Hoofdstedelijke Gewest), in %.

Streefwaarde: stijgen.

Bron: O&V.

Tabel: participatie en aandeel Limburgs hoger onderwijs (in %), 2005-2006 – 2014-2015

	2005-2006	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Inschrijvingsratio						
Aandeel Limburgse studenten aan Vlaamse hogeschool t.o.v. 18-25-jarige Limburgers, in %	16,7	19,2	19,7	20,3	17,8	18,2
Aandeel Limburgse studenten aan Vlaamse universiteit t.o.v. 18-25-jarige Limburgers, in %	8,2	11,4	11,7	11,9	15,1	15,0
Aandeel Limburgse studenten aan Vlaams hoger onderwijs t.o.v. 18-25-jarige Limburgers, in %	24,9	30,6	31,3	32,1	32,9	33,2

Aandeel Limburgs hoger onderwijs

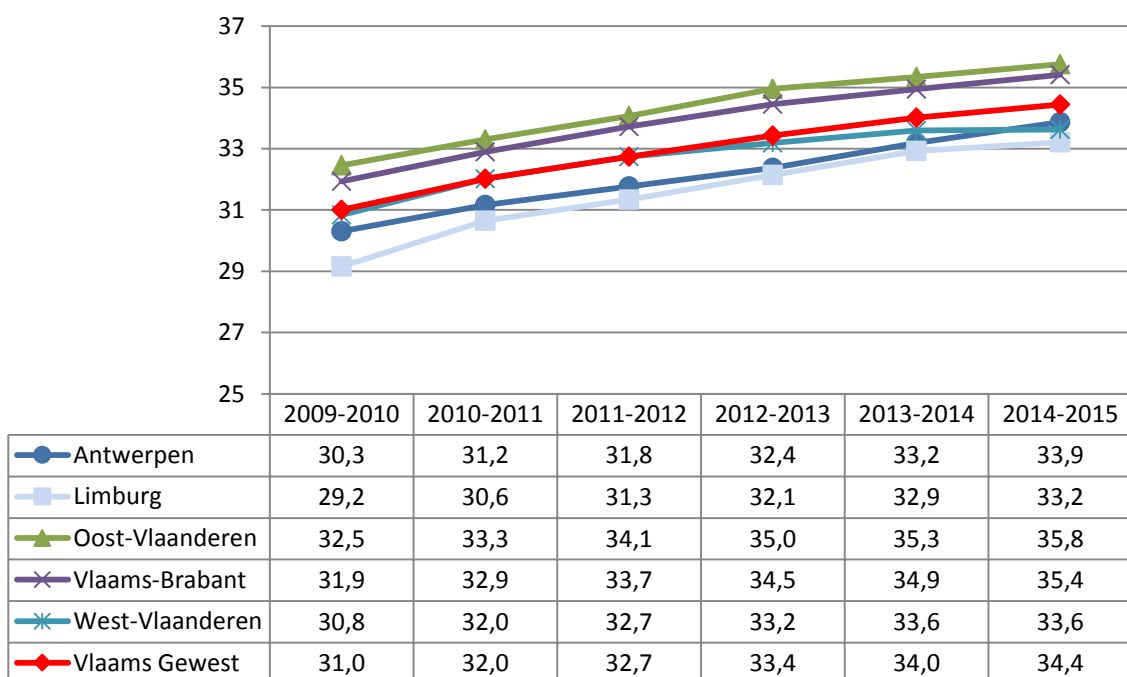
Aandeel Limburgse studenten aan Limburgse hogeschool t.o.v. Limburgse studenten aan een Vlaamse hogeschool, in %	74,8	70,2	69,6	68,6	70,4	70,1
Aandeel Limburgse studenten aan Limburgse universiteit t.o.v. Limburgse studenten aan Vlaamse universiteit, in %	21,3	24,2	24,7	24,9	32,6	33,4
Aandeel Limburgse studenten aan Limburgs hoger onderwijs t.o.v. Limburgse studenten aan Vlaams hoger onderwijs, in %	57,2	53,1	52,9	52,4	53,1	53,6

Bespreking

Het aandeel 18-25-jarige Limburgers dat hoger onderwijs volgt, is in 2014-2015 toegenomen tot 33,2%. De stijgende trend is wel al enkele jaren aan het verzwakken, zoals in Vlaanderen als geheel. Het groeiritme in Limburg ligt in 2014-2015 ook niet meer hoger dan in Vlaanderen. De inschrijvingsratio ligt in Limburg nog altijd iets lager dan in de overige provincies. Door de hervorming in het hoger onderwijs zijn de academische opleidingen aan de hogescholen in 2013-2014 overgedragen aan de universiteiten. Dit verklaart de daling van de inschrijvingsratio aan de hogescholen en de stijging ervan aan de universiteiten in dat academiejaar.

Het aandeel Limburgse studenten dat in Limburg zelf aan een hogeschool of universiteit studeert, is al enkele jaren vrij stabiel. In 2014-2015 bedraagt dit aandeel 54%. Door de voormelde overdracht van een aantal voormalige hogeschoolopleidingen naar de universiteiten is dit aandeel voor de universiteitsstudenten omhoog gesprongen van 25% naar 33%.

Grafiek: inschrijvingsratio (in %) in het hoger onderwijs (hogeschool + universiteit), naar provincie van de woonplaats student, 2009-2010– 2014-2015

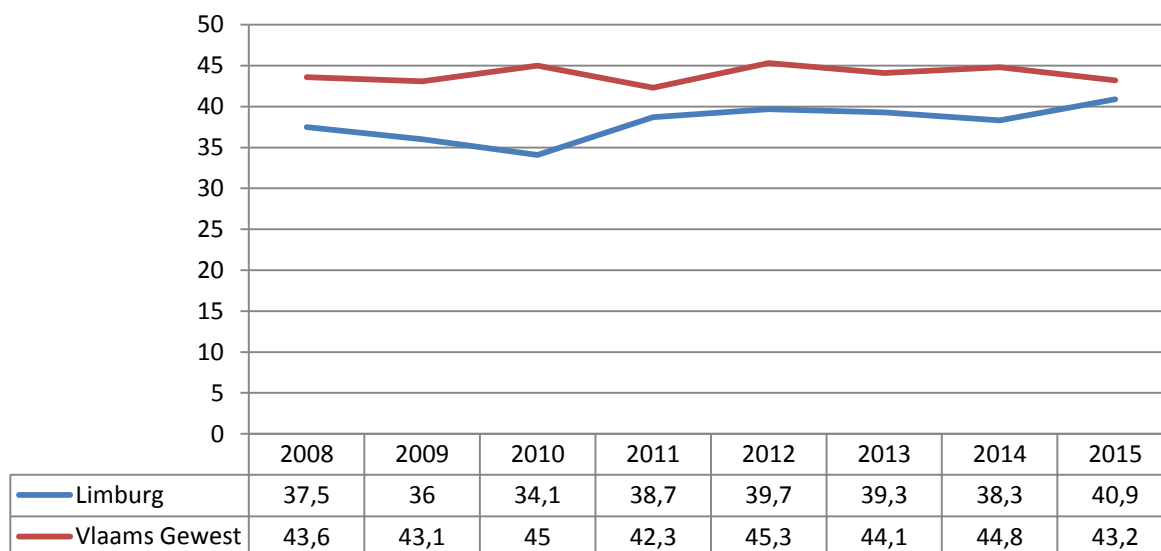
D3.4 Aandeel jongeren (30-34 jaar) dat hoger onderwijs genoten heeft

Definitie: aandeel jongeren (30-34 jaar) dat hoger onderwijs genoten heeft wordt gedefinieerd als het aandeel 30- tot en met 34-jarigen met woonplaats in Limburg die zijn ingeschreven in een hogeschool of universiteit.

Streefwaarde: 47,8% (Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020).

Bron: EAK.

Grafiek: aandeel jongeren (30-34-jarigen) met een diploma hoger onderwijs, Limburg en Vlaams Gewest, 2005-2015

Bespreking

Het aandeel van de jongeren (30-34 jaar) met een diploma hoger onderwijs in het Vlaamse Gewest stagneert de jongste na jarenlange stijging. In Limburg zet de stijging zich verder door.

Het aandeel hooggeschoolde 30-34-jarigen bedraagt in het Vlaamse Gewest in 2015 43,2%, in Limburg 40,9%. De provincie loopt weliswaar nog altijd achter op het gewest maar de kloof is in 2015 verkleind tot 2,3 procentpunten.

D4 Doelgericht innoveren

D4.1 Aandeel werkenden in hoogtechnologische industrie en diensten

Definitie: het gaat om het aandeel personen dat woont in de regio en werkzaam is in de volgende bedrijfstakken: farmacie, productie van computers, elektronische en optische producten, chemie, productie van elektrische toestellen, machines & apparaten en voertuigen en andere transportmiddelen, productie van audio- en videoprogramma's, telecommunicatie, computer programmeren & consultancy, ICT-diensten en wetenschappelijk onderzoek.

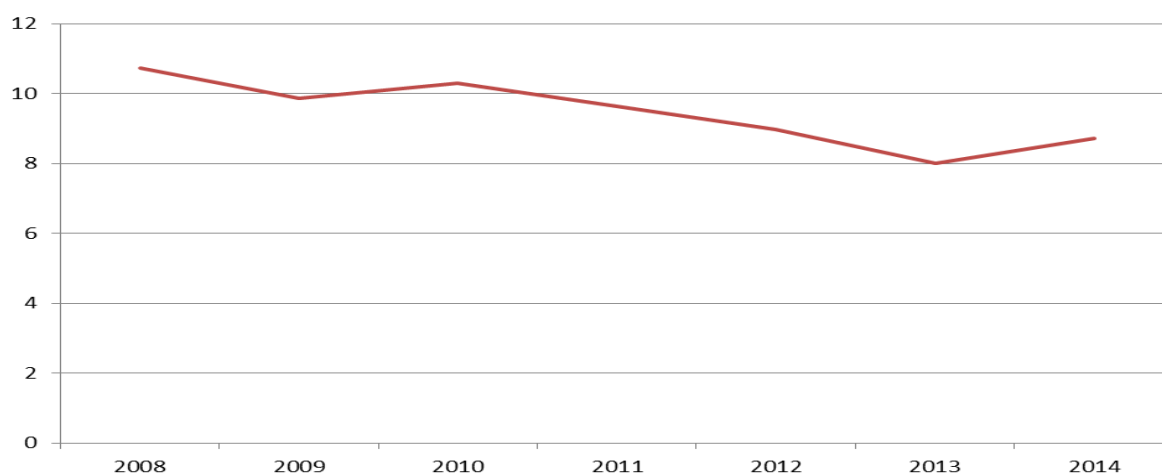
Streefwaarde: stijgen.

Bron: Eurostat.

Tabel: aandeel werkenden in kennisintensieve sectoren, Limburg, 2008-2014, in %

	Aandeel (medium) HT-industrie	Aandeel HT-diensten	Aandeel kennisintensieve sectoren
2008	8,5	2,2	10,7
2009	7,7	2,2	9,9
2010	7,9	2,4	10,3
2011	7,8	1,9	9,6
2012	6,5	2,4	9,0
2013	5,7	2,3	8,0
2014	6,5	2,2	8,7

Grafiek: aandeel werkenden in kennisintensieve sectoren, Limburg, 2008-2014, in %

Bespreking

Volgens de Labour Force Survey van Eurostat zijn er in 2014 circa 32.000 Limburgers die in kennisintensieve sectoren werken.

Dit gaat concreet over:

- HT-industrie: farmacie, productie van computers, elektronische en optische producten;
- medium HT-industrie: chemie, productie van elektrische toestellen, machines & apparaten en voertuigen en andere transportmiddelen;
- HT-diensten: productie van audio- en videoprogramma's, telecommunicatie, computer programmeren & consultancy, ICT-diensten, wetenschappelijk onderzoek.

Dit is goed voor 8,7% van het totaal aantal werkende Limburgers in 2014. Het gros daarvan werkt in de industrietak (6,5%), tegenover 2,2% in de dienstentak. In vergelijking met 2008 is er een afname van het aandeel werkenden in kennisintensieve sectoren in Limburg. Dit is te wijten aan de industrie, die ook elders regressief is qua tewerkstelling. De dienstentak houdt beter stand.

In het Vlaamse Gewest als geheel bereikt deze indicator eveneens 8,7% in 2014. In het Vlaamse Gewest is het aandeel van de industriële component wat lager (5,5%); dat van de dienstencomponent wat hoger (3,2%). Net zoals in Limburg daalt de totale indicator de jongste jaren, en ook in heel Vlaanderen komt dat door de industrie.

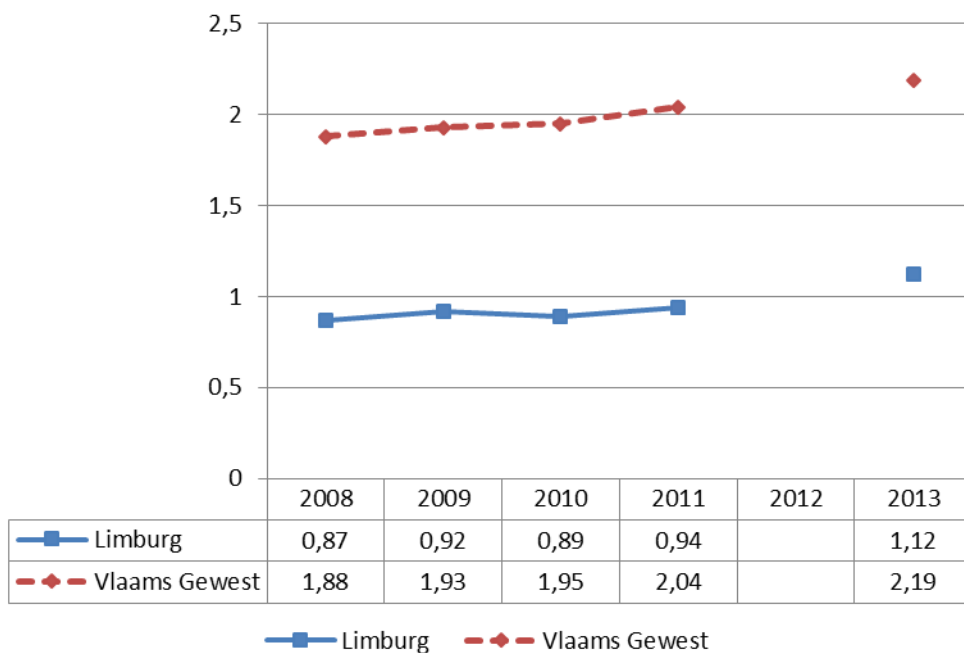
D4.2 Aandeel O&O-personeel en groei

Definitie: het gaat om personen die direct tewerkgesteld zijn in onderzoek en ontwikkeling, als om personen die een directe dienstverlening leveren, zoals O&O managers, en administratief personeel. Personeel dat een indirecte diensten levert (zoals catering, bewaking ...) wordt niet meegerekend.

Streefwaarde: stijgen en niveau Vlaams Gewest benaderen.

Bron: Eurostat, bewerking SVR.

Grafiek: aandeel O&O-personeel in totale werkgelegenheid, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2013, in %

Bespreking

In 2013 kwam het aandeel van het O&O-personeel ten opzichte van de totale werkgelegenheid in de provincie Limburg op 1,12%. Dit aandeel nam quasi stelselmatig toe in vergelijking met 2008 (met uitzondering van een lichte daling in het jaar 2010).

Ten opzichte van het Vlaamse Gewest ligt het aandeel O&O-personeel in de totale werkgelegenheid in Limburg behoorlijk laag (het aandeel bedraagt steeds ongeveer de helft van dat in het Vlaamse Gewest). Tussen 2008 en 2013 nam dit aandeel met 0,25 procentpunten toe. In het Vlaamse Gewest nam het aandeel O&O-personeel sterker toe (met 0,31 procentpunt).

D4.3 Aantal starters in hoogtechnologische sectoren

Definitie: aandeel oprichtingen van bedrijven in de bedrijfstakken zoals vermeld onder indicator 4.1.

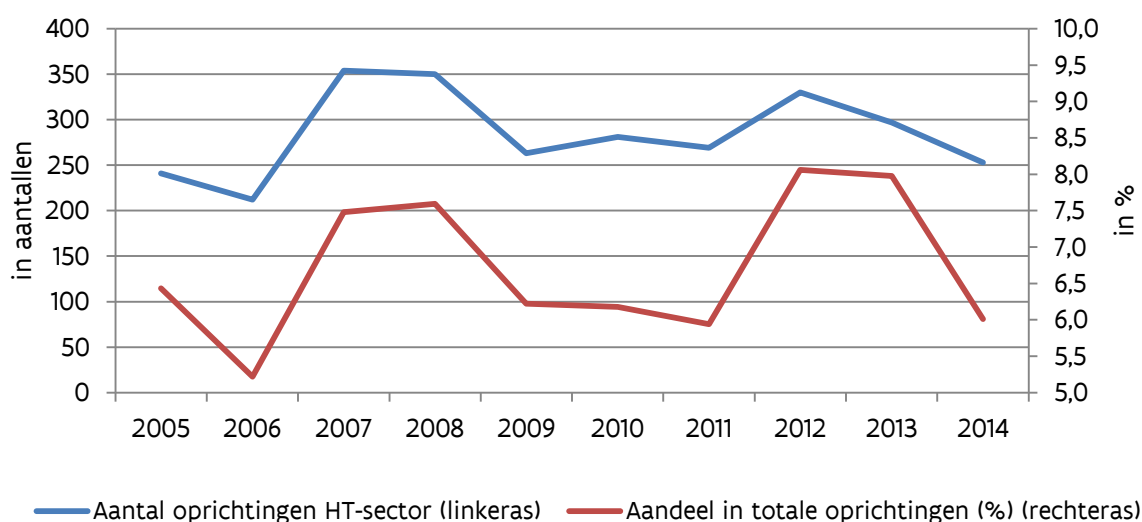
Streefwaarde: stijgen.

Bron: VKBO, bewerking SVR.

Tabel: aantal starters in HT-sectoren en hun aandeel in de oprichtingen, Limburg en Vlaams Gewest, 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Aantal oprichtingen HT-sector (linkeras)										
Limburg	241	212	354	350	263	281	269	330	297	253
Vlaams Gewest	1.866	1.814	2.323	2.415	2.192	2.491	2.673	2.461	2.622	2.245
Aandeel in totale oprichtingen (%) (rechteras)										
Limburg	6,4	5,2	7,5	7,6	6,2	6,2	5,9	8,1	8,0	6,0
Vlaams Gewest	6,9	5,9	7,0	7,4	7,2	7,6	7,9	8,0	8,9	6,9

Grafiek: aantal starters in HT-sectoren en hun aandeel in de oprichtingen, Limburg, 2005-2014

Bespreking

Limburg kent in absolute waarden het meeste starters in de hoogtechnologische sectoren in 2007 (354) en 2008 (350). De economische crisis nadien zorgde voor een minder groot aantal in 2009-2011. In 2012 was er opnieuw een toename tot 330, maar in de twee daaropvolgende jaren was het aantal alweer lager. Het aandeel ten opzichte van alle oprichtingen volgt grosso modo dezelfde beweging. De indicator lijkt daarmee in grote lijnen het conjunctuurverloop te volgen, met uitzondering van 2012 en 2013. In 2014 bedroeg de ratio 6,0%, duidelijk minder dan in 2013. Het aandeel HT-oprichtingen ligt doorgaans op een wat hoger niveau in heel het Vlaamse Gewest (6,9% in 2014).

D5 Ruimer exporteren

D5.1 Exportratio goederen en diensten

Definitie: de uitvoer van goederen en diensten zoals gedefinieerd in het ESR 2010 rekenstelsel. Daarbij geldt de plaats van uitvoer als criterium.

Streefwaarde: stijgen.

Bron: INR.

Tabel: uitvoer van goederen en diensten, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2012, in miljoen euro

	2008	2009	2010	2011	2012
Limburg					
Goederen	21.167	14.300	16.030	17.705	16.792
Diensten	1.777	1.719	2.061	2.334	2.821
Totaal	22.944	16.019	18.091	20.040	19.613
Bbp	-	21.726	22.981	24.443	24.790
Vlaams Gewest					
Goederen	154.475	124.144	147.484	170.165	172.788
Diensten	39.590	38.647	43.637	44.517	48.863
Totaal	194.065	162.791	191.121	214.682	221.651
Bbp	-	201.095	209.668	219.051	225.893
Aandeel Limburg in Vlaams Gewest (in %)					
Goederen	13,7	11,5	10,9	10,4	9,7
Diensten	4,5	4,4	4,7	5,2	5,8
Totaal	11,8	9,8	9,5	9,3	8,8
Exportratio (in %)					
Limburg	-	73,7	78,7	82,0	79,1
Vlaams Gewest	-	81,0	91,2	98,0	98,1

Grafiek: uitvoer van goederen en diensten, Limburg en Vlaams Gewest, indices (2008 = 100)

Bespreking

De totale uitvoer van goederen en diensten kwam in Limburg op € 19,6 miljard in 2012. Daarmee heeft Limburg een aandeel van 8,8% in de Vlaamse totale uitvoer. Dat is minder dan zijn bbp-aandeel omdat de grote Vlaamse poorten (Zee- en luchthavens, waar ook goederenbehandeling en -verwerking plaatsgrijpt) zich niet in Limburg bevinden. De totale uitvoer is goed voor 79,1% van het Limburgse bbp anno 2012. Dat is lager dan het jaar voordien (2011), maar toch beter dan de eerste meting in het recessiejaar 2009. De financieel-economische crisis van 2009 laat immers sporen na. Dat is des te meer zo in Limburg waar de totale uitvoer van goederen en diensten tussen 2008 en 2012 met 14,5% afnam in nominale termen. In het Vlaamse Gewest was er over die periode een aangroei met 14,2% (zie ook figuur).

Goederen zijn dominant in de export: In Limburg maken goederen anno 2012 85,6% uit van de totale uitvoer van goederen en diensten tegenover 78,0% in het Vlaamse Gewest.

Limburg kende in 2015 26 projecten van buitenlandse directe investeringen (bron: FIT). Dat is 11,5% van het totaal aantal in heel het Vlaamse Gewest. Dat aandeel is de afgelopen jaren vrij constant (8,8%, 11,0% en 10,3% in 2012, 2013 en 2014). Van de 80 projecten over 2012-2015 waren er 18 uit de VS, 12 uit Nederland, 6 uit Duitsland en telkens 5 uit China en Zweden. De overige landen zijn minder belangrijk.

D6 Sterker ondernemen

D6.1 Aantal starters en oprichtingsratio

Definitie: een starter is een onderneming met een startdatum in het referentiejaar. De oprichtingsratio geeft weer hoeveel starters er zijn in een bepaald jaar tegenover het aantal ondernemingen aan het begin van dat jaar. Het gaat hier enkel om btw-plichtige ondernemingen (SVR-definitie).

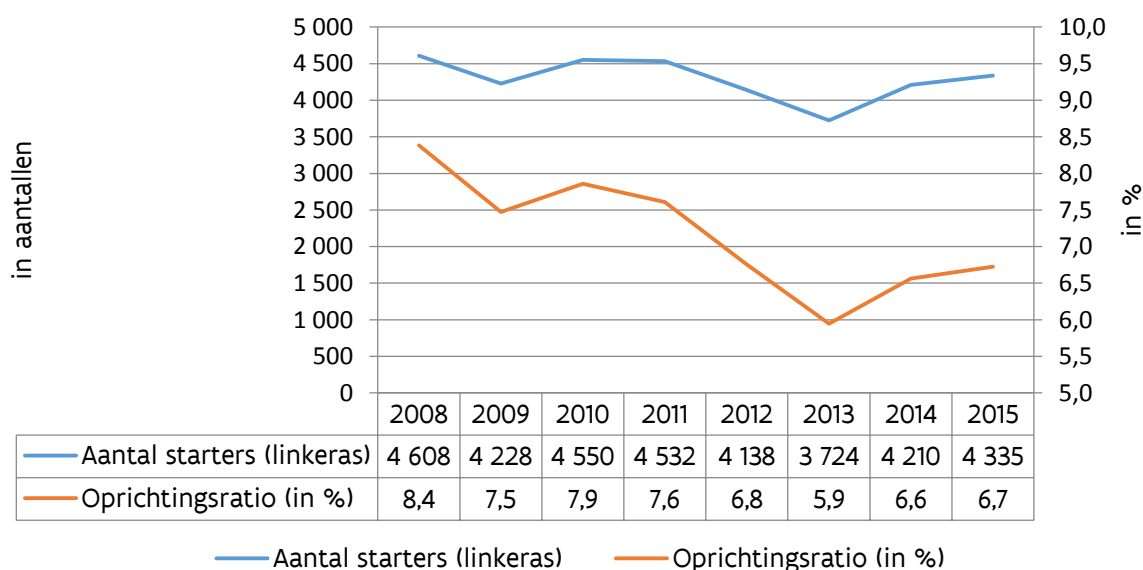
Streefwaarde: stijgen.

Bron: Kruispuntbank Ondernemingen (KBO), SVR-bewerking.

Tabel: aantal starters en oprichtingsratio, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal starters								
Limburg	4.608	4.228	4.550	4.532	4.138	3.724	4.210	4.335
Vlaams Gewest	32.546	30.380	32.737	33.730	30.979	29.523	32.488	34.607
Oprichtingsratio (%)								
Limburg	8,4	7,5	7,9	7,6	6,8	5,9	6,6	6,7
Vlaams Gewest	7,5	6,8	7,2	7,3	6,5	6,1	6,5	6,9

Grafiek: aantal starters en oprichtingsratio, Limburg, 2008-2014

Bespreking

Het aantal starters schommelt de voorbije jaren. Na een terugval van het aantal starters in Limburg in 2008 en 2009, volgt een lichte stijging in 2010. Daarna terug een daling tot 2013. Voor 2014 is er opnieuw een stijging, zowel in Limburg als in het Vlaams Gewest. Ook het Vlaamse Gewest kent een dergelijk verloop, zij het iets meer afgevlakt.

De oprichtingsratio kent eenzelfde verloop: vooral vanaf 2010 is er een terugval met een dieptepunt in 2013 met nog een oprichtingsratio van 5,9%. Voor 2014 is er terug een stijging naar 6,6%. Ook het Vlaamse Gewest volgt dit patroon. Limburg scoort op deze ratio hoger dan het Vlaamse Gewest maar in 2013 zakt Limburg met 5,9% starters voor het eerst onder het Vlaams gemiddelde van 6,1%. In 2014 ligt de oprichtingsratio terug iets hoger, in 2015 lager. De lagere scores de laatste 3 jaar liggen in lijn met de afgezwakte conjunctuur in die jaren.

D6.2 Nettogroeiratio en turbulentie

Definitie: de nettogroeiratio geeft het verschil weer tussen de oprichtingsratio en de stopzettingsratio. Deze geven respectievelijk het aantal starters en stopzettingen weer in een bepaald jaar in verhouding met het aantal ondernemingen aan het begin van dat jaar. Tellen we beide ratio's op dan spreken we over turbulentie. Het gaat hier enkel om btw-plichtige ondernemingen (SVR-definitie).

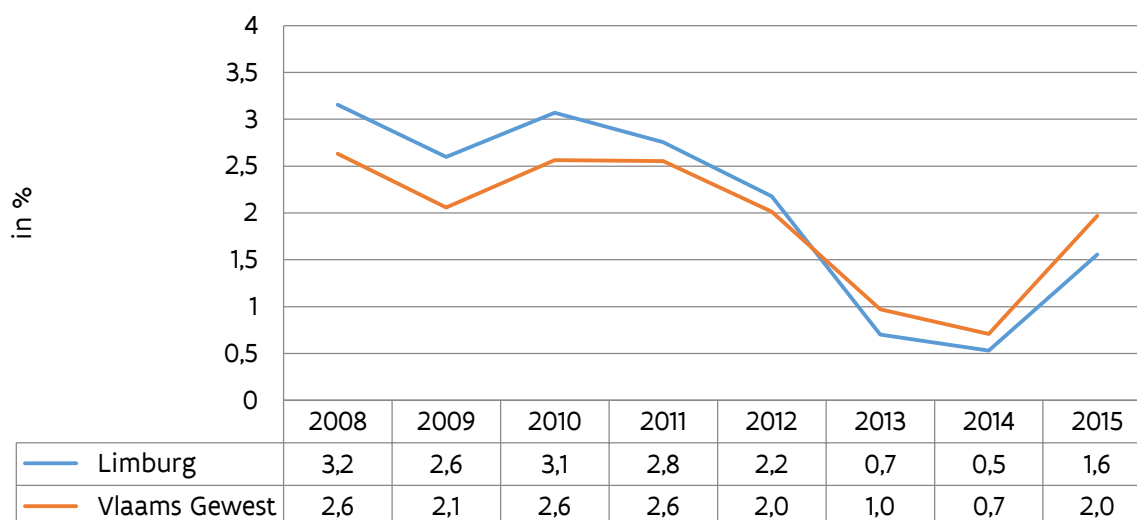
Streefwaarde: stijgen en niveau van het Vlaamse Gewest benaderen.

Bron: VKBO, SVR-bewerking.

Tabel: nettogroeiratio en turbulentie, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2014 in %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Netto-groeiratio (%)								
Limburg	3,2	2,6	3,1	2,8	2,2	0,7	0,5	1,6
Vlaams Gewest	2,6	2,1	2,6	2,6	2,0	1,0	0,7	2,0
Turbulentie (%)								
Limburg	13,6	12,4	12,6	12,5	11,3	11,2	12,6	11,9
Vlaams Gewest	12,3	11,6	11,9	12,0	11,0	11,2	12,3	11,8

Grafiek: nettogroeiratio, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2014, in %

Bespreking

De nettogroeiratio vlakt de cijfers van de oprichtingsratio enigszins af maar toont duidelijk aan dat er sinds 2011 een gestage daling is, die het voorbije jaar omslaat. Limburg kent min of meer hetzelfde verloop als het Vlaamse Gewest maar duikt sinds 2013 onder het Vlaamse Gewest.

De turbulentie vertoont een meer stabiel patroon wat verklaart dat de dalende oprichtingsratio en de stijgende stopzettingratio naar elkaar toe convergeren. Limburg scoort lichtjes hoger dan het Vlaamse gemiddelde in deze turbulentie.

D6.3 Overlevingsgraad op 5 jaar

Definitie: de overlevingsgraad in het jaar X geeft het percentage weer van de starters die in het jaar X-5 gestart zijn en die minstens 5 jaar (1.825 dagen) hebben bestaan.

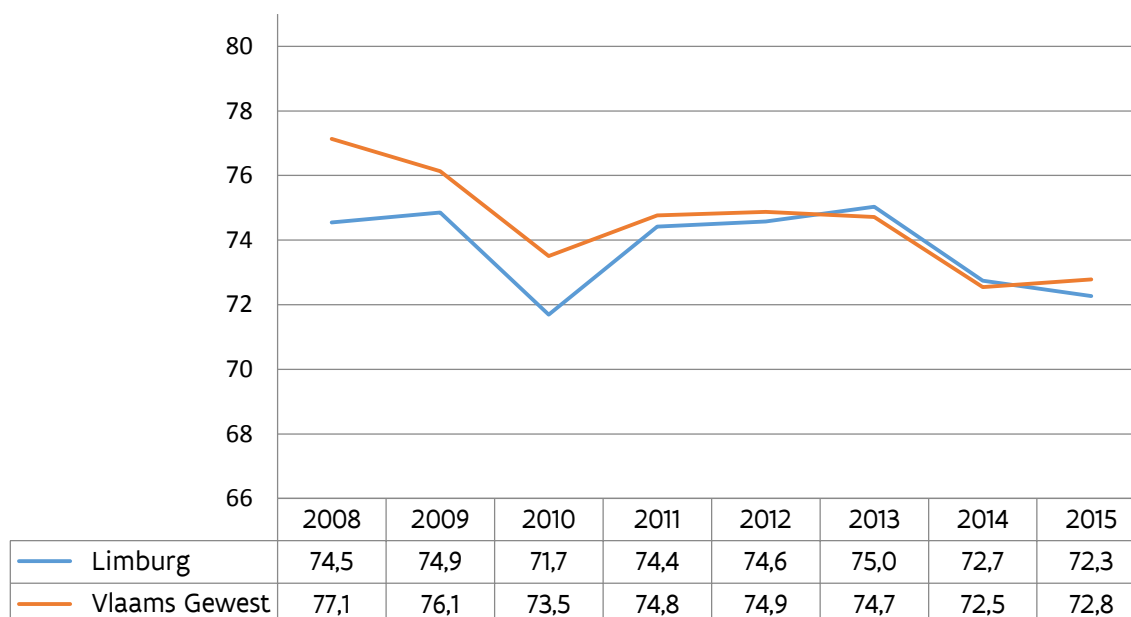
Streefwaarde: stijgen.

Bron: Kruispuntbank Ondernemingen, bewerking SVR.

Tabel: overlevingsgraad naar streektafel, 2010-2015, in %

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zuid-Limburg/ Haspengouw	71,6	73,4	77,4	76,3	76,5	73,2
West-Limburg	71,2	73,8	74,5	70,6	69,8	72,1
Midden-Limburg	70,2	76	73,6	75,6	73,2	73,9
Maasland	70,5	71,4	71,9	76,5	67	65,4
Noord-Limburg	75	75,3	73,2	75,4	73,9	73,8
Limburg	71,7	74,4	74,6	75	72,7	72,3
Vlaams Gewest	73,5	74,8	74,9	74,7	72,5	72,8

Grafiek: overlevingsgraad, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2015, in %

Bespreking

De overlevingsgraad op 5 jaar ligt in 2015 in Limburg op dezelfde hoogte als in het Vlaamse Gewest. De jongste 2 jaar is de overlevingsgraad zowel in het Vlaamse Gewest als in Limburg gedaald.

D6.4 Aantal en aandeel zelfstandigen ten opzichte van de beroepsbevolking

Definitie: aandeel van zelfstandigen en helpers woonachtig in een regio

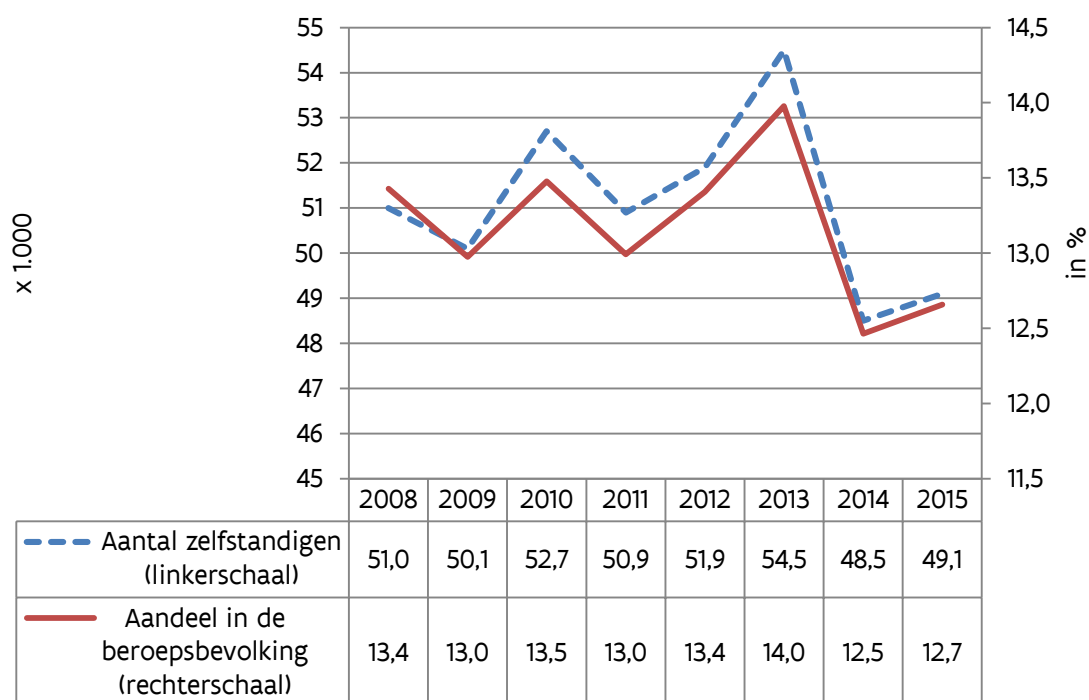
Streefwaarde: stijgen en zelfde niveau als het Vlaamse Gewest.

Bron: Eurostat-EAK, SVR-bewerking.

Tabel: aantal zelfstandigen en aandeel in de beroepsbevolking, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2015

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal zelfstandigen (x 1.000)								
Limburg	51,0	50,1	52,7	50,9	51,9	54,5	48,5	49,1
Vlaams Gewest	389,1	408,9	402,7	393,7	396,7	423,8	410,7	426,6
Aandeel in de beroepsbevolking (in %)								
Limburg	13,4	13,0	13,5	13,0	13,4	14,0	12,5	12,7
Vlaams Gewest	13,7	14,3	13,9	13,7	13,7	14,5	14,0	14,5

Grafiek: aantal zelfstandigen en aandeel in de beroepsbevolking, Limburg, 2008-2015

Bespreking

In vergelijking met 2008 zijn er in Limburg anno 2015 iets minder zelfstandigen (49.100 in 2015). Vooral in 2014 was er een afname. In heel het Vlaamse Gewest was er wel een aangroei van het aantal zelfstandigen tussen 2008 en 2015. Er was in het Vlaamse Gewest ook een daling in 2014, maar die werd - in tegenstelling tot Limburg - alweer teniet gedaan in 2015.

Het aandeel Limburgse zelfstandigen in de beroepsbevolking nam toe tussen 2008 en 2013, maar kende een terugval in 2014 en 2015 (12,7%). Dat is minder dan in 2008 (13,4%). Dit staat in contrast met de evolutie in het Vlaamse Gewest, waar het aandeel zelfstandigen toenam van 13,7% naar 14,5%.

D6.5 Aandeel bezoldigde tewerkstelling in de FRIS-sectoren

Definitie: FRIS staat voor Full Regional Innovation System. Dit is een raamwerk waarbinnen overheid, onderzoeksinstituten en bedrijfsleven samenwerken om regionale innovatie te versnellen. Dit leidt tot de afbakening van een aantal sectoren waarbinnen specifieke business cases ontwikkeld worden. De acht FRIS-sectoren zijn niet strikt omschreven en kunnen elkaar overlappen. Daarom werden subsectoren eenduidig toegewezen aan één FRIS-sector (zie voetnoten bij de tabel).

Streefwaarde: stijging van het aandeel tewerkstelling in FRIS sectoren.

Bron: RSZ gedecentraliseerde statistiek, verwerking SVR.

Tabel: bezoldigde tewerkstelling in de FRIS-sectoren in Limburg, 31 december 2008 – 31 december 2014

	31 dec 2008	31 dec 2009	31 dec 2010	31 dec 2011	31 dec 2012	31 dec 2013	31 dec 2014
01. Life sciences en Health care (1) (2)	41.952	42.873	43.275	40.621	41.175	42.324	43.664
02. Creatieve economie	5.282	5.169	5.365	5.898	5.364	5.677	5.708
03. Logistiek en mobiliteit	23.852	23.227	23.250	23.695	23.736	23.436	23.711
04. Bouw	18.914	18.769	19.309	19.241	18.705	18.613	18.406
05. Landbouw, tuinbouw & fruitteelt	2.490	2.419	2.386	2.523	2.661	2.623	2.525
06. Vrijetijdseconomie (3)	10.908	10.692	10.359	10.325	10.321	10.457	10.869
07. Cleantech (4)	4.313	4.573	4.284	4.454	4.597	4.488	4.475
08. Energie	1.370	1.422	1.480	1.423	1.334	1.238	1.220
FRIS-sectoren	109.081	109.144	109.708	108.180	107.893	108.856	110.578
Totale bezoldigde tewerkstelling	271.397	268.650	272.445	274.697	274.503	271.945	276.752
Aandeel FRIS-sectoren (in%)	40,2	40,6	40,3	39,4	39,3	40,0	40,0

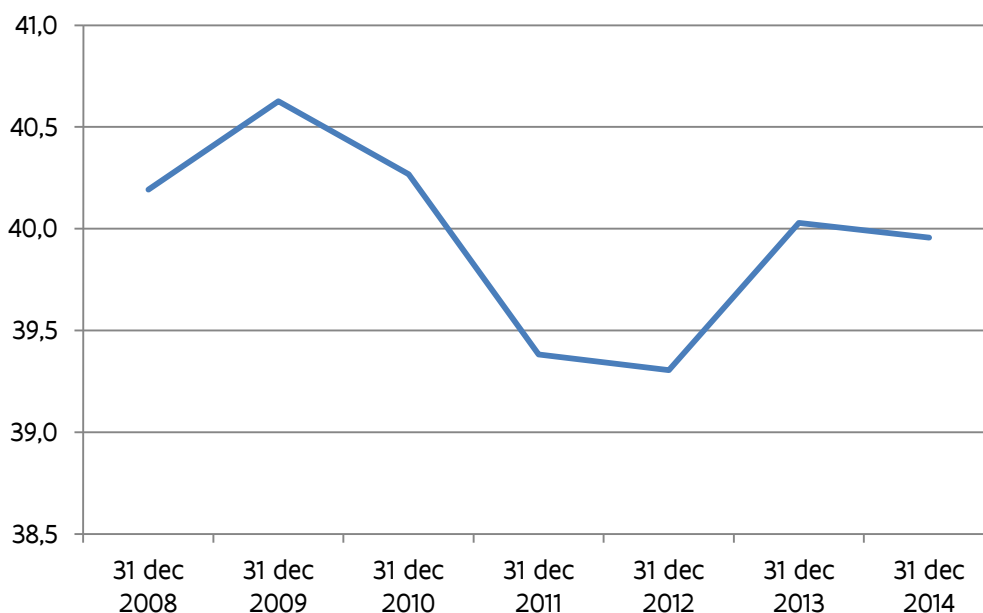
(1) subsectoren 72.110 en 72.190: O&O op biotechnologisch en natuurwetenschappelijk gebied bij 'Cleantech' gevoegd.

(2) subsector 46.460: Groothandel in farmaceutische producten bij 'Logistiek & Mobiliteit' gevoegd.

(3) Is exclusief gedeelte 'Creatieve economie'.

(4) subsectoren 71.121, 74.102 en 74.201: Ingenieurs, adviseurs, industriële designers en fotografen bij 'Creatieve economie'.

Grafiek: aandeel van de bezoldigde tewerkstelling in de FRIS sectoren in Limburg, 31 december 2008 – 31 december 2014, in %

Bespreking

Op 31 december 2014 noteerde Limburg een bezoldigde tewerkstelling van 276.800 jobs in de FRIS-sectoren. Dat staat voor 40,0% van de totale bezoldigde tewerkstelling. Dit aandeel kende enkele jaren geleden een piek (40,6% op 31 december 2009). Daarna zette zich een daling in tot

op 31 december 2012. De recentste waarnemingen voor 31 december 2013 en 2014 laten opnieuw een stijging optekenen.

De belangrijkste FRIS-sector is 'life sciences en health care' (39,5% van het FRIS-totaal). Andere belangrijke subsectoren zijn 'logistiek en mobiliteit' (21,4%) en de 'bouw' (16,6%).

In heel het Vlaamse Gewest zijn de FRIS sectoren goed voor een aandeel van 43,6% op 31 december 2014.

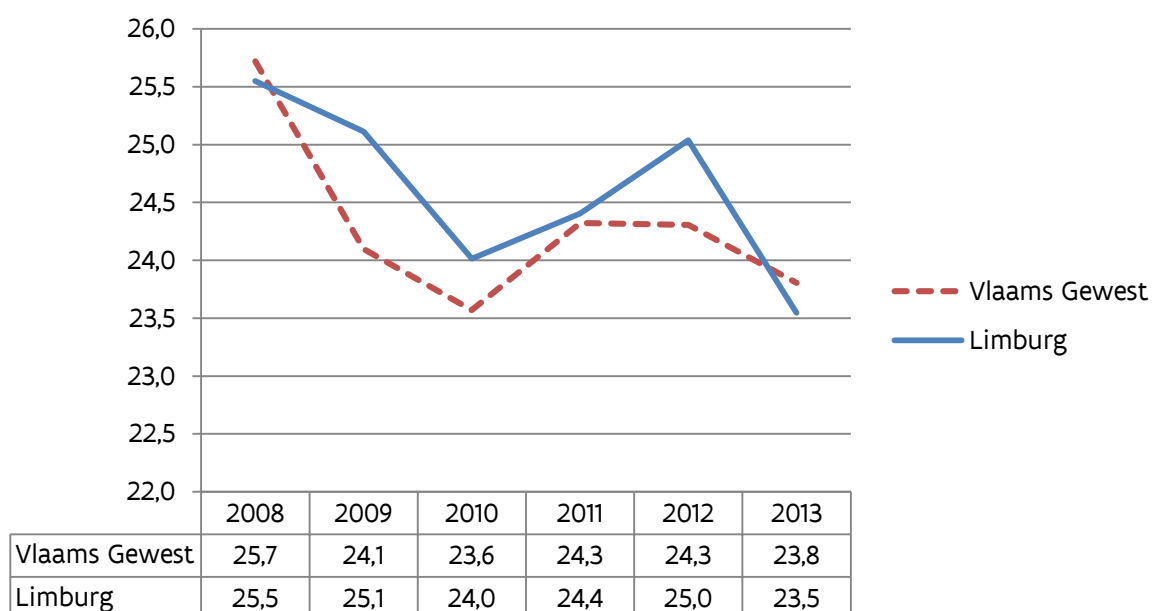
D6.6 Investeringsratio

Definitie: totale investeringen in procent van het bbp.

Streefwaarde: stijgen en op niveau Vlaams Gewest.

Bron: INR, verwerking SVR.

Grafiek: investeringsratio, Limburg en Vlaams Gewest, 2008-2013, in %

Bespreking

De investeringsratio, of het aandeel van de totale investeringen in het bbp (ongeacht welke actor), is een belangrijke graadmeter voor het vertrouwen in de economie en het toekomstige ontwikkelingspotentieel. De Limburgse investeringsratio noteerde aan 23,5% in 2013. De indicator ligt daarmee lager dan in 2008. Over de periode 2008-2013 was er – met uitzondering van 2011 en 2012 – een stelselmatige daling.

De indicator lag anno 2013 nipt hoger in het Vlaamse Gewest (23,8%), maar dat was de jaren daarvoor niet zo.

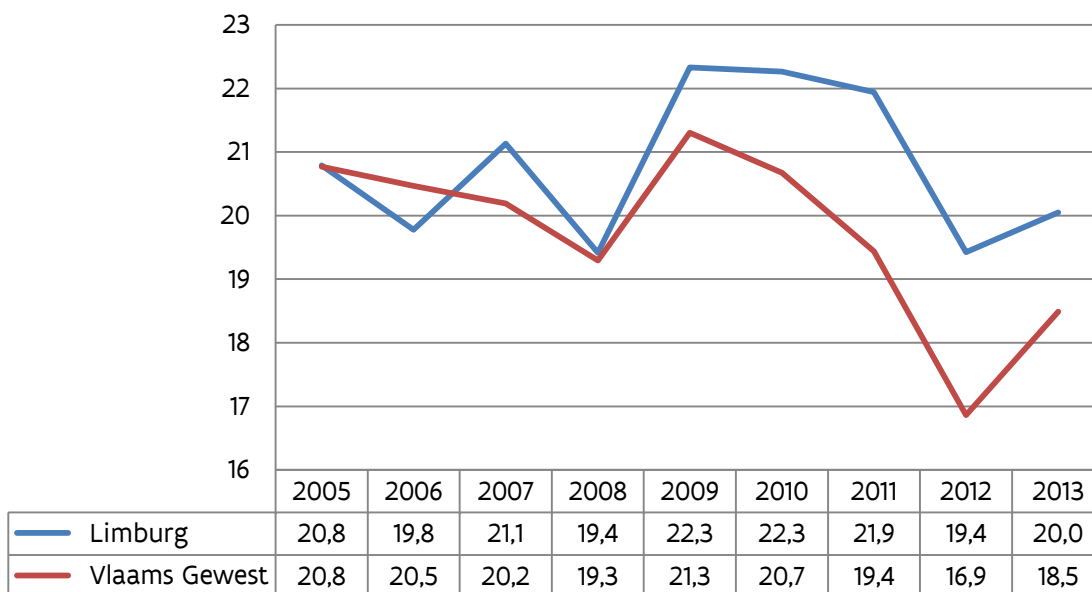
D6.7 Btw op omzet

Definitie: geeft weer hoeveel toegevoegde waarde er gecreëerd wordt door elke euro omzet die de een onderneming genereert. De toegevoegde waarde is de waarde die een onderneming genereert door het uitoefenen van haar bedrijfsproces en kan aanzien worden als een maatstaf voor winst en verlies.

Streefwaarde: stijgen.

Bron: jaarrekeninggegevens, bewerking SVR.

Grafiek: btw op omzet, Limburg en Vlaams Gewest, 2005-2013, in %

Bespreking

Deze indicator geeft het aandeel weer van de bruto toegevoegde waarde op de omzet. Bedrijven die hoog scoren, halen veel toegevoegde waarde uit hun omzet, m.a.w. weten efficiënt producten op de markt te brengen en te verkopen.

Deze indicator kent voor de bedrijven in de provincie Limburg een grillig verloop, waarbij in 2006, 2008, 2011 en 2012 een neerwaartse trend wordt vastgesteld. 2009 en 2010 waren piekjaren met een cijfer van 22,3%. In 2012 wordt een dieptepunt bereikt voor het Vlaamse Gewest terwijl de provincie Limburg zich op het niveau van 2008 weet te handhaven. In 2013 zien we voor beide regio's een stijging die weliswaar groter is in het Vlaamse Gewest dan in de provincie Limburg.

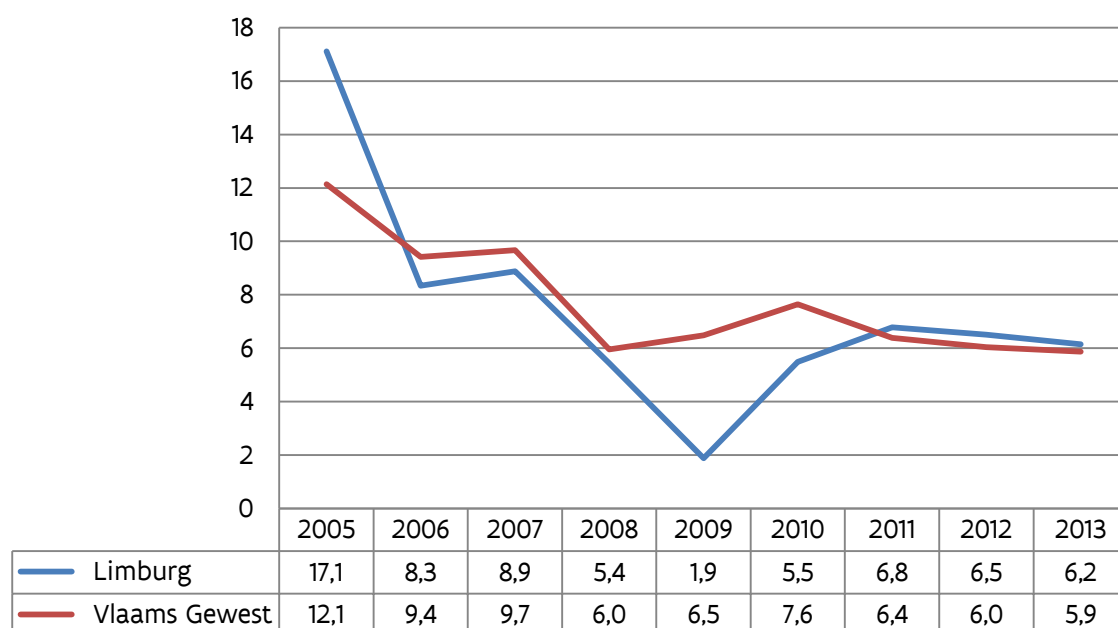
D6.8 Nettorendabiliteit

Definitie: de netto rendabiliteit van het eigen vermogen geeft weer hoeveel winst er gegenereerd wordt in vergelijking met het geïnvesteerde eigen vermogen. Het verhoudingsgetal geeft dus weer in welke mate een onderneming haar aandeelhouders beloont.

Streefwaarde: stijgen.

Bron: jaarrekeninggegevens, bewerking SVR.

Grafiek: nettorendabiliteit in Limburg en het Vlaamse Gewest, 2005-2013, in %

Bespreking

De rentabiliteit geeft de mate van winstgevendheid van de onderneming weer, die meestal wordt uitgedrukt in verhoudingsgetallen. De rentabiliteit eigen vermogen = nettobedrijfsresultaat gedeeld door geïnvesteerd eigen vermogen. Ten behoeve van de continuïteit van de onderneming moet op lange termijn de winst voldoende groot zijn om de vermogensverschaffers (aandeelhouders) gewenste uitkeringen in de vorm van dividend of intrest te kunnen doen. Hoe hoger de ratio's van de rentabiliteit, hoe succesvoller de onderneming en hoe makkelijker het wordt om nieuw krediet/kapitaal te krijgen.

Uit de tabel kan duidelijk afgeleid worden dat de nettorendabiliteit zowel in Vlaanderen als in de provincie Limburg de eerste jaren van de analyse sterk daalde. Voor de provincie Limburg was dit van 17,1% in 2005 tot 1,9% in 2009. Voor Vlaanderen van 12,1% in 2005 tot 6,0% in 2008. Vanaf 2009 is er voor Limburg een heropleving van de nettorendabiliteit met een piek in 2011 die ook in 2012 behouden blijft. Sedert 2011 scoort Limburg hier ook boven het Vlaamse gemiddelde. In 2013 merken we overal een daling die iets groter is bij de provincie Limburg.

D7.1 Aanbod aan bedrijventerreinen

Definitie: de bezettingsgraad is het aandeel bebouwde en verharde oppervlakte binnen een bedrijventerrein ten opzichte van de totale bestemde oppervlakte van een bedrijventerrein. Deze indicator bevat dus naast de gebouwen ook infrastructuur (bermen, private groenbuffers...) en onbebouwde gronden in gebruik van een bedrijf (parking, opslag in open lucht ...). De bezettingsgraad is dus de infrastructuur plus wat in gebruik is (dus niet het actief aanbod, de reservegronden en wat niet realiseerbaar is, al dan niet tijdelijk) gedeeld door de totale oppervlakte.

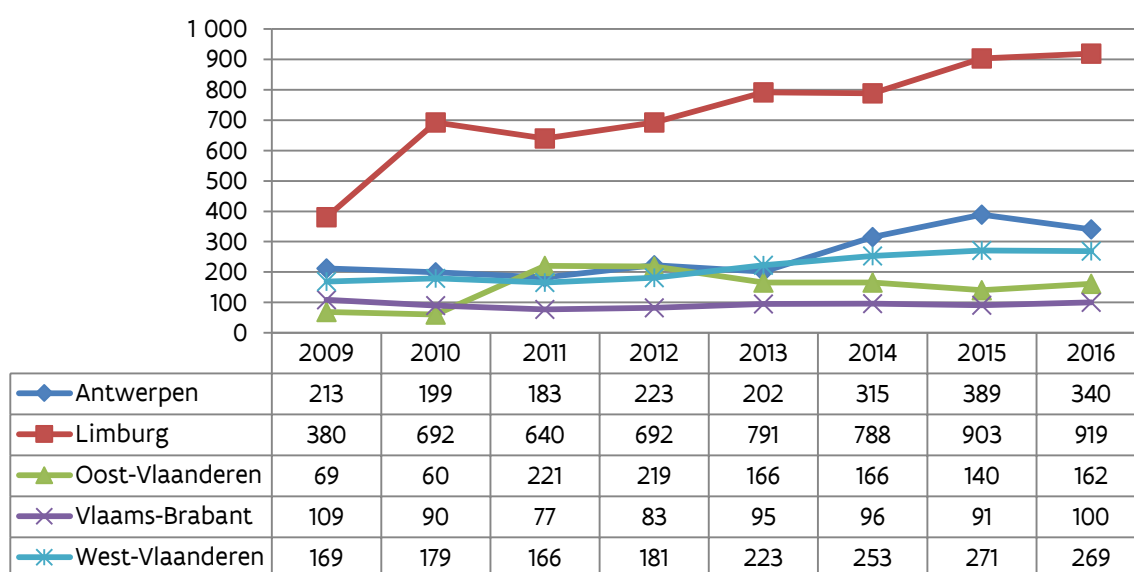
Streefwaarde: stijgen.

Bron: Agentschap Ondernemen.

Tabel: oppervlakte van de Vlaamse bedrijventerreinen (exclusief haventerreinen), per provincie en aandeel ingenomen terreinen, mei 2016, in ha

	Infrastructuur	Bezet	Leegstand of in (her)ontwikkeling	Actief aanbod	Gronden in gebruik door bedrijf	Reservegrond bedrijf of projectontwikkelaar	In ontwikkeling	Tijdelijk niet realiseerbaar	TOTAAL	Bezettingsgraad
Antwerpen	1.442	7.978	537	340	137	468	132	899	11.934	84,6
Limburg	1.452	6.184	187	919	765	328	46	1.451	11.332	75,8
Oost-Vlaanderen	1.187	5.948	559	162	134	328	187	1.133	9.638	81,2
Vlaams-Brabant	685	3.865	138	100	117	431	9	481	5.825	82,5
West-Vlaanderen	1.141	7.868	351	269	262	501	128	971	11.491	83,7
Vlaams Gewest	5.906	31.843	1.772	1.789	1.415	2.057	502	4.936	50.220	81,5

Grafiek: evolutie van de oppervlakte van het actief aanbod op de Vlaamse bedrijventerreinen (exclusief haventerreinen), per provincie, 2009-2016, in ha

Bespreking

In mei 2016 telde het Vlaamse Gewest 50.220 ha bedrijventerreinen (exclusief havenzone). Van deze oppervlakte is 81,5% bezet. De provincie Limburg heeft de laagste bezettingsgraad (75,8%) en het hoogste actief aanbod.

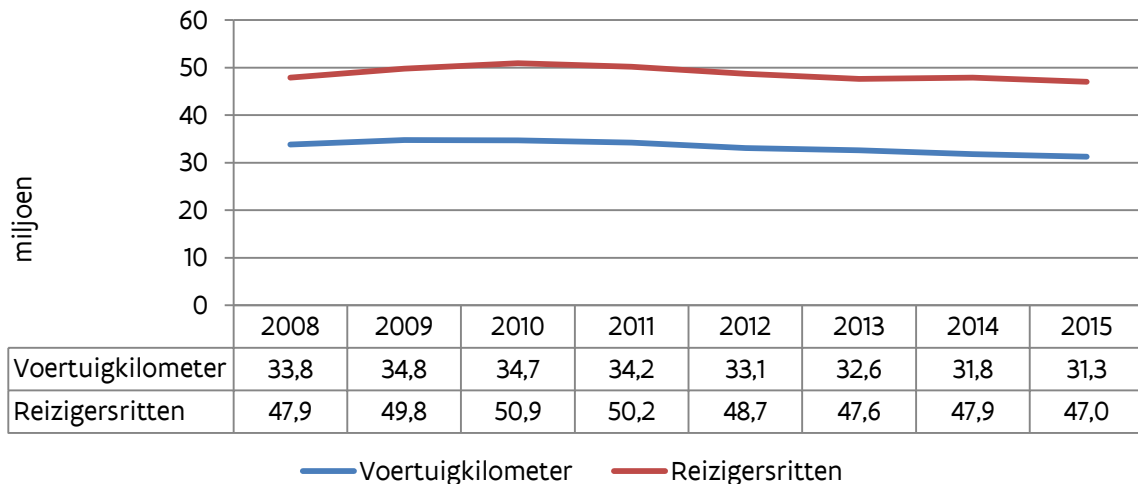
Tussen 2009 en 2016 is het beschikbare aanbod aan bedrijventerreinen in elke provincie – met uitzondering van de provincie Vlaams-Brabant – toegenomen. Deze toename was het hoogst in de provincie Limburg. Hier nam de beschikbare oppervlakte toe van 380 ha in 2009 tot 919 ha in 2016. Het actief aanbod is de oppervlakte die effectief aangeboden wordt.

D7.2 Aanbod regionaal vervoer

Streefwaarde: stijging en trend Vlaams Gewest volgen.

Bron: De Lijn.

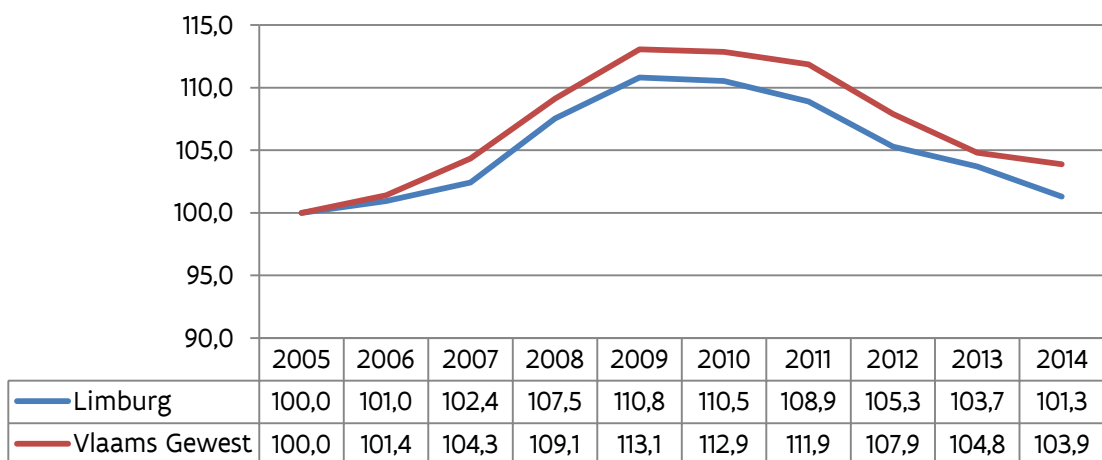
Grafiek: evolutie aantal voertuigkilometer en reizigersritten door De Lijn in provincie Limburg

Bespreking

In 2015 reden de voertuigen van De Lijn 31,3 miljoen kilometer in de provincie Limburg en vervoerden 47,0 miljoen reizigers. Zowel qua aanbod als qua reizigers is er een lichte daling sinds 2009/2010, na jaren van sterke stijging. Dit is het gevolg van besparingen die De Lijn moest doorvoeren, en waarbij geopteerd is om het aanbod op een slimme manier gedeeltelijk te beperken. Zo werd het aanbod van enkele lijnen beperkt in de vroege en late uren op momenten met een zeer lage bezetting. Deze efficiëntie- en besparingsoefening werd door De Lijn toegepast in het hele Vlaamse Gewest. In 2015 zien we in Limburg een verdere beperking van het aanbod, en ook een lichte daling van het aantal reizigers.

Grafiek: index voertuigkilometer (2005=100), 2005-2014

OMGEVINGSINDICATOREN

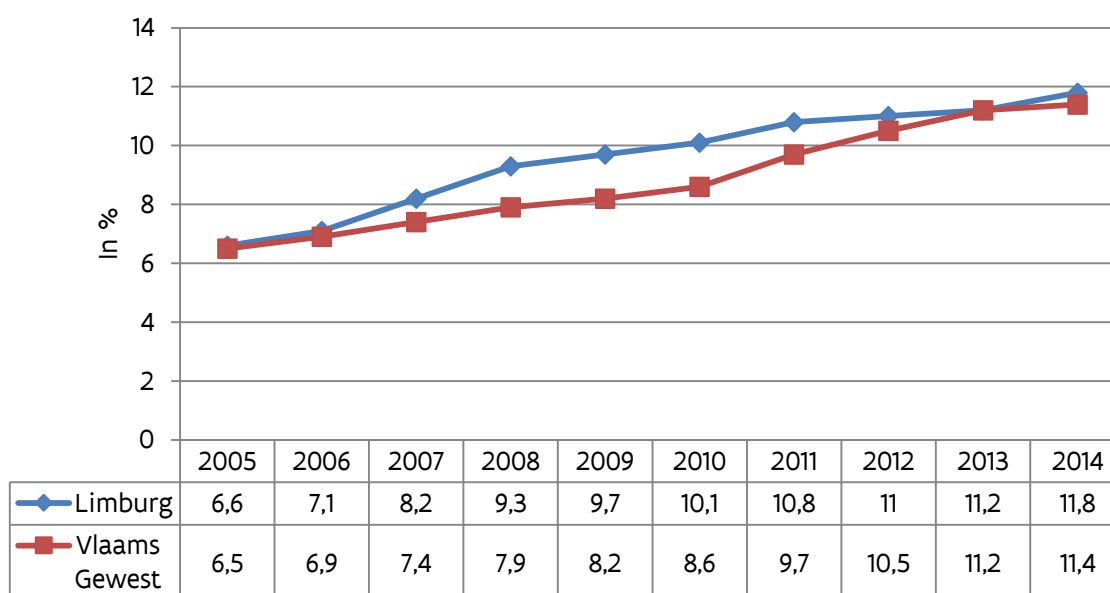
01.1 Kansarmoede-index Kind en Gezin

Definitie: aantal kinderen geboren in een kansarm gezin volgens de criteria van Kind en Gezin in jaar x en de jaren x-1 en x-2 gedeeld door het totaal aantal kinderen geboren in de jaren x, x-1 en x-2. De regioteamleden van Kind en Gezin toetsen bij elke geboorte de situatie van het gezin aan 6 criteria: het maandinkomen van het gezin, de arbeidssituatie van de ouders, de opleiding van de ouders, de huisvesting, de ontwikkeling van de kinderen en de gezondheid. Een gezin wordt als kansarm beschouwd als het op minstens 3 van de 6 criteria zwak scoort.

Streefwaarde: halvering tussen 2008 en 2020 op niveau van Vlaams Gewest (Pact 2020).

Bron: Kind en Gezin.

Grafiek: aantal geboorten in kansarme gezinnen in jaar x en 2 voorgaande jaren tegenover het totaal aantal geboorten in jaar x en 2 voorgaande jaren, Limburg en Vlaams Gewest, 2005-2014, in %

Bespreking

Kind en Gezin ontwikkelde begin jaren 1990 een indicator die verschillende aspecten van de sociaaleconomische situatie van het gezin waarin een kind geboren wordt tegelijk in rekening brengt. Aan de hand van het maandinkomen van het gezin, de opleiding en de arbeidssituatie van de ouders, de ontwikkeling van de kinderen, de huisvesting en de gezondheidssituatie van het gezin, wordt nagegaan hoeveel kinderen in Vlaanderen wonen die geboren worden in een kansarm gezin (ongeacht waar ze geboren zijn). Een gezin wordt als kansarm beschouwd als het op minstens 3 van de voorgenoemde criteria zwak scoort.

Sinds 2010 wordt niet meer gewerkt met jaarcijfers maar met het gemiddelde van het jaar en de 2 voorgaande jaren. Dat zorgt voor robuustere resultaten. Om de verandering in de berekening te accentueren, spreekt Kind en Gezin sindsdien van een kansarmoede-index. Ook voor de voorgaande jaren is de indexscore herberekend volgens de nieuwe formule.

In 2014 haalt de index in het Vlaamse Gewest een score van 11,4. Dat betekent dat 11,4% van de kinderen geboren in de periode 2012-2014 leeft in een kansarm gezin. In Limburg ligt de indexscore in 2014 iets hoger dan het Vlaamse gemiddelde. In 2013 was het verschil tussen de Limburgse en Vlaamse indexscore - dat zich voordeed sinds 2007 - verdwenen. In 2014 ligt de indexscore in Limburg weer beperkt hoger dan in het totale Vlaamse Gewest.

O1.2 Onderwijskansarmoede-indicator (OKI)

Definitie: de onderwijskansarmoede-indicator (OKI) wordt berekend als het aantal leerlingenkenmerken waaraan een leerling voldoet ('aantikt'). Deze leerlingenkenmerken zijn:

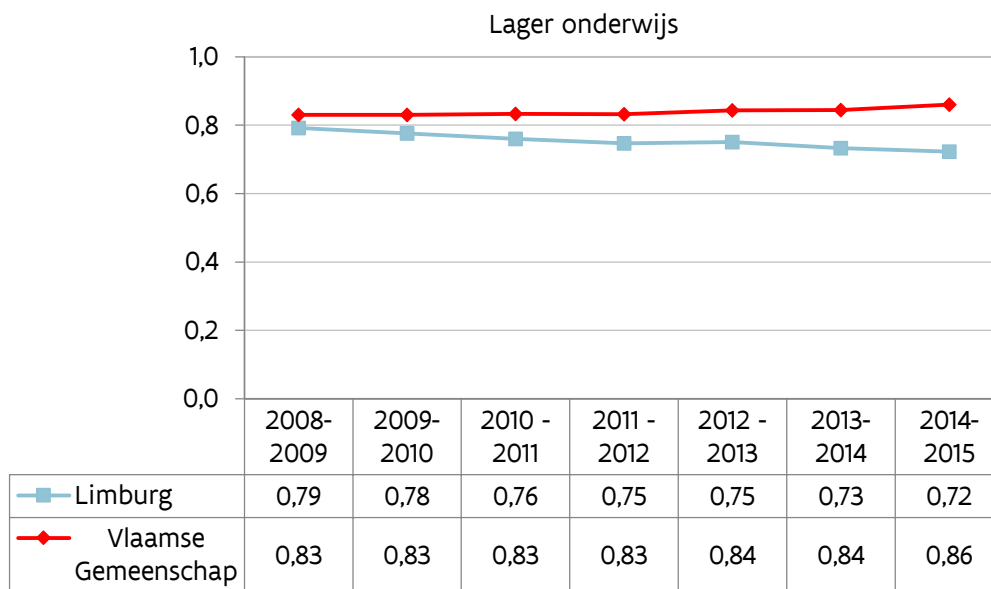
- laag opleidingsniveau van de moeder
- gezinstaal niet Nederlands
- woonachtig in een buurt met hoge mate van schoolse vertraging
- ontvangen van een schooltoelage)

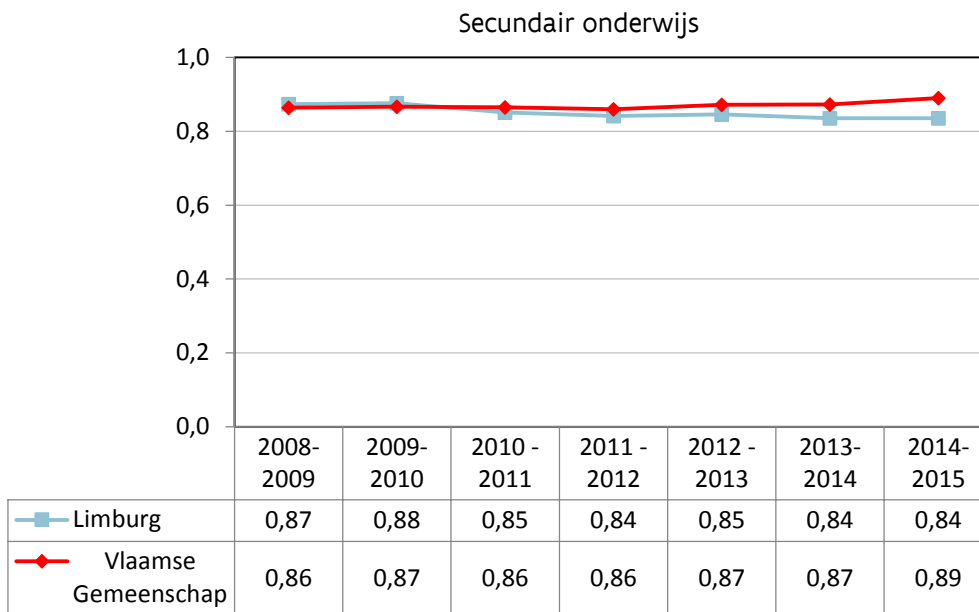
De OKI is bijgevolg een cijfer tussen 0 (lage kansarmoede) en 4 (hoge kansarmoede). Het aantal kenmerken waaraan de individuele leerlingen voldoen kan voor alle leerlingen worden opgeteld en vervolgens gedeeld door het aantal leerlingen om de OKI van de populatie te verkrijgen. Ook deze OKI ligt tussen 0 en 4.

Streefwaarde: geen.

Bron: O&V.

Grafiek: onderwijskansarmoede-indicator in het lager en secundair onderwijs (inclusief deeltijds beroepssecundair onderwijs, naar woonplaats), 2008-2009 – 2014-2015

Bespreking

De figuren geven een vergelijkbaar beeld voor het lager en het secundair onderwijs (inclusief deeltijds beroepssecundair onderwijs). Limburgse leerlingen doen het in vergelijking met Vlaamse leerlingen iets beter (lagere waarden), zowel in het lager als het secundair. Bovendien vertonen de Limburgse cijfers een licht dalende trend, wat niet van de Vlaamse cijfers kan gezegd worden. In het schooljaar 2014-2015 bedraagt de OKI in het lager onderwijs 0,72 in Limburg en 0,86 in de Vlaamse Gemeenschap. In het secundair bedraagt de OKI respectievelijk 0,84 en 0,89. De kansarmoede is dus groter in het secundair dan in het lager onderwijs.

O1.3 Aandeel kinderen in huishouden waar geen van de ouders werkt

Definitie: aandeel (%) personen van 0 tot 17 jaar dat leeft in een gezin waar volgens de gegevens van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) beide ouders niet werken of in het geval van een eenoudergezin de enige ouder niet werkt. Werkenden zijn volgens de KSZ personen die werken in loondienst (zowel in de privésector als in de overheidssector), personen die tewerkgesteld zijn als zelfstandige, personen die tewerkgesteld zijn als helper bij een werkgever die het statuut van zelfstandige heeft en personen die tegelijk werken in loondienst en als zelfstandige of helper bij een zelfstandige.

Streefwaarde: dalen tot het niveau van het Vlaamse Gewest.

Bron: Kruispuntbank Sociale Zekerheid.

Tabel: aantal kinderen van 0 tot en met 17 jaar die leven in een huishouden waar geen van de ouders werkt en aandeel tegenover het totaal aantal kinderen van 0 tot en met 17 jaar (in %), Limburg, Streektafels Limburg en Vlaams Gewest, begin van het jaar, 2010-2013

	2010		2011		2012		2013		Vershil % 2010-2013 in ppt.
	Aantal	In %	Aantal	In %	Aantal	In %	Aantal	In %	
Totaal Limburg	24.697	15,3	24.166	15,1	23.956	14,9	23.948	14,9	- 0,4
- Maasland	5.472	23,9	5.394	23,7	5.348	23,5	5.282	23,2	- 0,7
- Midden-Limburg	6.457	14,5	6.289	14,2	6.105	13,8	6.270	14,1	- 0,4
- Noord-Limburg	4.323	15,2	4.252	15,1	4.272	15,2	4.307	15,3	+ 0,1
- West-Limburg	3.796	12,5	3.792	12,4	3.806	12,3	3.751	12,1	- 0,4
- Zuid-Limburg	4.649	13,4	4.439	12,8	4.425	12,8	4.338	12,5	- 0,9
Vlaams Gewest	138.024	11,2	137.014	11,1	138.780	11,2	139.959	11,2	=

Bespreking

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) registreert de socio-economische positie van de gehele Belgische bevolking. Personen worden beschouwd als werkend, werkzoekend of niet-beroepsactief of komen in een restcategorie ('andere') terecht. Het gaat telkens om gegevens op 1 januari van het jaar.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat een aantal groepen die klassiek als werkend worden beschouwd, bij de KSZ niet als zodanig geregistreerd zijn omdat zij geen band hebben met de Belgische sociale zekerheid. Het gaat onder meer om uitgaande grensarbeiders, personen die in België werken voor een organisatie/onderneming die geen bijdragen verschuldigd is aan de Belgische sociale zekerheid alsook internationale ambtenaren en diplomaten. In bepaalde regio's (zoals de grensgebieden of de rand rond Brussel) moet daarmee bij de interpretatie van de gegevens rekening gehouden worden.

Op huishoudniveau kan men door te kijken naar de socio-economische positie van de ouders of in het geval van een eenoudergezin naar de socio-economische positie van de enige ouder, de werkintensiteit van het huishouden berekenen. Indien geen enkele ouder als werkend staat geregistreerd in de KSZ, wordt het huishouden beschouwd als een huishouden waar geen van de ouders werkt.

Bijna 24.000 kinderen in Limburg leven in een gezin waar geen van beide ouders werkt. Dat komt overeen met 15% van het totaal aantal Limburgse kinderen. Dat aandeel ligt duidelijk hoger dan in het totale Vlaamse Gewest (11%). De afgelopen jaren is het aandeel kinderen in Limburg in een gezin waar geen van de ouders werkt - in tegenstelling tot in het totale Vlaamse Gewest - in beperkte mate gedaald.

Opgedeeld naar streektafel, regio ligt het aandeel kinderen in een gezin waar geen van de ouders werkt veruit het hoogst in Maasland (23%). West-Limburg scoort het laagst (12%). In nagenoeg alle Limburgse regio's is het aandeel kinderen in een gezin waar geen van de ouders werkt tussen 2010 en 2013 gedaald. Enige uitzondering hierop is Noord-Limburg.

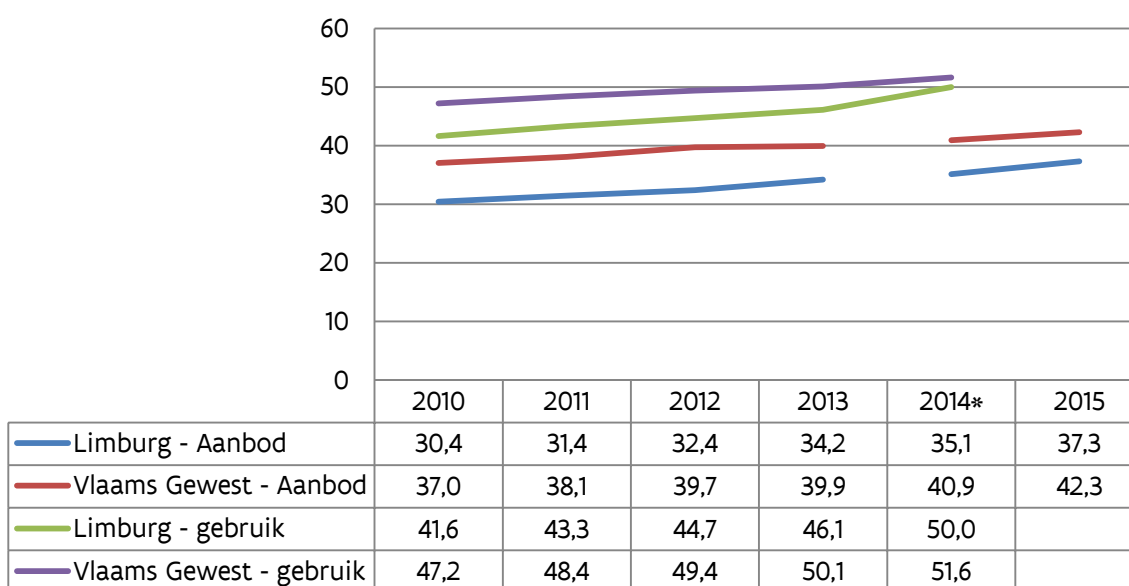
O2.1 Aanbod en gebruik kinderopvang per 100 kinderen van 0-3 jaar

Definitie: de voorschoolse kinderopvang is de opvang van baby's en peuters van 0 tot 3 jaar. Het aanbod is het totaal aantal kinderopvangplaatsen van alle door Kind & Gezin erkende (en gesubsidieerde) opvangvoorzieningen en van alle opvangvoorzieningen met een attest van toezicht. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen private en openbare voorzieningen. Het gebruik geeft weer hoeveel kinderen van 0 tot 3 jaar effectief gebruik maken van die erkende (en gesubsidieerde) opvangplaatsen en van alle opvangplaatsen met een attest van toezicht. Voor het gebruik zijn geen gegevens beschikbaar voor 2015, er is toen een wijziging in meetmethode doorgevoerd.

Streefwaarde: 50 plaatsen per 100 kinderen tussen 0 en 3 jaar (Pact 2020).

Bron: Kind & Gezin.

Grafiek: aanbod en gebruik van opvang voor baby's en peuters per 100 kinderen van 0 t.e.m. 2 jaar, provincie Limburg en Vlaams Gewest, 2010 - 2015

* gegevens vanaf 2014 op basis van het nieuwe decreet kinderopvang.

Bespreking

Om een toereikend aanbod aan kinderopvang te realiseren, willen de Vlaamse Regering, de sociale partners en het georganiseerde middenveld tegen 2020 dat het aantal plaatsen in de opvang voor baby's en peuters toeneemt tot de helft van het totaal aantal kinderen. Het streefcijfer is dus 50 plaatsen per 100 kinderen. Indien het huidige uitbreidingsbeleid volgehouden wordt, lijkt de doelstelling voor het Vlaamse Gewest haalbaar. Het relatieve aanbod van de kinderopvang voor baby's en peuters ligt in Limburg (37,3) lager dan in het Vlaamse Gewest (42,3). Sedert 2010 neemt het aanbod per 100 kinderen in Limburg toe met 6,9 procentpunt (ppt). Deze stijging is groter dan de toename in het Vlaamse Gewest (+5,3 ppt). De bestaande kloof tussen Limburg en het Vlaamse Gewest bedroeg 6,6 ppt in 2010 en bedraagt in 2015 nog 5 ppt. De kloof wordt jaarlijks een beetje kleiner. Ook het aandeel baby's en peuters dat effectief gebruik maakt van de kinderopvangplaatsen ligt in Limburg (50,0%) lager dan in het Vlaamse Gewest (51,6%). Voor deze indicator is het verschil tussen Limburg en het Vlaamse Gewest de afgelopen jaren ook afgenomen. Deze kloof bedroeg 5,6 ppt in 2010 en is afgenomen tot 1,6 ppt in 2014.

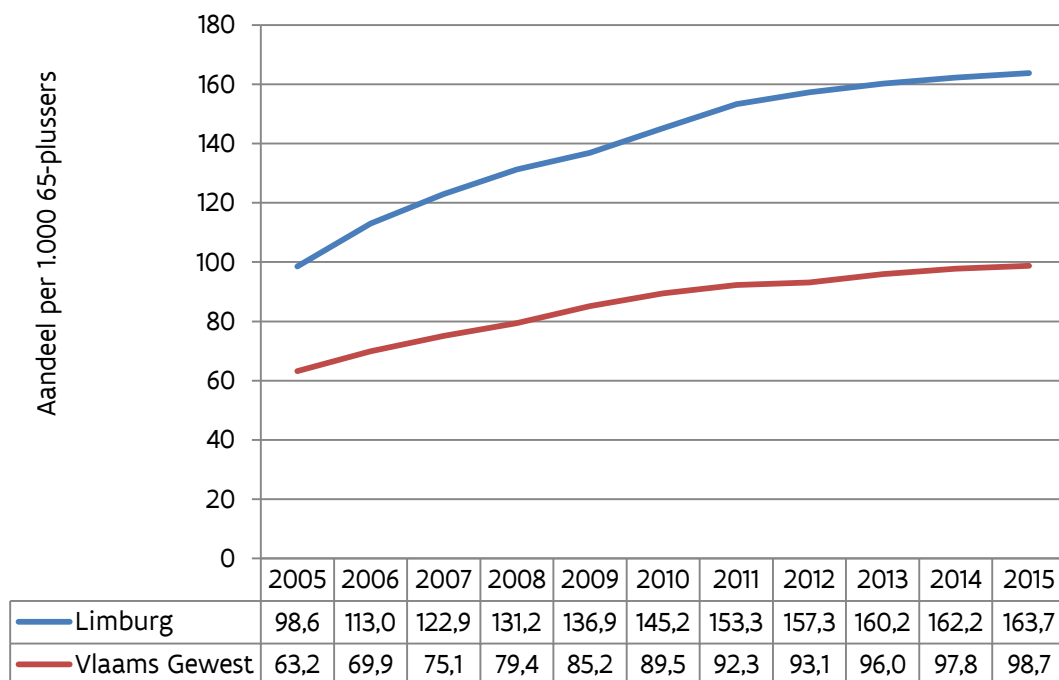
O2.2 Aantal gerechtigden mantel- en thuiszorg per 1.000 65-plussers

Definitie: zwaar zorgbehoevenden die in de thuissituatie verzorgd worden en bewoners van een woonzorgcentrum, een rust- en verzorgingstehuis of een psychiatrisch verzorgingstehuis kunnen aanspraak maken op de zorgverzekering. Voor SALK tellen we alleen het aantal rechthebbende 65-plussers die nog thuis wonen en beroep doen op de mantelzorg en thuiszorg.

Streefwaarde: geen.

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid en ADS.

Grafiek: het aantal gerechtigde zorgverzekering voor mantel- & thuiszorg per 1000 65-plussers, provincie Limburg en Vlaams Gewest, 2005 tot 2015

Bespreking

Elke Vlaming is verplicht zich vanaf 26 jaar aan te sluiten bij de Vlaamse Zorgverzekering. Wie zwaar zorgbehoevend is, ontvangt een forfaitaire tegemoetkoming voor niet-medische zorgkosten, de zogenaamde tenlasteneming. Hier wordt enkel gekeken naar de tenlastenemingen voor mantel- en thuiszorg, bedoeld voor de thuiswonende zorgbehoevenden. Degenen die in een residentiële zorgvoorziening wonen, worden met deze indicator niet gevat.

Het aandeel zwaar zorgbehoevende 65-plussers dat eind 2015 een uitkering van de Vlaamse Zorgverzekering krijgt omwille van mantel- en thuiszorg, ligt in Limburg (163,7) heel wat hoger dan in het Vlaamse Gewest (98,7). Dit is niet nieuw, ook in 2005 was het aandeel in Limburg hoger dan in het Vlaams Gewest. Sinds 2005 is het verschil tussen Limburg en het Vlaams Gewest alleen maar toegenomen.

O2.3 Aandeel sociale huurwoningen

Definitie: sociale huurwoningen VMSW zijn de woningen in beheer van erkende sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM) die conform de regels van het sociale huurdecreet aan huishoudens met een bescheiden inkomen (beneden een vastgestelde inkomensgrens) verhuurd worden.

Streefwaarde: norm: +43.000 t.o.v. 2009 voor het Vlaamse Gewest (Pact 2020, hierbij inclusief woningen sociale verhuurkantoren).

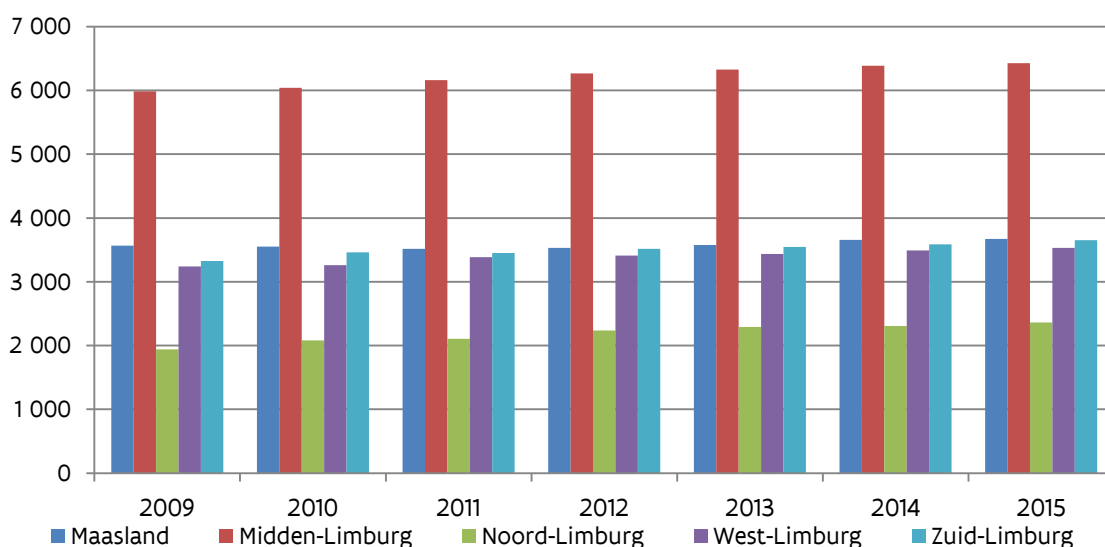
Bron: VMSW.

Tabel: aantal woningen verhuurd door de SHM* in Limburg en het Vlaamse Gewest, 2009–2015 (toestand 31/12), per streektafel

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Toename van 31/12/2009 tot 31/12/2015	Groei %
Maasland	3.564	3.551	3.514	3.532	3.575	3.657	3.672	108	3,03
Midden-Limburg	5.984	6.041	6.162	6.264	6.326	6.388	6.428	444	7,42
Noord-Limburg	1.942	2.082	2.105	2.235	2.290	2.308	2.361	419	21,58
West-Limburg	3.238	3.261	3.386	3.411	3.437	3.490	3.532	294	9,08
Zuid-Limburg	3.324	3.462	3.449	3.516	3.546	3.584	3.650	326	9,81
Provincie Limburg	18.052	18.397	18.616	18.958	19.174	19.427	19.643	1.591	8,81
Vlaams Gewest	142.338	142.891	144.184	147.242	147.933	149.123	150.904	8.566	6,02

* Sociale huurwoningen zijn de woningen in beheer van erkende sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM) die conform de regels van het sociale huurdecreet aan huishoudens met een bescheiden inkomen (beneden een vastgestelde inkomensgrens) verhuurd worden. Inbegrepen zijn leegstaande woningen.

Grafiek: aandeel woningen verhuurd door de SHM in Limburg, 2009–2015 (toestand 31/12), per streektafel.

Bespreking

Het aantal huurwoningen van de VMSW neemt toe, van 142.338 in 2009 tot 150.904 eind 2015, hetzij een toename van 8.566 woningen. Volgens het Pact 2020 zouden voor gans Vlaanderen er 43.000 huurwoningen moeten bijkomen ten opzichte van het aanbod in 2009. In het Pact

worden de woningen verhuurd door de sociale verhuurkantoren meegerekend tot het sociaal huurpatrimonium. Dit waren er 7.792 in 2014 (waarvan 1.339 in Limburg). Het regeerakkoord geeft verder uitvoering aan het decreet Grond- en Pandenbeleid waarbij het vooropgestelde groeipad wordt verlengd tot 2025.

In de periode 2009–2015 werd 8,6% van de toename aan woningen VMSW in de provincie Limburg gerealiseerd. Eind 2015 bezit de provincie een aandeel van 13% in het totaal aantal sociale woningen SHM in het Vlaamse Gewest, wat iets hoger is dan het aandeel private huishoudens in Vlaanderen. Eind 2009 was het aandeel private huishoudens van de provincie Limburg in het Vlaamse Gewest 12,8%; eind 2015 is dit 12,9%.

O2.4 Verhoogde tegemoetkoming ziekteverzekering

Definitie: aandeel personen (totale bevolking en bevolking van 0 tot 24 jaar) dat als titularis of als persoon ten laste geniet van de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering.

Personen met een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering genieten onder andere van hogere terugbetalingen voor geneeskundige verzorging en geneesmiddelen, een gunstiger stelsel voor de vooruitbetalingen en het persoonlijk aandeel (remgeld) in geval van hospitalisatie. De verhoogde tegemoetkoming wordt vaak ook de ‘voorkeurregeling’ in de ziekteverzekering genoemd. Er zijn 3 rechtgevendende categorieën:

- op basis van een ontvangen sociaal voordeel (leefloon of gelijkaardige OCMW-hulp, IGO, GIB of recht op rentebijslag, uitkering voor personen met een handicap volgens de wet van 27 februari 1987, niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, gehandicapte kinderen met ongeschiktheid van ten minste 66%;
- op basis van een specifieke hoedanigheid en een inkomenscontrole (wezen, gepensioneerden, invaliden, weduwen/weduwnaars, personen die minstens 1 jaar werkloos zijn, personen met een erkende handicap die geen tegemoetkoming ontvangen, residenten van minstens 65 jaar oud, overheids personeel dat minstens 1 jaar arbeidsongeschikt is, leden van eenoudergezinnen en rechthebbenden op een verwarmingstoelage)
- op basis van een inkomenscontrole voor de gezinnen die zich niet in één van bovenstaande situaties bevinden maar leven in een gezin met een bescheiden inkomen (OMNIO-statuuut).

Streefwaarde: -

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, bewerking Studiedienst Vlaamse Regering.

Tabel: aandeel personen (totale bevolking en bevolking van 0 tot 24 jaar) dat als titularis of als persoon ten laste geniet van de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering, Limburg, Streektabels Limburg en Vlaams Gewest, telkens op 1 januari, 2007-2015, in %

										2007-2015 in ppt.
Totale bevolking	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Totaal Limburg	11,4	13,3	12,6	12,7	13,3	13,9	14,1	13,8	14,3	+ 2,9
- Maasland	11,5	13,4	12,7	13,0	13,8	14,6	14,9	14,7	15,3	+ 3,8
- Midden-Limburg	11,1	13,2	12,6	12,8	13,6	14,3	14,6	14,4	15,0	+ 3,9
- Noord-Limburg	9,8	11,8	10,8	10,9	11,3	11,8	12,1	11,9	12,3	+ 2,4
- West-Limburg	11,4	13,1	12,4	12,3	13,0	13,3	13,4	13,1	13,4	+ 2,0
- Zuid-Limburg	12,9	14,9	14,0	14,0	14,5	15,0	15,0	14,5	14,9	+ 2,1
Vlaams Gewest	10,8	12,4	11,8	12,0	12,7	13,1	13,3	13,0	13,4	+ 2,6
0-24 jaar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2007-2015 in ppt.

Totaal Limburg	5,6	8,3	7,8	8,4	9,5	10,3	10,7	10,8	11,9	+ 6,3
- Maasland	5,9	8,4	8,1	8,9	10,2	11,0	11,5	11,8	13,2	+ 7,3
- Midden-Limburg	6,7	9,6	9,2	10,0	11,4	12,4	13,0	12,9	14,2	+ 7,5
- Noord-Limburg	3,9	6,5	5,9	6,2	7,2	7,8	8,3	8,5	9,6	+ 5,7
- West-Limburg	6,0	8,3	7,9	8,1	9,4	9,9	10,2	10,3	11,1	+ 5,2
- Zuid-Limburg	5,1	7,9	7,3	8,0	8,7	9,4	9,4	9,5	10,5	+ 5,5
Vlaams Gewest	5,2	7,5	7,5	8,3	9,6	10,3	10,7	10,7	11,8	+ 6,7

Bespreking

Bij de interpretatie van de cijfers dient men rekening te houden met het feit dat de toekenning enkel bij diegenen die een recht op verhoogde tegemoetkoming krijgen op basis van een bepaald sociaal voordeel automatisch gebeurt. De andere groepen moeten dit statuut zelf aanvragen. Een bepaald deel van de doelgroep heeft dit nog niet gedaan. Dat is vooral het geval bij de personen die recht hebben op het OMNIO-statuuut. Daarnaast doet elke uitbreiding van de rechthebbende categorieën het aantal gerechtigden op de verhoogde tegemoetkoming stijgen.

Begin 2015 geniet goed 14% van de totale bevolking in Limburg een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Bij de kinderen en jongeren tot 24 jaar gaat het om bijna 12%. Bij de totale bevolking ligt het aandeel in Limburg bijna een procentpunt hoger dan in het totale Vlaamse Gewest. Bij de kinderen en jongeren blijft het verschil met het Vlaamse Gewest beperkt.

Tussen 2007 en 2015 is het aandeel personen met een tegemoetkoming in de ziekteverzekering zowel in Limburg als in het totale Vlaamse Gewest met bijna 3 procentpunten toegenomen. Opvallend is wel dat de stijging van het aandeel gerechtigden in de afgelopen jaren duidelijk hoger ligt bij de 0- tot 24-jarigen dan bij de totale bevolking. De cijfers maken in beide leeftijdsgroepen de grootste sprong tussen 2007 en 2008. Dat hangt samen met de invoering van het OMNIO-statuuut medio 2007.

Opgedeeld naar regio ligt het aandeel van de totale bevolking met een verhoogde tegemoetkoming het hoogst in Maasland, Midden-Limburg en Zuid-Limburg (telkens 15%). Noord-Limburg scoort het laagst (12%). In Maasland en Midden-Limburg is dat aandeel tussen 2007 en 2015 het meest gestegen.

Bij de kinderen en jongeren ligt het aandeel met een verhoogde tegemoetkoming het hoogst in Midden-Limburg (14%) en het laagst in Noord-Limburg (10%). Ook in deze leeftijdsgroep is het aandeel tussen 2007 en 2015 het meest gestegen in Maasland en Midden-Limburg.

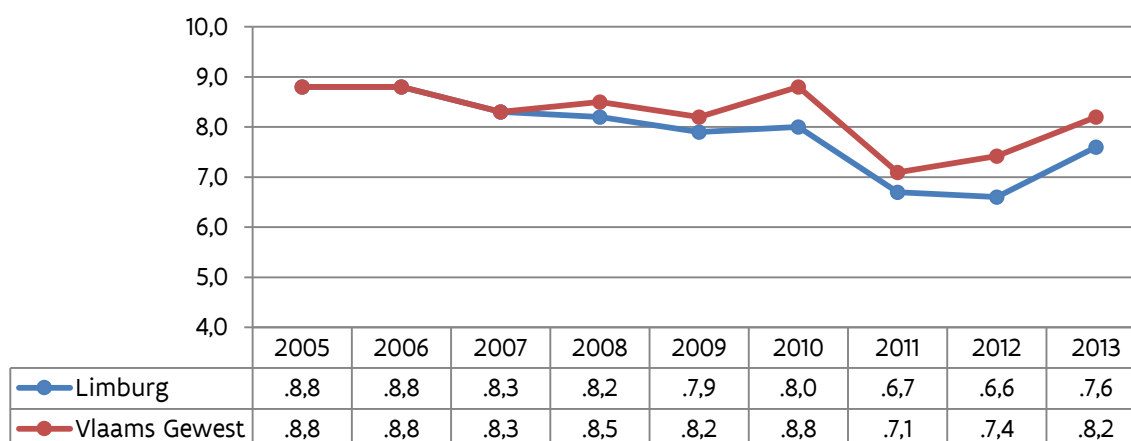
O3.1 Energiegebruik van huishoudens voor verwarming

Definitie: het energiegebruik van huishoudens wordt berekend aan de hand van een software tool die een geografische spreiding van het brandstofverbruik in Vlaanderen per gemeente mogelijk maakt. Het uitgangspunt hierbij is de energiebalans voor Vlaanderen. Verder worden er kadastrale gegevens gebruikt over het aantal gebouwen en het aantal wooneenheden. Een derde gegevensbron bestaat uit de resultaten van de socio-economische enquête van 2001. Die bevatten de verdeling van de huishoudens over de woningtypes, per type opgedeeld naar de verschillende brandstoffen gebruikt als hoofdverwarming.

Streefwaarde: dalen.

Bron: VMM.

Grafiek: energiegebruik van huishoudens voor verwarming, in MWh per inwoner, 2005-2013

Bespreking

Huishoudens gebruiken vooral energie om gebouwen te verwarmen. Hierdoor is hun energiegebruik sterk afhankelijk van het buitenklimaat. Koude winters, zoals 2010, geven aanleiding tot een hoger energieverbruik. Het energieverbruik van de huishoudens daalde in 2011 ten opzichte van 2010, aangezien 2011 een warm jaar was. 2012 en 2013 waren kouder dus steeg het energieverbruik opnieuw.

Hoewel het energiegebruik van huishoudens voor verwarming vooral afhankelijk is van het buitenklimaat, treedt stilaan een verbeterde energie-efficiëntie op. Dit blijkt uit het feit dat de huishoudens in 2013 evenveel energie gebruikten dan in 2009 terwijl de verwarmingsbehoefte, gemeten naar aantal graaddagen, in 2013 18% hoger lag.

Naast het buitenklimaat spelen ook de toename van het aantal huishoudens en dus het aantal wooneenheden, evenals het type bebouwing (open, halfopen of gesloten bebouwing) een rol. Het energiegebruik van huishoudens voor verwarming ligt in Limburg iets lager.

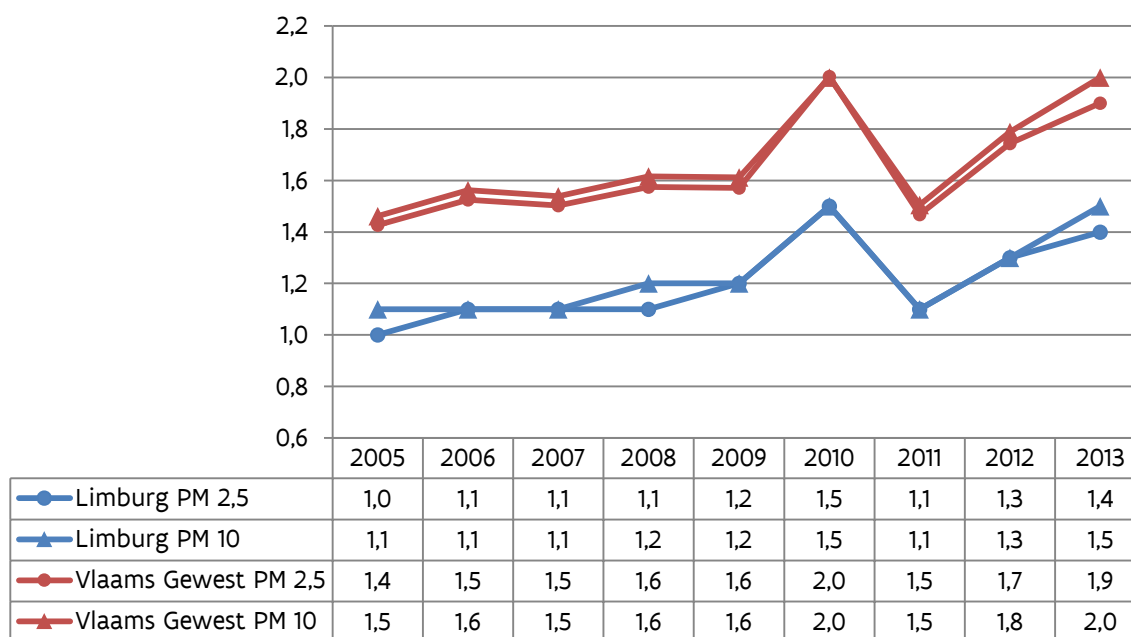
O3.2 Fijnstofemissies (PM_{2,5} en PM₁₀) door het energieverbruik voor verwarming van huishoudens

Definitie: fijnstof is een mengsel van deeltjes van uiteenlopende samenstelling en afmeting in de lucht. De deeltjes worden ingedeeld in fracties op basis van hun grootte. PM₁₀ en PM_{2,5} zijn de fracties van de deeltjes met een aerodynamische diameter kleiner dan respectievelijk 10 en 2,5 µm. Deze fracties worden gezien als enkele van de belangrijkste luchtverontreinigende stoffen die leiden tot nadelige gezondheidseffecten.

Streefwaarde: dalen.

Bron: VMM.

Grafiek: fijnstofemissies (PM_{2,5} en PM₁₀) door het energieverbruik voor verwarming van huishoudens, in kg per inwoner, 2005-2013

Bespreking

Het huishoudelijk energieverbruik in Vlaanderen is sterk klimaatgebonden. Koude winters, zoals 2010, geven aanleiding tot een hoger energieverbruik wat op zijn beurt aanleiding geeft tot hogere emissies van onder meer fijnstof.

De schommelingen in de emissies worden bovendien verklaard door een verschuiving in de brandstofmix. De toename van de fijnstofuitstoot door de verwarming van huishoudens heeft te maken met het steeds toenemend gebruik van hout.

Aangezien het energiegebruik van huishoudens voor verwarming in Limburg iets lager ligt dan in het Vlaamse Gewest, liggen ook de emissies van fijnstof er lager.

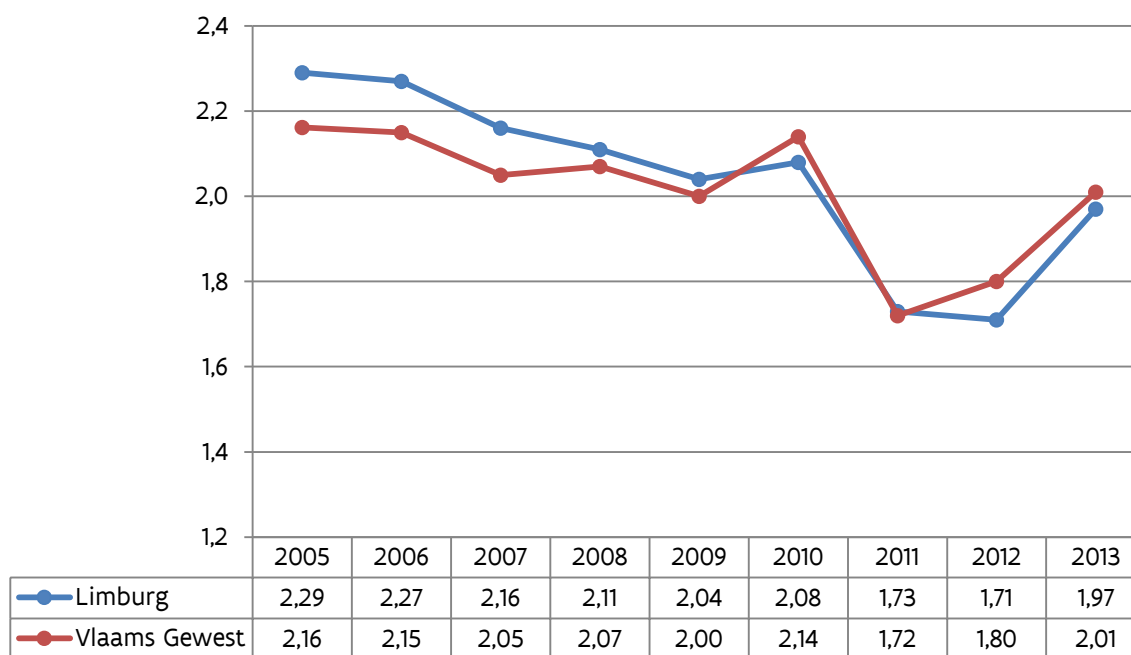
O3.3 CO₂-emissies door gebouwenverwarming bij huishoudens

Definitie: de CO₂-emissies hangen zeer sterk samen met het energiegebruik en worden op basis daarvan berekend. Het energiegebruik zelf wordt berekend aan de hand van een softwaretool die een geografische spreiding van het brandstofverbruik in Vlaanderen per gemeente mogelijk maakt. Het uitgangspunt hierbij is de energiebalans voor Vlaanderen. Verder worden er kadastrale gegevens gebruikt over het aantal gebouwen en het aantal wooneenheden. Een derde gegevensbron bestaat uit de resultaten van de socio-economische enquête van 2001. Die bevatten de verdeling van de huishoudens over de woningtypes, per type opgedeeld naar de verschillende brandstoffen gebruikt als hoofdverwarming.

Streefwaarde: dalen.

Bron: VMM.

Grafiek: CO₂-emissies door gebouwenverwarming bij huishoudens, in ton per inwoner, 2005-2013

Bespreking

Het huishoudelijk energieverbruik in Vlaanderen is sterk klimaatgebonden. Koude winters, zoals 2010, geven aanleiding tot een hoger energieverbruik wat op zijn beurt aanleiding geeft tot hogere emissies van onder meer CO₂.

De schommelingen in de emissies worden verder verklaard door een verschuiving in de brandstofsoort. Een hoger aandeel aardgas, ten nadele van steenkool en stookolie, heeft een gunstig effect op de emissies.

Aangezien het energiegebruik van huishoudens voor verwarming in Limburg iets lager ligt dan in het Vlaamse Gewest, liggen ook de emissies van CO₂ er lager.

Hoewel het energiegebruik van huishoudens voor verwarming, en de daaraan gekoppelde CO₂-uitstoot vooral afhankelijk is van het buitenklimaat, heeft ook hier een verbeterde energie-efficiëntie zijn effect. Dit blijkt uit het feit dat de huishoudens in 2013 ongeveer evenveel CO₂ uitstoten als in 2009 terwijl de verwarmingsbehoefte in 2013 18% hoger lag.

03.4 Groene stroom – geïnstalleerd vermogen per technologie

Definitie: groene stroom is elektriciteit geproduceerd uit hernieuwbare energiebronnen zoals waterkracht, zonne-energie, windenergie, biomassa, aardwarmte, golfenergie en getijdenenergie.

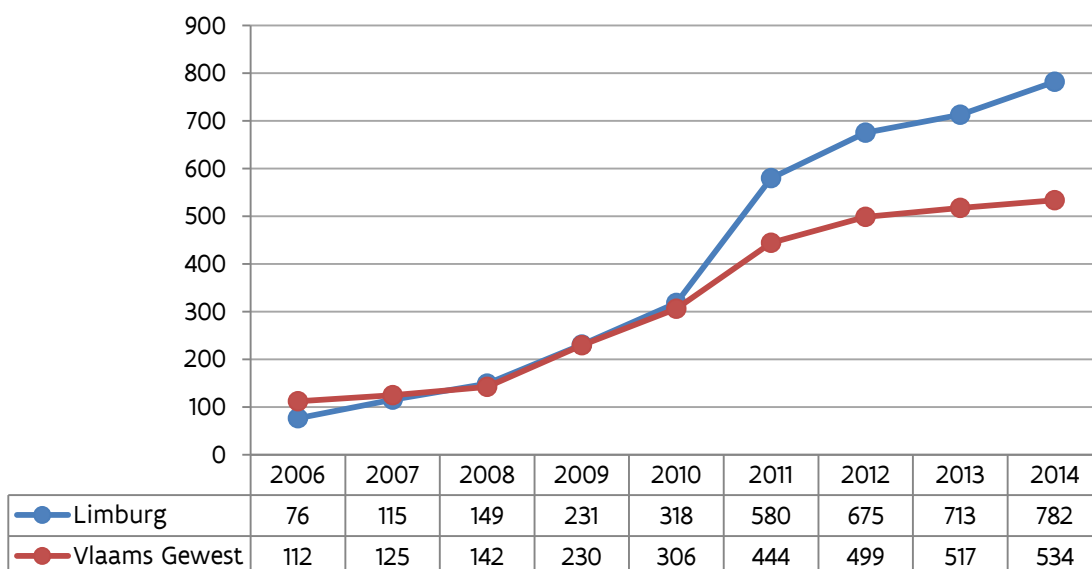
Streefwaarde: stijgen

Bron: VREG.

Tabel: groene stroom - geïnstalleerd vermogen per technologie dat in aanmerking komt voor groenestroomcertificaten, 2006-2014

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Limburg									
Biogas (kW)	6.257	6.607	14.462	14.462	15.712	15.712	21.606	22.577	25.666
Biomassa (kW)	31.100	58.800	61.800	61.800	61.800	72.324	69.336	69.336	69.336
Waterkracht (kW)	160	160	160	160	160	160	160	160	160
Windenergie (kW)	24.000	24.000	24.000	28.000	32.000	49.502	49.502	67.152	114.377
Zonne-energie (kW)	466	4.831	22.701	87.830	157.024	352.004	432.969	448.848	460.096
Totaal (kW)	61.983	94.399	123.123	192.249	266.696	489.702	573.573	608.074	669.635
Totaal (kW/1000 inwoners)	76	115	149	231	318	580	675	713	782
Vlaams Gewest									
Biogas (kW)	46.729	57.463	70.483	87.837	100.882	111.347	127.748	138.134	146.329
Biomassa (kW)	499.171	533.354	543.412	563.934	651.954	660.718	665.128	595.540	560.331
Waterkracht (kW)	963	968	972	972	980	995	995	1.114	1.114
Windenergie (kW)	128.944	149.244	173.267	231.767	264.924	345.438	370.138	440.202	546.933
Zonne-energie (kW)	3.627	22.069	89.100	541.940	895.995	1.683.534 2.802.037	2.001.860	2.126.599	2.168.160
Totaal (kW)	679.432	763.095	877.230	1.426.446	1.914.733	7	3.165.870	3.301.590	3.422.867
Totaal (kW/1000 inwoners)	112	125	142	230	306	444	499	517	534

Grafiek: groene stroom - geïnstalleerd vermogen per technologie dat in aanmerking komt voor groenestroomcertificaten, op 31/12/20XX, in kW per 1000 inwoners

Bespreking

In het Vlaamse Gewest bedraagt het totale geïnstalleerde vermogen (dat in aanmerking komt voor groenestroomcertificaten) 3.422.867 kW of 534 kW per 1.000 inwoners, een toename met 4% ten opzichte van 2013. Ten opzichte van 2006 is het geïnstalleerde vermogen vervijfvoudigd.

In Limburg neemt het geïnstalleerd vermogen toe tot 782 kW per 1.000 inwoners, 10% meer dan in 2013. Ten opzichte van 2006 is de productiecapaciteit hier verelfvoudigd.

De installatie van nieuwe zonnepanelen en windturbines doet het aandeel geïnstalleerd vermogen op basis van zonne-, wind-, en waterenergie in het Vlaamse Gewest oplopen van 20% in 2006 tot 79% in 2014. Vooral de toename in de productiecapaciteit van zonne-energie valt op (+2% tussen 2013 en 2014, +300% sinds 2009). Hierbij speelde het gunstige financiële ondersteuningsmechanisme voor zonnepanelen een belangrijke rol.

In Limburg hebben zon, wind en water een aandeel van 86% in het geïnstalleerde vermogen, en de productiecapaciteit op basis van zonne-energie neemt er nog sterker toe dan in het Vlaamse Gewest: +3% tussen 2013 en 2014, +424% sinds 2009.

Zowel in het Vlaamse Gewest als in Limburg neemt het totaal geïnstalleerd vermogen sterk toe, in Limburg is de toename van de productiecapaciteit nog meer uitgesproken.

Overzichtstabel				
	Indicator	Recentste data	T.o.v. Vlaams Gewest bij laatste meting Groen = beter Rood = slechter Grijs = parallel	Evolutie in Limburg voorbij 5 jaar Groen = beter Rood = slechter Grijs = wisselend
D1.1	Bbp per inwoner, in euro (reëel en nominaal)	2014		
D1.2	Beschikbaar inkomen per inwoner	2013		
D1.3	Groei arbeidsproductiviteit (reëel en nominaal)	2014		
D1.4	Globale conjunctuurscurve	2016		
D2.1	Netto-aangroei aantal jobs naar hoofdsector	2013		
D2.1bis	Netto-aangroei aantal jobs in de logistieke sector (goederen)	2014		
D2.2	Jobratio	2014		
D2.3	Werkzaamheidsgraad (20-64j)	2014		
D2.4	Werkloosheidsgraad (18-64j)	2016		Lichte terugval eerste maanden 2016
D2.5	Aantal niet-werkende werkzoekenden naar aantal kenmerken	2016		
D2.5.1	Niet-werkende werkzoekenden			Terugval in 2016
D2.5.2	Niet-werkende werkzoekenden naar geslacht		Vrouwen beter, mannen minder	Terugval in 2016
D2.5.3	Niet-werkende werkzoekenden naar leeftijd		Behalve < 25-jarigen	Terugval in 2016
D2.5.4	Niet-werkende werkzoekenden naar opleiding		Behalve middenopgeleiden	Terugval in 2016
D2.5.5	Niet-werkende werkzoekenden naar werkloosheidsduur		Behalve 1-2 jaar werkzoekend	Terugval in 2016, behalve 1-2 jaar
D2.5.6	Niet-werkende werkzoekenden naar origine		Behalve lichte daling allochtonen	Terugval in 2016
D2.5.7	Niet-werkende werkzoekenden naar arbeidshandicap			Geen terugval arbeidsgehandicapten in 2016
D2.6	Aantal jobloze schoolverlaters	2014		
D2.7	Spanningsratio: NWWZ/openstaande vacatures	2014		
D3.1	Schoolse vertraging	2014-2015		
D3.2	Ongekwalficeerde uitstroom (vroegtijdige schoolverlaters)	2014		
D3.3	Participatie aan het hoger onderwijs	2014-2015		
D3.4	Aandeel jongeren (30-34 jaar) dat hoger onderwijs genoten heeft	2015		

D4.1	Aandeel werkenden in hoogtechnologische industrie en diensten	2014	lager HT-diensten, hoger HT-industrie	
D4.2	Aandeel O&O-personeel en groei	2013		
D4.3	Aantal starters in hoogtechnologische sectoren	2014		
D5.1	Exportratio goederen en diensten	2012		
D6.1	Aantal starters en oprichtingsratio	2015		
D6.2	Nettogroeiratio en turbulentie	2015		Wel herstel in 2015
D6.3	Overlevingsgraad op 5 jaar	2015		
D6.4	Aantal en aandeel zelfstandigen t.o.v. beroepsbevolking	2015		
D6.5	Aandeel bezoldigde arbeidsplaatsen in de FRIS-sectoren	2013		
D6.6	Investeringsratio	2013		
D6.7	Btw op omzet	2013		
D6.8	Nettorendabiliteit	2013		
D7.1	Aanbod aan bedrijventerreinen	2016		
D7.2	Aanbod regionaal vervoer	2015		
O1.1	Kansarmoede-index Kind & Gezin	2014		
O1.2	Onderwijsarmoede-indicator (OKI)	2014-2015		
O1.3	Aandeel kinderen in huishoudens waar geen van de ouders werkt	2013		
O2.1	Aanbod en gebruik kinderopvang per 100 kinderen 0-3 jaar	2015		
O2.2	Aantal gerechtigden mantel- en thuiszorg per 1.000 65-plussers	2015		
O2.3	Aandeel sociale huurwoningen	2014		
D2.4	Verhoogde tegemoetkoming in ziekteverzekering	2015		
O3.1	Energiegebruik van huishoudens voor verwarming	2013		
O3.2	Fijnstofemissies (PM _{2,5} PM ₁₀) door energieverbruik voor verwarming van huishoudens	2013		
O3.3	CO ₂ -emissies door gebouwenverwarming bij huishoudens	2013		
O3.4	Groene stroom - geïnstalleerd vermogen per technologie	2014		

Bijlage: streektafels Limburg

